

Strategija razvoja općine Erdut za razdoblje 2017-2022

Dalj, veljača 2017.

Predgovor

Strategija razvoja općine Erdut za razdoblje 2017. do 2022. godine projekt je svih nas, okvir za lokalna nastojanja na stvaranju i održavanju budućnosti, a koji preporučuje pojedine prioritete za provedbu u idućih pet godina.

Posebno priznanje i zahvalnost pripada predstavnicima Poduzetničko-razvojnog centra općine Erdut lokalne razvojne agencije d.o.o., zaposlenicima Općine Erdut i članovima Radne skupine za izradu Strategije razvoja Općine Erdut za razdoblje 2017. do 2022.g., koji su svojim stručnim i praktičnim znanjem doprinijeli kvaliteti ovog dokumenta sudjelujući u izradi svih analiza i planiranju lokalnog razvoja.

Riječ načelnika

Svjesni potencijalnih opasnosti nedovoljno usmjeravanog, a time i nedovoljno kontroliranog razvoja odlučili smo se za izradu dokumenta čija će neposredna provedba, na održiv i prihvatljiv način, pridonijeti ne samo ukupnom gospodarskom rastu i razvoju Općine Erdut, već i ukazati na vrijednosti cjelokupnog raspoloživog prostora i pomoći njegov razvoj.

Donošenjem primjerene vizije i ciljeva razvoja općine Erdut, ovim dokumentom definirali smo dugoročno održive i većini razvojnih dionika prihvatljive odrednice razvoja ključnih gospodarskih, ali i društvenih djelatnosti, predloženi su konkretni projekti u nadležnosti kako javnog, tako i privatnog sektora te utvrđeni prioriteti.

S obzirom da se nalazimo na području koje nisu zaobišli problemi kao što su gospodarska kriza, a u sadašnjem vremenu problem odlaska stanovništva svih dobnih skupina želim da ovaj dokument doprinese vjeri u razvoj i stvaranje bolje budućnosti koju želimo, jer svoje potencijale možemo potpuno razviti samo ako vjerujemo da ćemo se na taj način održati i unaprijediti svoju sredinu.

Općina Erdut može se pohvaliti aktivnim djelovanjem po pitanju Europskih fondova.

Krajnji cilj svih nas je razvoj naše općine kroz projekte i utvrđene planove. Tu nam je od iznimne važnosti suradnja s civilnim sektorom, gospodarstvenicima i mjesnim odborima, kao i pojedincima koji svojim radom žele učestvovati u razvoju lokalne zajednice.

Na kraju, hvala svima koji su učestvovali u samoj izradi ove Strategije.

Jugoslav Vesić

Načelnik Općine Erdut

Sadržaj:

Predgovor	2
Riječ načelnika	3
1.Uvod	6
2.Metodologija	7
3.Uloga i sadržaj lokalne razvojne strategije	10
4.Analiza postojećeg stanja	16
4.1. Opći podaci	16
4.1.1. Prostorna obilježja.....	16
4.1.2. Zemljopisni položaj i resursna osnova.....	18
4.2. Stanovništvo - ljudski potencijali	24
4.2.1. Opći demografski pokazatelji	24
4.2.2. Odgoj i obrazovanje	31
4.2.3. Zdravstvena i socijalna zaštita.....	38
4.2.4. Kultura i kulturna baština.....	40
4.2.4.2.Kulturni i znanstveni centar „Milutin Milanković“, Dalj.....	47
4.2.5. Sport i rekreacija	49
4.2.6. Civilni sektor	50
4.3. Gospodarstvo	53
4.3.1. Opća gospodarska kretanja.....	53
4.3.2. Gospodarska osnova.....	54
4.3.3. Poljoprivreda	57
4.3.4. Turizam	66
4.3.5. Poslovna infrastruktura.....	80
4.4. Stanje u prostoru i okolišu.....	85
4.4.1. Prometna infrastruktura, mobilnost i internetska povezanost	85
4.4.2. Primarna infrastruktura – komunalna i energetska.....	92
4.4.3. Zaštita okoliša.....	102
4.4. Kapaciteti za upravljanje razvojem	104
5. SWOT analiza – kvalitativna ocjena stanja	110
5.1.Analiza sektora – Gospodarstvo.....	110
5.2.Analiza sektora –Okoliš i prostor	111
5.3.Analiza sektora – Ljudski potencijali i društveno-socijalni aspekti	113
5.4. Ocjena stanja i strateške odrednice razvoja.....	114
6. Strateški okvir za razvoj	115

6.1. Vizija.....	115
6.2. Strateški ciljevi	116
6.3. Razvojni prioriteti	116
7. Provedba Strategije lokalnog razvoja.....	118
7.1. Okvir za provedbu - finansijski	118
7.2. Okvir za provedbu - institucionalni	119
7.3. Horizontalna načela	119
8. Praćenje provedbe	120
9. Vrednovanje strategije lokalnog razvoja	120
9.1. Prethodno vrednovanje.....	120
9.2. Vrednovanje tijekom provedbe.....	126
9.3. Vrednovanje nakon provedbe	126
10. Strateška procjena utjecaja na okoliš.....	127
11. Prilozi	128
11.1. Indeks razvijenosti općina i gradova u Osječko-baranjskoj županiji za 2010. i 2013.	128
11.2. Tvrte i obrti na području općine Erdut - odabrani podaci	131
11.3. Sektor turizma na području općine Erdut – odabrani podaci	134
11.4. Kalendar kulturno-turističkih manifestacija	136
12. Provedbeni dokumenti.....	139
13. Radna skupina i proces izrade Strategije	140

1.Uvod

Općina Erdut ruralno je područje smješteno na krajnjem istoku Republike Hrvatske u Osječko-baranjskoj županiji. Povoljan geografski smještaj u Panonskoj nizini, bogata povijesna i kulturna baština faktori su koji omogućavaju razvoj poljoprivrednih i turističkih djelatnosti. Gospodarska kriza koja je utjecala na cijelu zemlju kao i drugi izazovi, imala je još snažniji utjecaj na nerazvijene regije, u koje se ubraja i općina Erdut. Posljedice takvih kretanja posebno su vidljive kroz negativne demografske, ali ekonomski pokazatelje što je pred općinu Erdut, kao jedinicu lokalne samouprave, postavilo brojne izazove.

Kako bi se primjerno reagiralo na prisutne probleme te kako bi općina Erdut, zajedno sa svojim stanovništvom krenula put održivog razvoja s pozitivnim gospodarskim, demografskim, socijalnim i okolišnim trendovima, bilo je nužno napraviti detaljnu analizu svih aspekata ekonomskih i društvenih kretanja, identificirati vlastite snage i prilike iz okruženja, a eliminirati slabosti i prijetnje i na taj način definirati *strateške odrednice razvoja*.

Strategija razvoja općine Erdut obuhvaća razdoblje 2017 do 2022 godine (Strategija).

Za općinu Erdut, kao oruđe planiranja razvoja na lokalnoj razini, Strategija je iznimno značajan dokument u složenom sustavu upravljanja razvojem. Na ovaj način, lokalna razina preuzima odgovornost za svoj doprinos ukupnom gospodarskom i društvenom razvoju zajednice.

Lokalne razvojne strategije potrebno je uskladiti sa Strategijom regionalnog razvoja RH, Strategijom razvoja Osječko-baranjske županije, kako u programskom tako i u i finansijskom smislu, što znači da se na svim razinama u sustavu jasno definiraju razvojni prioriteti, da budu usuglašeni, te da se u skladu s time podrže oni razvojni projekti, koji opravdavaju investiranje javnih sredstava u prioritetna područja, koja će nedvojbeno doprinijeti postizanju razvojnih ciljeva.

Strategija kao temeljni dokument stvorit će prepostavke za rast i razvoj općine, ali i omogućiti financiranje razvojnih projekata, koje podržavaju politike regionalnog razvoja Europske Unije.

Ciljevi izrade Strategije zasnovani su na činjenici da je sama Strategija planski dokument koji nam daje strateške smjernice za razvoj, temeljene na aktivnostima čija je realizacija smještena u zadani vremenski okvir.

Strateško je planiranje je način promišljanja razvoja, odnosno upravljačko sredstvo ili alat, koji pomaže da se lokalna samouprava fokusira na razvoj i razvojne prioritete lokalne zajednice, respektirajući pri tome dinamične faktore u okolini i osiguravajući da svi dionici razvoja i poslovanja rade na ostvarivanju postavljenih zajedničkih ciljeva, kao partnerstvo.

2.Metodologija

Metodologija izrade Strategije zasnovana je na detaljnoj i sveobuhvatnoj analizi stanja aspekata ekonomskih i društvenih kretanja, širokom participativnom promišljanju vizije razvoja općine Erdut i strateških odrednica za razvoj, zajedničkom opredjeljenju ključnih aktera za strateške ciljeve i prioritete te jasnom i preciznom definiranju aktivnosti za provedbu strategije u godinama koje su ispred nas.

Metodologijom izrade utvrdili smo pristup, način i proces izrade te provedbe Strategije razvoja općine Erdut.

I. Principi Strategije

Osnovni principi na kojima počiva Strategija razvoja Općine Erdut su sljedeći:

- Strateški pristup;
- Partnerski pristup;
- Istraživački i analitički pristup
- Pristup kontrole, praćenja (monitoring) i vrednovanja postignutih rezultata.

Strateški pristup

Strateškim pristupom podrazumijeva da se unutar jasno definiranog vremenskog razdoblja utvrđuju *ciljevi, prioriteti i mјere* za razvoj određenog područja/sektora, na način koji omogućava mjerjenje učinaka kroz *jasno definirane pokazatelje*, kvantitativne i kvalitativne, koji će se primjenjivati u fazi *praćenja provedbe strategije* i ocjene dostignutih ciljeva/prioriteta.

Partnerski pristup

Strateško planiranje na lokalnoj razini zasnovano je na zajedničkom radu jedinice lokalne samouprave koja, povezana s predstavnicima *javnih i privatnih partnera te civilnog/nevladinog sektora*, mobilizira resurse svih u postizanju ključnih ciljeva. Upravo zbog toga, članovi Radne skupine koja prikuplja podatke potrebne za izradu Strategije, osobe su koje neposredno doprinose radu i životu na području općine Erdut.

Istraživački i analitički pristup

Utemeljen je na detaljnoj analizi stanja koja se koristi dostupnim, transparentnim, relevantnim i ažurnim podacima i informacijama i koja na realan način prikazuje gospodarske, demografske, socijalne i ekološke izazove s kojima se područje općine Erdut susreće.

Pristup praćenja i vrednovanja postignutog

U fazi praćenja i evaluacije Strategije, koristit će se kvantitativni i kvalitativni pokazatelji, odnosno, vršit će se komparacija po principu „planirano vs realizirano“, koji će služiti za redefiniranje postojećih ili uvođenje novih mjera koje će voditi ka ostvarenju definiranih strateških ciljeva. Praćenje provedbe strategije vršit će se na godišnjoj osnovi, dok će vrednovanje strategije vršiti **nakon 5 godina** provedbe. Vrednovanje učinaka provedbe skupine mjera tijekom određenog razdoblja, treba dati ocjenu o eventualnim izmjenama u provedbenom planu.

II. Radna skupina za izradu Strategije

Za potrebe izrade Strategije, formirana je *Radna skupina* od **12 članova**, pripadnika svih sektora na području općine, javnog, privatnog i civilnog.

Uključivanje u Radnu skupinu predstavnika više razvojnih područja, **predstavlja dodanu vrijednost** u procesu izrade Strategije, budući da oni svojom ekspertizom i poznavanjem situacije u svim područjima razvoja u općini Erdut i izazova, mogu dati značajan doprinos planiranju razvoja na lokalnoj razini.

III. Evaluacija

Tijekom izrade Strategije, općina Erdut je donijela odluku o potrebi za vanjskom evaluacijom dokumenta Strategije i Akcijskog plana, kao njezina pratećeg dokumenta, ***tzv. ex-ante evaluacija***. Cilj *ex-ante evaluacije* jest doprinos kvaliteti dokumenta Strategije kroz kritički osvrt stručne osobe izvan sustava općine Erdut na proces izrade, strateški okvir i druga pitanja.

Nakon 5 godina provedbe, bit će potrebno provesti vanjsku ocjenu, odnosno evaluaciju provedbe Strategije, kroz ***tzv. ex-post evaluaciju***.

3.Uloga i sadržaj lokalne razvojne strategije

Strateško planiranje gospodarskog razvoja, kako na lokalnoj, tako i na regionalnoj i nacionalnoj razini, predstavlja vrlo važan segment uspješnog upravljanja i ciljanog razvoja sredine, regije, države. Strateško planiranje kao suvremena metodologija u javnom sektoru u Republici Hrvatskoj počeo se intenzivnije koristiti od 2000. godine.

U procesima masovnije primjene strateškog planiranja, cjelokupno područje Republike Hrvatske suočilo se s nizom izazova u izradi strateških planova gospodarskog razvoja. Jedan od glavnih izazova svakako se odnosi na potrebu uključivanja šire lokalne zajednice, dakle predstavnika svih sfera pojedinog društva; od civilnog, privatnog i javnog sektora.

Proces strateškog planiranja prije svega omogućuje transparentnost i uključivanje svih relevantnih dionika u izradu strateških dokumenata. Jednostavnim rječnikom rečeno, strateško je planiranje svojevrstan alat koji ima za svrhu unaprjeđenje rada i poslovanja određenog područja, odnosno jedinice lokalne samouprave, kroz definiranje vizije, strateških ciljeva i prioriteta u odnosu na promjenjivost prilika u okolini te uz osiguranje da svi članovi zajednice rade na ostvarivanju postavljenih ciljeva.

Zakonski okvir

U sustavnom pristupu planiranju razvoja nužno je poštivati piramidu strategija, odnosno planova na području Republike Hrvatske koja se sastoji od tri razine djelovanja: državne, regionalne i lokalne razine. Na državnoj razini izrađuju se razvojne strategije, razvojno-planski dokumenti koji daju okvire i smjernice u kojem pravcu treba graditi budućnost, koji definiraju glavne i prioritetne grane/sektore gospodarstva, odnosno razvojna područja od nacionalnog interesa. Sukladno tome, planiranje razvoja se spušta na niže razine: regija i jedinica lokalne samouprave.

Strategije razvoja Općine Erdut od 2017. do 2022. godine formalizirana je Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/2014) koji uređuje ciljeve i načela upravljanja regionalnim razvojem Republike Hrvatske.

Cilj je politike regionalnog razvoja Republike Hrvatske, a prema Zakonu o regionalnom razvoju RH pridonijeti društveno-gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala.

Radi postizanja navedenog cilja, *politikom regionalnog razvoja* posebno se nastoji osigurati: (1) povezanost lokalnih i regionalnih razvojnih potreba s prioritetima razvoja središnje razine te ciljevima Kohezijske politike Europske unije; (2) potpora slabije razvijenim područjima za povećanje i optimalno korištenje vlastitog razvojnog potencijala kroz oticanje uzroka razvojnih teškoća/ograničenja i primjenu odgovarajućih mjera za ravnomjeran i održiv razvoj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u pograničnom području; (3) poticanje teritorijalne suradnje te (4) učinkovito korištenje sredstva strukturnih i investicijskih fondova Europske unije namijenjenih regionalnom i urbanom razvoju.

Prilikom pripreme Strategije razvoja općine Erdut za razdoblje 2017. – 2022. vodilo se računa o usklađenosti s postojećim širim razvojnim okvirom, osobito u dijelu utvrđivanja strateških ciljeva i prioriteta koji su konkretizirani na način da slijede opći smjer zadani ciljevima i prioritetima Republike Hrvatske i Europske Unije.

Kako bi se osigurala usklađenost sa strateško-planskom dokumentacijom višeg reda, kod planiranja razvoja Općine Erdut u razmatranje su najprije uzeti ciljevi Županijske razvojne strategije Osječko-baranjske županije, a zatim ciljevi i smjernice ostalih relevantnih razvojnih dokumenata nacionalne razine teritorijalnog i/ili sektorskog značenja.

Usklađenost s postojećim strateškim okvirom

Usklađenost sa Županijskom razvojnom strategijom OBŽ:

ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA OBŽ	STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE ERDUT 2017.-2022.
<i>Strateški cilj 1:</i> Održivi razvoj i unaprjeđenje prostora	<i>Strateški cilj 2:</i> Zaštita okoliša, unaprjeđenje prostora i visoka razina energetske učinkovitosti
<i>Strateški cilj 2:</i> Razvoj konkurentnog gospodarstva	<i>Strateški cilj 1:</i> Održivi i konkurentni gospodarski razvoj
<i>Strateški cilj 3:</i> Razvoj ljudskih resursa i kvalitetno zadovoljavajuće javnih potreba građana	<i>Strateški cilj 3:</i> Razvoj ljudskih potencijala, društveni standard i socijalna kohezija

Usklađenost s Lokalnom razvojnom strategijom Lokalne akcijske grupe „Vuka - Dunav“ 2014. - 2020.:

LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA LAG VUKA – DUNAV 2014.-2020.	STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE ERDUT 2017.-2022.
<i>Strateški cilj 1:</i> Razvoj i jačanje gospodarskog potencijala (podrškom svim oblicima poduzetništva, turizma i poljoprivrede)	<i>Strateški cilj 1:</i> Održivi i konkurentni gospodarski razvoj
<i>Strateški cilj 2:</i> Poboljšanje stanja cijelokupne infrastrukture i unaprjeđenja uvjeta života i kvalitete stanovanja u naseljima	<i>Strateški cilj 2:</i> Zaštita okoliša, unaprjeđenje prostora i visoka razina energetske učinkovitosti <i>Strateški cilj 3:</i> Razvoj ljudskih potencijala, društveni standard i socijalna kohezija
<i>Strateški cilj 3:</i> Zaštita okoliša, prirodne i kulturne baštine, energetska učinkovitost i racionalno korištenje prirodnih resursa te upotreba obnovljivih izvora energije.	<i>Strateški cilj 2:</i> Zaštita okoliša, unaprjeđenje prostora i visoka razina energetske učinkovitosti

Usklađenost s Strategijom urbane aglomeracije grada Osijeka:

STRATEGIJA URBANE AGLOMERACIJE GRADA OSIJEKA 2016. - 2020.	STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE ERDUT 2017.-2022.
Strateški cilj 1: Povećati kvalitetu života stanovnika urbane aglomeracije	Strateški cilj 3: Razvoj ljudskih potencijala, društveni standard i socijalna kohezija
Strateški cilj 2: Stvoriti pozitivno okruženje za razvoj gospodarstva	Strateški cilj 1: Održivi i konkurentni gospodarski razvoj
Strateški cilj 3: Uspostaviti čisto, energetski učinkovito i povezano urbano okruženje	Strateški cilj 2: Zaštita okoliša, unaprjeđenje prostora i visoka razina energetske učinkovitosti

Usklađenost s Strategijom EUROPA 2020:

EUROPA 2020	STRATEGIJA RAZVOJA OPĆINE ERDUT 2017.-2022.
PAMETAN RAST	Strateški cilj 1: Održivi i konkurentni gospodarski razvoj
ODRŽIV RAST	Strateški cilj 2: Zaštita okoliša, unaprjeđenje prostora i visoka razina energetske učinkovitosti
UKLJUČIV RAST	Strateški cilj 3: Razvoj ljudskih potencijala, društveni standard i socijalna kohezija

Strateški dokument *Europa 2020* temeljni je strateški dokument predložen od Europske komisije 2010. godine kako bi se unaprijedila ekonomija Europske unije. U okviru strategije EU 2020 posebnu ulogu imaju regionalne vlasti te jedinice lokalne samouprave (lokalne vlasti). Europa 2020 naslijedila je Lisabonsku strategiju za razdoblje 2000. - 2010.

Budući da EU strategija ne predstavljaju samo formalnost, nego dokument prema kojemu se sav razvoj EU-a usmjerava (financira) za određeno vremensko razdoblje, za Hrvatsku kao novu članicu pa tako i općinu Erdut bitno je stalno imati na umu temeljne odrednice razvoja EU.

Glavni prioritet strategije EU 2020 je pokretanje ekonomskog rasta. *Ekonomski rast* mora biti: *pametan* (učinkovite investicije u obrazovanje i inovacije), *dugoročno održiv i uključiv*, sa snažnim naglaskom na stvaranje novih radnih mjesta i smanjivanju siromaštva.

Ulaskom u punopravno članstvo EU, položaj i odgovornost za vlastiti razvoj jedinica lokalne samouprave se radikalno mijenja. Pored zajedničke agrarne politike (eng. *Common Agriculture Policy, CAP*), politike regionalnog i ruralnog razvoja su najvažnije zajedničke ekonomske politike u EU. Strukturni fondovi, kao glavni financijski instrumenti za poticanje

regionalnog razvoja u koje se izdvaja oko 33% proračuna EU, po prvi put postaju dostupni i jedinicama lokalne samouprave u Hrvatskoj.

U svojoj strategiji EU 2020, koja obuhvaća razdoblje od 2014- 2020.godine, EU definira jasno određenje nastavka pro aktivne politike regionalnog razvoja s ciljem poticanja razvoja europskih regija s razinom razvijenosti nižom od europskog prosjeka.

Dosadašnja praksa

Općina Erdut je u posljednjih desetak godina izradila niz dokumenata s ciljem sagledavanja mogućnosti razvoja područja, kao što su:

1. *Program ukupnog razvoja Općine Erdut* u okviru Mikroregije općina Borovo, Erdut, Markušica, Negoslavci, Šodolovci, Trpinja; autor prof.dr. Anka Mašek, Osijek 2007.g.;
2. *Strategija razvoja turizma općine Erdut*; Poduzetničko-razvojni centar općine Erdut d.o.o., Dalj, 2008. g.;
3. *Zeleni plan za općinu Erdut*; Golub Siniša i drugi, Erdut, 2006.g.;
4. *Plan prostornog uređenja općine Erdut*; Zavod za urbanizam i izgradnju d.d. Osijek, 2006. g. i
5. *Izmjene i dopune prostornog plana uređenja općine Erdut*; Zavod za urbanizam i izgradnju d.d. Osijek, 2013. godine.

Izrada dokumenta Strategije razvoja općine Erdut, omogućiti će Općini Erdut da odgovori na pitanje u kojem smjeru treba ići razvoj, na koji ga način ostvariti i kakva je realna slika o potrebama svih.

Općina Erdut je nositelj razvoja lokalne zajednice, ali u izradi svojih dokumenata mora uvažavati instrumente provedbe regionalne politike definirane kroz programe razvoja Osječko-baranjske županije i širih regija, kao i komunicirati s nižom administrativnom razine tj. s naseljima i njihovim mjesnim odborima, kako bi se uvažile realne potrebe i koordinirala opća i lokalna polazišta.

4. Analiza postojećeg stanja

4.1. Opći podaci

4.1.1. Prostorna obilježja

Općina Erdut, kao jedinica lokalne samouprave, osnovana je 1993. godine, temeljem zakonskih propisa. Sjedište općine je u Dalju, Bana J. Jelačića 4.

Pripada Osječko-baranjskoj županiji, a prostire se na 157,78 kvadratnih kilometara. Plodno zemljишte, ratarske i povrtlarske kulture, Dunav i Drava, ogromna količina vode za navodnjavanje, bare, ritovi prirodna mrjestilišta riba, brojna staništa ptica, arheološki lokaliteti od neolita do srednjovjekovnih nekropola, sakralne građevine, vinska cesta i druge karakteristike, čine ovaj prostor prepoznatljivim.

Općinu Erdut čine četiri naselja Dalj, Erdut, Aljmaš i Bijelo Brdo.

Naselja

Dalj je smješten na desnoj obali Dunava, u mikroregiji Erdutske kose, na nadmorskoj visini od 89 m. Pod nazivom Dalj (Dalya) naselje je prvi put zabilježeno 1471. godine, a od 1706. godine je u sastavu daljskog vlastelinstva. Danas se Dalj prostire na površini od 67,75 km² što čini gustoću naseljenosti 58 st/km². [U Dalju živi 3.937 stanovnika](#).

Erdut je smješten na istočnim padinama Daljske planine uz rijeku Dunav, u mikroregiji Erdutske kose, na nadmorskoj visini od 152 m. Prvi put se spominje 1335. godine kao Erdöd, a u smislu grada, 1472. godine kao Castelum Erdeed. Nakon turskog povlačenja, 1688. godine, Erdut preuzima Carska bečka komora. Godine 1730. Erdut prelazi u ruke vlastelina Johana Baptiste Maksimilijana barona Zuana, zatim grofa Ivana Palfija, pa obitelji Adamovića Čepinskih. U drugoj polovici XIX. st. Erdut postaje posjed srijemskog župana Ervina Čeha. Danas se Erdut prostire na površini od 30,64 km², prosječne gustoće naseljenosti 26 st/km². [U Erdutu živi 805 stanovnika](#).

Bijelo Brdo je smješteno na obalama rukavca Stare Drave, u mikroregiji Erdutske kose, na nadmorskoj visini od 93 m. Prostire se na površini od 36,64 km², prosječne gustoće naseljenosti 58 st/km². Bijelo Brdo je naseljeno veoma davno o čemu svjedoče arheološki nalazi. Selo se nekada zvalo Trnovac, a naseljeno je oko 1540. godine. 1706. godine ušlo je u sastav daljskog vlastelinstva. [U Bijelom Brdu živi 1.961 stanovnik](#).

Aljmaš je smješten na obroncima Daljske planine, na desnoj obali Dunava, na nadmorskoj visini od 93 m. Aljmaš poznato marijansko svetište još od 1704. godine. Na blagdan Velike Gospe ovdje hodočasti velik broj vjernika i turista - godišnje i do 100 000. Crkva Gospe od Utočišta, s kipom Majke Božje, izgrađena je 1864. godine, no ona je sravnjena do temelja u Domovinskom ratu. Na mjestu stare izgrađena je nova crkva, kao moderno arhitektonsko zdanje. [U Aljmašu živi 605 stanovnika](#).

Osnove za planiranje prostornog razvijanja Općine Erdut utvrđene su Prostornim planom Osječko-baranjske županije. Osječko-baranjska županija kao dio cjeline Istočne Hrvatske, osnaživanje prostorno-razvojne strukture temelji na povoljnoj mreži naselja, pretežito definiranim koridorima prometnica i glavnim poljodjelskim resursima države. Na temelju razvojnih opredjeljenja utvrđenih Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske te ciljeva prostornog razvoja i uređenja prostora županijskog značaja, planiran je razvoj prostornih struktura Općine Erdut.

Organizacija, namjena i korištenje prostora Općine Erdut temelje se na prirodnim obilježjima prostora, na mreži naselja i infrastrukturnih sustava, utvrđenim prostornim mogućnostima, ograničenjima i ciljevima budućeg razvoja, očekivanom demografskom razvoju i utvrđenim osnovnim procesima gospodarskog razvoja.

S obzirom na prirodne osobitosti i vrijednosti područja Općine Erdut izdvaja se područje vrijednog (dijelom zaštićenog) krajobraza uz rijeke Dravu i Dunav (šumske i vodne površine). Ova područja predstavljaju osnovu turističkog razvoja Općine, a s obzirom na uvjete, način korištenja izdvajaju se kao područja na kojima se ograničavaju zahvati u prostoru i štite prirodna obilježja prostora.

Prostor namijenjen poljoprivrednim djelatnostima nalazi se uz osovinu razvoja pri čemu se planira revitalizacija ruralnog područja uz jačanje područnog i lokalnih središta. Sukladno organizaciji prostora određena je i namjena prostora Općine Erdut.

Dio prostora namijenjen je za izgradnju naselja, naselja povremenog stanovanja, gospodarske zone itd.

4.1.2. Zemljopisni položaj i resursna osnova

Slika 1.Zemljopisni položaj općine Erdut u o Osječko-baranjskoj županiji

U ovom poglavlju bit će riječi o zemljopisnom položaju Općine Erdut s posebnim osvrtom na druge jedinice lokalne i regionalne samouprave i blizinu granice/a.

Osječko-baranjska županija nalazi se na istočnom dijelu Hrvatske, sa županijskim središtem - gradom Osijekom. Županija je podijeljena na 7 gradova i 35 općina. Na prostoru županije živi 330.506 stanovnika (7,54% ukupnog stanovništva Hrvatske). Gospodarski razvoj temelji se na poljoprivredi (žitnica Hrvatske) i prehrambenoj industriji, ali postoje veliki potencijali za ekonomski razvoj s obzirom na bogatstvo prirodnih resursa, biljnih i životinjskih vrsta, te očuvanom okolišu. Kao osnovne turističke atrakcije spominju se Park prirode Kopački rit, poznata lovišta, razvijene turističko-vinske teste, Državna ergela lipicanaca Đakovo, Bizovačke toplice, osječka Tvrđa, dvorci i perivoji u gradovima, te Svetište Gospe od Utočišta u Aljmašu.

Općina Erdut se nalazi u istočnom dijelu Republike Hrvatske i pripada Osječko-baranjskoj županiji. S gledišta globalnog planskog pristupa prostoru, u širem smislu pripada cjelini županija istočne Hrvatske (Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Virovitičko-podravska i Brodsko-posavska županija).

Općina Erdut dio je Urbane aglomeracije Osijek, koja je formirana 24. studenog 2015. godine, a koju, uz grad Osijek, kao središte, čine gradovi Valpovo i Belišće te 16 općina, među kojima je u Općina Erdut. Integrirana teritorijalna ulaganja predstavlja mehanizam (ITU mehanizam) za provedbu aktivnosti koje imaju naglašenu teritorijalnu dimenziju i kombiniraju sredstva iz više tematskih ciljeva.

U Republici Hrvatskoj *ITU mehanizam* se koristi za održivi urbani razvoj odnosno provođenje integriranih aktivnosti prepoznatih u okviru *strategija razvoja urbanih područja*. Osnovni cilj ovog mehanizma je ojačati ulogu gradova kao pokretača gospodarskog razvoja, a aktivnosti koje će se provoditi u urbanim područjima kroz ITU mehanizam doprinijet će stvaranju povoljnijeg okruženja za poduzetnike, unaprjeđenju kulturne baštine i unapređenju sustava obrazovanja za odrasle. Također, očekuje se i modernizacija ponude strukovnog obrazovanja, poboljšanje usluga javnog prijevoza, povećanje energetske učinkovitosti, povećanje zapošljavanja te doprinos borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti.

Kroz ITU mehanizam aglomeracijama su ponuđene relativno raznolike intervencije koje omogućuju integriranje infrastrukturnih projekata i *soft* aktivnosti. Indikativna finansijska alokacija, odnosno potpora EU, kroz ITU mehanizam iznosi 345,3 mil EUR na razini RH, od čega je dodijeljeno 39,9 mil. EUR za urbano područje grada Osijeka

Tematski opseg i konkretan skup aktivnosti koji će konačno biti implementirani na području urbane aglomeracije Osijek definiran je razvojno planskim dokumentom *Strategija razvoja urbane aglomeracije Osijek¹*, čiji je nacrt usvojen 12.07.2016. i čije se usvajanje od strane Gradskog vijeća Grada Osijeka očekuje u prvom kvartalu 2017.

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine na području Općine Erdut u četiri naselja (Aljmaš, Bijelo Brdo, Dalj, Erdut) obitavalo je 7.308 stanovnika.

Tablica 1. Broj stanovnika prema popisu 2011. godine, prema naseljima općine Erdut

Naziv naselja	Broj stanovnika
Aljmaš	605
Bijelo Brdo	1.961
Dalj	3.937
Erdut	805
Ukupno:	7.308

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011 godina.

Tipizacija naselja Županije temelji se na kategorizaciji utvrđenoj u Strategiji prostornog uređenja RH u kojoj su naselja razvrstana u 4 osnovne kategorije: gradska naselja, prijelazna - jače urbanizirana naselja, prijelazna - slabije urbanizirana naselja i seoska naselja. Pod

¹[file:///C:/Users/bdankovic/Downloads/STRATEGIJA%20RAZVOJA%20UAOS%20nacrt_1%20od%2012.07.2016.%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/bdankovic/Downloads/STRATEGIJA%20RAZVOJA%20UAOS%20nacrt_1%20od%2012.07.2016.%20(1).pdf)

prijelaznim ili urbaniziranim naseljima podrazumijevaju se ona naselja koja su doživjela određeni stupanj socio-ekonomске preobrazbe. *Naselja Bijelo Brdo, Dalj, Erdut svrstavaju se u kategoriju prijelaznih - slabije urbaniziranih naselja, a Aljmaš u kategoriju seoskih naselja.*

Naselja Općine Erdut nalaze se u gravitacijskom području grada Osijeka, koji je istovremeno i centar urbanizacije ovog područja.

Površina Općine Erdut

Površina Općine Erdut iznosi 157,78 km² što je 3,8% ukupne površine Županije Osječko-baranjske.

Značaj geografskog položaja, povezanost i dostupnost

Razvitak ove prostorne cjeline temelji se na povoljnoj mreži naselja, pretežito određenim koridorima prometnica i glavnim poljoprivrednim resursima Hrvatske.

Za općinu Erdut osobito su značajni riječni tokovi Drave, Dunava i Save koji uvjetuju uređenje prostora i određuju koridore velike državne i međunarodne infrastrukture, osobito transeuropske magistralne i regionalne prometne pravce. *Prometni i geostrateški položaj Općine Erdut određuju podravski i podunavski koridor, dok je posavski koridor značajan za povezivanje sa središnjim dijelom Hrvatske, europskim zemljama na zapadu i istoku.* Razvitak podunavskog koridora je Strategijom prostornog uređenja Republike Hrvatske ocijenjen kao osobito značajan za uravnoteženi razvitak Hrvatske.

Općina Erdut ima *povoljan geoprometni položaj* u odnosu na glavne europske prometne koridore. Prometni značaj Općini daju prvenstveno podravski i podunavski prometni koridor, koji se u neposrednoj blizini povezuje na posavski prometni koridor. *Navedeni koridori objedinjuju trase cestovnog, željezničkog i riječnog područja.*

Njihov značaj potvrđen je uvrštavanjem u Europske koridore:

- *Cestovni promet* Odlukom Helsinške konferencije podunavski koridor je potvrđen kao *V.c. koridor (TEM II)* ;
- *Željeznički koridor* Temeljem Europskog sporazuma o glavnim međunarodnim linijama (AGC Ženeva 1985.god; AGTC Ženeva 1991. god.) potvrđen je europski značaj željezničkih pruga u sva tri prethodno navedena koridora od kojih prostorom Općine prolazi podravski koridor Čakovec-Varaždin-Koprivnica-Osijek-Dalj-Erdut.
- *Riječni promet* Riječni plovni putovi Republike Hrvatske integrirani su u mrežu europskih plovnih putova *VII (Dunavskog) koridora*. U statusu međunarodnog plovnog puta je i Drava od ušća u Dunav do Osijeka (E-80-08);
- *Paneuropski koridor X – cestovni i željeznički.*

Područje Općine dobro je povezano s mrežom cesta državne i županijske razine te sa Zračnom lukom Osijek.

Klimatske i reljefne značajke područja

Područje općine Erdut ima umjereno kontinentalnu klimu i cijele se godine nalazi u cirkulacijskom pojasu umjerenih širina, gdje je stanje atmosfere vrlo promjenjivo: obilježeno je raznolikošću vremenskih situacija uz česte i intenzivne promjene tijekom godine.

Prostor Općine Erdut dio je šireg prostora, koji reljefno pripada sjeveroistočnom, pretežito nizinskom ravničarskom dijelu geografske cjeline Istočne Hrvatske, odnosno Republike Hrvatske. Na modeliranje i izgled današnjeg reljefa presudnu su ulogu imali riječni tokovi Dunava i Drave. Na području jabučke Kose, nizvodno od Osijeka, Dunav priteče sa sjevera i na ušću Drave u Dunav, gotovo pod pravim kutom skreće prema istoku, usporava, meandrina, te povremeno svoje visoke vode preljeva u korito Drave, te istu usporava.

Na području tipične akumulacijske nizine kakvom tipu reljefa pripada ovo područje, mogu se izdvojiti međusobno različiti geomorfološki oblici u nizinskom reljefu:

- naplavne (aluvijalne) ravni;
- riječne terase i
- lesne zaravni.

Na području istočno od Osijeka nalazi se markantna *lesna uzvisina - Erdutsko brdo*. Izduženo je u pravcu istok-zapad, na sjeveru je strmim odsjekom odijeljena od Drave i Dunava, čije ga vode potkopavaju, dok na jugu neprimjetno prelazi u ravnicu.

Najviši vrh - Čvorkovo brdo, iznosi 192 m nadmorske visine. U podlozi brda su stariji tektonski sedimenti, dok su na površini naslage prapordebele više od 10 m. Na površini su nastali tipični praporni mikroreljefni oblici - surduci, ponikve. Riječne terase i lesne zaravni su ocjeditija područja od naplavnih ravni, te su pogodnije za naseljavanje i poljodjelsko iskorištavanje. Općina Erdut zauzima krajnji istočni položaj u Osječko-baranjskoj županiji. Sjevernu i istočnu granicu u prirodnom smislu čine tokovi Dunava i Drave. Dunav u tome dijelu toka ima mali pad (5,71 cm/km) i spori tok (0,5 m/s) koji uvjetuju osobine srednjeg toka. Meandriranje, stvaranje ada i bočna erozija su osnovne osobine djelovanja. Dubina toka se kreće od 5 do 15 m, a širina do 1 km. Režim voda Dunava pokazuje nivalno-pluvijalne karakteristike. Na kretanju njegovih voda najviše utječu alpski pritoci, pa se u skladu s tim u godišnjem hodu vodostaja javljaju dvije visoke vode, i to u proljeće i rano ljeto. Proljetni maksimum uzrokovan je otapanjem snijega u nižim dijelovima gornjeg toka, a ranoljetni otapanjem snijega i leda u najvišim dijelovima Alpa i ciklonalnim kišama karakterističnim za taj dio godine.

Na temelju istražene pogodnosti tla za obradu može se zaključiti da su:

- tla klase P-1 (dobro obradiva tla) zastupljena u istočnom dijelu Županije, jugoistočno od Osijeka;
- tla klase P-2 (umjereno obradiva tla) zastupljena na području Erdutskog brijege te
- tla klase N-1 (privremeno nepogodna tla) zastupljena uz tok Drave i Dunava.

4.2. Stanovništvo - ljudski potencijali

4.2.1. Opći demografski pokazatelji

Broj stanovnika

Rijetka naseljenost ruralnih krajeva prisutna je u cijeloj Osječko-baranjskoj županiji i vidljiva je njihova daljnja depopulacija. Uz opće trendove depopulacije razlog značajnom padu broja stanovnika Općine Erdut povezan je i s napuštanjem ovog prostora tijekom Domovinskog rata.

Praćenjem prirodnog kretanja stanovništva moguće je uočiti neke osnovne trendove u kretanju stanovništva. U Općini Erdut prirodni prirast posljednje je desetljeće bio negativan. Negativan prirodni prirast utjecao je na proces depopulacije, kao i na razinu gospodarskog razvoja, što je

potvrđeno rezultatima Popisa stanovništva iz 2011. godine koji su dati u nastavku.

Tablica 2. Kretanje stanovništva o općini Erdut, Osječko-baranjskoj županiji i Republici Hrvatskoj u razdoblju 1991-2011.

Godina	1991.	2001.	2011.	2011./199 1.	2011./200 1.
Hrvatska	4.784.265	4.437.460	4.284.889	-10,44	-3,44
OBŽ	367.193	330.506	305.032	-16,93	-7,71

Izvor podataka o stanovništvu: DZS, Popisi stanovništva 1991., 2001., 2011., obrada autora.

Opis demografskih promjena izazvanih političkim i ekonomskim zbivanjima

Demografska obilježja općine Erdut imaju sljedeće karakteristike:

- jake negativne demografske strukture i trendove demografskih procesa stanovništva u odnosu na sveukupno stanovništvo Osječko-baranjske županije i Republike Hrvatske,
- velik broj iseljavanja mlađih obitelji, mladog, radno sposobnog stanovništva u područja zapadne Europe, ali i Kanade i drugih udaljenih područja,
- negativno prirodno kretanje, odnosno prirodni pad broja stanovnika , uz rađanje sve manjeg broja djece, visok mortalitet a time i smanjenje udjela mlađih dobnih skupina

za posljedicu ima narušavanje dobne strukture stanovništva. Svojom brojnošću umanjene generacije u dogledno vrijeme, uči će u radno aktivnu dob i uzrokovati nedostatak radne snage na području općine Erdut .

Tablica 3. Indeks starenja u općini Erdut i RH za 2001. i 2011. godinu

	Popis 2011.			Popis 2001.			Indeks starenja (Xs)	
	ukupno	0-19 g.	60 g. i više	ukupno	0-19 g.	60 g. i više	2011.	2001.
REPUBLIKA HRVATSKA	4.284.889	896.605	1.031.373	4.437.460	1.053.240	955.556	115,0	90,7
OPĆINA ERDUT	7.308	1.338	1.965	8.417	1.744	2.020	146,9	115,8

Izvor podataka, DZS: Popis stanovništva 200 i 2011.

Udio starih dobnih skupina na prostoru općine Erdut veći je od udjela mlađih dobnih skupina, a što je jasno vidljivo kroz značajno povećanje indeksa starenja između dva popisna razdoblja što potvrđuje činjenicu kako općina Erdut ima mnogo nepovoljnije demografske osobitosti u odnosu na Republiku Hrvatsku u cjelini. Ovako nepovoljne biološke značajke populacije značajno umanjuju ukupni ljudski potencijal, obnovu stanovništva i predstavljaju prepreku ukupnom razvoju općine Erdut.

Tablica 4. Indeks biološke (prirodne) promjene (IBP) i vitalni indeks za općinu Erdut u 2001.

Općina	Živorođeni	Umrli	Prirodna promjena	Broj stanovnika 2001.	Indeks biološke promjene-	Vitalni indeks
ERDUT	848	1.679	-831	8.417	-9,9	50,5

Izvor: Strategija urbane aglomeracije Osijek, 2016.

U cilju što zornijeg prikaza utjecaja prirodnog kretanja na depopulaciju općine Erdut izračunata su dva analitička pokazatelja - indeks biološke (prirodne) promjene i vitalni indeks (gornja tablica). Indeks biološke (prirodne) promjene pokazuje postotak smanjenja ili povećanja populacije temeljem prirodne promjene u određenom razdoblju, dok vitalni indeks pokazuje broj živorođenih na 100 umrlih te je kao takav dobar pokazatelj smjera bioreprodukциje.

U općini Erdut indeks biološke promjene (IBP) pokazuje izrazito negativne vrijednosti, prisutna je prirodna depopulacija tj. prirodno smanjenje stanovništva, a koje se kreće -9,9 %.

Negativnu tendenciju prirodnog kretanja stanovništva općine Erdut pokazuje i vitalni indeks, čija je vrijednosti 50,5 što potvrđuje prisutnost prirodne (biološke) depopulacije.

Gustoća naseljenosti područja Općine Erdut

Prema Popisu stanovništva RH iz 2011. godine, općina Erdut imala je 7.308 stanovnika i gustoću naseljenosti od 46,32 stanovnika/m², što je niže od županijskog (73,36 stanovnika/m²) i državnog prosjeka (75,8 stanovnika/m²). Uvezši u obzir nedavna demografska kretanja, procjena je da je gustoća naseljenosti u padu. Općina Erdut ima status potpomognutog područja u RH, odnosno područje je od posebne državne skrbi. Gledano kroz

indeks razvijenosti 2013., ona spada u II. kategoriju s 61,81% u odnosu na nacionalni prosjek. U odnosu na visinu ovoga indeksa 2010 (61,11 %), došlo je **do neznatnog rasta**.

Osječko-baranjska županija je ostala u I. Skupini razvijenosti, zabilježivši pad indeksa od oko 12% u samo tri godine, od 2010-2013.

Prema rezultatima Popisa 2011., na području općine Erdut od ukupno 7.308 stanovnika, živjelo je 3.534 (48,4%) muških i 3.774 (51,6%) ženskih osoba.

Obrazovna struktura stanovništva

Tablica 5. Stanovništvo staro 15 i više godina prema razini završene škole, Popis stanovništva 2011.

	Ukupno	Bez škole	1-3 razred a OŠ	4-7 razred a OŠ	Osnovna škola	Srednje škole ¹	Visoko obrazovanje					Nepoznato
							Svega	Stručni studij ²	Sveučilišni studij ³	Doktorat znanosti		
Erdut	6.361	169	89	438	2.180	3.087	397	181	214	2	1	

Izvor podataka: DZS, www.dzs.hr; Tablica 10: Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, starosti i spolu

U pogledu obrazovne strukture, najviše je bilo stanovnika sa srednjom stručnom spremom, 48,5%, dok je bilo 6,2% visokoobrazovanih stanovnika, starijih od 15 godina. Budući da je od popisa prošlo šest godina, a s obzirom na uzlazni trend iseljavanja od 01.07.2013. godine, misli se da je najviše radno sposobnog stanovništva iz ovih kategorija napustilo zemlju, što upućuje na još lošije omjere u strukturi radne osposobljenosti stanovništva.

Dobna struktura stanovništva

Tablica 6. Stanovništvo prema starosti, Popis stanovništva 2011.

	Žena	Ukupno	0-19	20-59	60+	Indeks starosti (60+/ukupno)	Indeks starosti (60+/do 19)
Erdut	3.774	7.308	1.338	4.005	1.965	0,27	1,47
OBŽ	158.141	305.032	65.515	169.875	69.642	0,23	1,06

Izvor podataka: DZS, Tablica 1: Stanovništvo prema spolu i starosti po naseljima

Uz negativan prirodni prirast problem je i starenje stanovništva, što je proces koji je već nekoliko desetljeća primjetan u većini zemalja EU.

Na području Općine Erdut taj proces je dobio razmjere katastrofe! Općina Erdut ima vrlo veliki udio starijeg stanovništva u svojoj strukturi. Starenje stanovništva je izrazito vidljiv trend koji dovodi do smanjenja ukupno aktivnog stanovništva i povećanja ekonomski ovisnog stanovništva. Osim opterećenja mirovinskog sustava, starenje stanovništva dovodi do brojnih socijalnih problema te će u budućem razdoblju biti potrebno razviti dodatne programe pomoći starijim osobama.

Tablica 7. Nacionalni sastav stanovništva

	Općina Erdut	Srbi	Hrvati	Mađari	Nijemci	Ostali	Ne izjašnjavaju se
UKUPNO	7308	3987	2774	370	24	75	78
<i>Ukupno (%)</i>	<i>100</i>	<i>54,5</i>	<i>37,9</i>	<i>5,06</i>	<i>0,3</i>	<i>1</i>	<i>1</i>

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011 godina.

Tablica 8. Kućanstva - broj i broj članova/kućanstvo

OPĆINA	UKUPNO	BROJ ČLANOVA KUĆANSTVA											Prosjek
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 i	
Erdut	2757	735	756	507	427	216	75	29	10	1	1	-	2,65

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011 godina.

Od 2.757 kućanstava, 54% (1.491) čine kućanstva s 1 i 2 člana, što je alarmantan pokazatelj, a koji se uklapa u prethodne činjenice vezane uz demografsku sliku općine Erdut. Treba uzeti u obzir da se radi o podacima od prije 6 godina!

Broj nezaposlenih

Tablica 9. Nezaposlene osobe prema općini stanovanja, razini obrazovanja i spolu u srpnju 2016.

Stupanj obrazovanja	Broj nezaposlenih osoba
Bez škole i nezavršena osnovna škola	55
Osnovna škola	175
SŠ za zanimanja do 3 godine, KV i VKV radnici	188
SŠ za zanimanja u trajanju od 4 godine i gimnazija	182
Prvi stupanj fakulteta	20
Fakultet akademija magisterij doktorat	15
Ukupno:	635
<i>Muškarci</i>	<i>275</i>
<i>Žene</i>	<i>360</i>
<i>Relativni pokazatelji (%)</i>	<i>100,0%</i>

<i>Muškarci</i>	43,3%
<i>Žene</i>	56,7%

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, srpanj 2016.

Tablica 10. Stanovništvo prema glavnim izvorima sredstava za život

	sp ol	uku pno	Prih odi od stal nog rada	Prih odi od pov rem eno g rada	Prih odi od polj opri vred e	Star osn a	Ost ale mir ovin e	Prih odi od mir ovin e	Soc. nak nad e	Ost ali prih odi	Pov rem ena pot por a dru gih	Bez prih oda	N ep oz na to
Erdut	sv.	7.308	1.663	340	180	921	996	14	464	178	157	2.534	-
	m	3.534	1.055	197	138	455	365	8	198	93	72	1.037	-
	ž	3.774	608	143	42	466	631	6	266	85	85	1.497	-

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.

Iz gornje tablice razvidno je da je 2.998 stanovnika ili 41,02% živjelo od socijalne naknade ili bez prihoda, što je zaista visoka brojka! Siromaštvo i rizik od siromaštva u općini Erdut su na visokoj razini.

4.2.2. Odgoj i obrazovanje

Obrazovna infrastruktura na područja Općine Erdut

Na razini općine Erdut podupiru se različiti programi, aktivnosti i sadržaji čiji je cilj da se osigura zadovoljavajuća kvaliteta usluga predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja. Svrha je djeci osigurati razvoj usklađen s individualnim mogućnostima djeteta, osigurati razvoj mladih, kao i ostalih dobnih skupina kroz sustave formalnog i neformalnog obrazovanja.

Obrazovnu infrastrukturu na području općine Erdut čine: dva vrtića, dvije osnovne škole (uključujući područne škole) te jedna srednja škola - Srednja škola Dalj u Dalju.

I. Rad vrtića i predškolsko obrazovanje

Na području općine Erdut organiziran je redoviti program rada vrtića koji je sufinanciran od strane općine Erdut. Na ovom prostoru djeluje dva organizirana dječja vrtića i to u naseljima: Bijelo Brdo i Dalj.

Prostor u kom je organiziran rad dječjih vrtića:

- u Dalju vlasnik je prostora gdje se odvija program vrtičkih aktivnosti općina Erdut, lokacija Bana Josipa Jelačića 21,

- u Bijelom Brdu programi vrtičkih aktivnosti odvijaju se u okviru zgrade Osnovne škole Bijelo Brdo.

Alternativni programi i projekti namijenjeni djeci vrtičke i predškolske dobi organiziraju se od strane udruga civilnog društva, a posebice se podupiru projekti koji su odobreni od strane Agencije za odgoj i obrazovanje.

Djece-polaznika ova dva dječja vrtića na dan 01.05.2016. godine bilo je 86.

U okvirima finansijskih mogućnosti održavaju se postojeći prostori.

Osnovni problemi s kojima se općina Erdut susreće na ovom području su:

- Nepostojanje organiziranog produženog boravka za djecu svih uzrasta.
- Nastavni kadar
- Obuhvat i pristup svoj djeci vrtičke dobi.

II. Osnovno školsko obrazovanje

Redoviti programi osnovnog školstva organizirani su u općini Erdut u školama:

- Osnovna škola Dalj, u Dalju
- Osnovna škola Bijelo Brdo, u Bijelom Brdu.

A. Osnovna škola Dalj

Osnovna škola Dalj pod ovim imenom djeluje [od 1995. godine](#), a prvi početci obrazovanja sežu u daleku 1715. godinu, iako o tome nema pisanog traga. Nastava se održava u nekoliko školskih zgrada, a na početku školske godine 2016./2017.g. školu je pohađalo 305 učenika. Nastava se organizira i u područnim škola u naseljima Aljmaš i Erdut, za učenike od I do IV razreda, a u matičnoj školi u Dalju učenici nastavljaju svoj obrazovni proces od V do VIII razreda.

Osnovna škola Dalj za učenike koji stanuju u Dalju organizira nastavu od I do VIII razreda.

Kapacitet Osnovne škole Dalj:

U prošlosti broj djece u ovoj školi je bio četverostruko veći nego danas , tako da su kapaciteti puno veći od trenutnih potreba. Pedagoškim standardom je ograničen broj učenika u razrednim odjelima, ali još uvijek su *prostorni uvjeti puno veći od potreba*. Danas se u obje područne škole kao i predmetna nastava u matičnoj školi odvijaju u jednoj smjeni. Procjena je da će se, bog smanjivanja broja učenika, za nekoliko godina cjelokupna nastava na ovom području odvijati u jednoj smjeni.

Stanje vezano za infrastrukturne objekte:

- *Matična škola Dalj*

Zgrada matične škole u Dalju izgrađena je 1969. godine, temeljito je obnovljena 2001. godine. PLAN :

Izrađena je kompletna projektna dokumentacija za energetsku obnovu u sklopu koje će biti izmijenjena stolarija, postavljena nova ovojnica i uređena fasada, postavljena izolacija krova, izgrađen novi kosi krov te prelazak sa sustava grijanja lož uljem na grijanje na pelete. Trenutno smo u očekivanju otvaranja natječaja Fonda za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost za obnovu zgrada u javnim ustanovama koje vrše djelatnost odgoja i obrazovanja.

- **Područna škola Aljmaš**

Zgrada područne škole u Aljmašu izgrađena je 1986. godine, a temeljito je obnovljena 1998. godine i u dobrom je stanju. Godine 2015. promijenjen je sustav grijanja sa lož ulja na grijanje na pelete.

- **Područna škola Erdut**

Godine 2015. promijenjen je sustav grijanja sa lož ulja na grijanje na pelete. U kolovozu 2016. godine završila je energetska obnova zgrade u sklopu koje je zamijenjena stolarija, izoliran i uređen ravni krov zgrade te postavljena izolacija i uređena fasada za zgradu.

UOČENE POTREBE za adaptacijom, obnovom ili izgradnjom:

- **Područna škola Aljmaš**

Potrebna je izgradnja sportskih terena. Školski okoliš je prostran i u blizini je rijeke Dunav. Ova činjenica otvara široke mogućnosti - uređenje kamp zone za mlade ili ljetnih škola .

- **Područna škola Erdut**

Škola ima izuzetno prostran okoliš ($13542 m^2$) i lijep položaj. Planirano je iskoristiti taj prostor za izgradnju:

- * objekta za smještaj manje grupe učenika koji bi dolazili u posjet Općini Erdut,
- * izgraditi vidikovac i meteorološku postaju u školskom dvorištu, kao i
- * izgraditi mali zatvoren bazen koji nedostaje Općini Erdut.

- **Osnovna škola Dalj**

Planirano je:

- * preuređiti i opremiti kuhinju s potrebnim inventarom,
- * škola posjeduje 5 školskih stanova u kojima su zaštićeni najmoprimci. Kada se riješi pitanje tih stanara, ti objekti bi se trebali obnoviti i opremiti za produženi boravak učenika, u kojima bi djeca koja u svojim obiteljima i domovima nemaju uvjete, dobivala stručnu pomoć u učenju,

- * Škola je u vlasništvu oko 30000 m² poljoprivrednog zemljišta na kojem bi školska učenička zadruga mogla posaditi voćnjak ili urediti povrtnjak,
- * Uređenje školske dvorane ,
- * Sjenica u dvorištu škole, uraditi sanaciju i omogućiti izvan učioničku nastavu.

Osnovna škola Dalj je obrazovna institucija koja nastoji projektnim aktivnostima potaći edukacije učenika kroz izvan nastavne aktivnosti, ali i biti aktivna dionik u lokalnoj zajednici. Škola je već provela nekoliko uspješnih projekata s ciljem uspostave temelja kvalitetnih međunarodnih odnosa, uz razvijanje razumijevanja i poštovanja prema drugome i drugačijemu. Usto je važno naglasiti kako je velik dio izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti u OŠ Dalj i dalje podijeljen prema nacionalnoj pripadnosti učenika. Stoga bi svaka nova inicijativa ili aktivnost u koje bi se mogli uključiti pripadnici svih triju naroda bili značajan poticaj usmjeren ka poboljšanju ukupne atmosfere tolerancije i međusobnog uvažavanja na području Općine Erdut. Osim toga, s obzirom na geografski smještaj Općine u neposrednom pograničnom području i blizini triju susjednih država, velik potencijal krije se u nastavku suradnje sa školama iz susjednih regija: Vojvodine, južne Mađarske i sjeverne Bosne.

Osim što se prekograničnim projektima promiče interkulturalnost, kroz upoznavanje učenika različitih narodnosti i vjeroispovijesti, njima se jačaju i konkretne veze među državama. Te veze pak mogu poslužiti kao garancija raznih oblika suradnje u budućnosti. Kroz posjete drugim školama potiče se i socijalna kohezija, budući da Osnovnu školu Dalj trenutno pohađa velik broj učenika slabijeg imovinskog stanja, a kojima je dragocjena svaka prilika za putovanjem i upoznavanjem svijeta izvan područja u kom žive i stječu obrazovanje.

B. Osnovna škola Bijelo Brdo

Zgrada Osnovne škole Bijelo Brdo sa sportskom dvoranom izgrađena je 1974 godine. Ukupne je površine oko 3.000 m², dok je sportska dvorana 400 m². Škola koristi i 3 vanjska sportska igrališta koja su smještena neposredno uz zgradu, a vlasništvo su općine Erdut. Od 2010. godine kroz dva projekta financirana sredstvima Europske Unije povećana je energetska učinkovitost zgrade.

Osnovna škola Bijelo Brdo je škola u kojoj se cijelokupna nastava u školi izvodi po hrvatskom nastavnom planu i programu, po modelu A – nastava na jeziku i pismu nacionalnih manjina – srpski jezik i čirilično pismo. Više od 90% učenika su pripadnici srpske nacionalne manjine, a uz suglasnost roditelja i učenici drugih nacionalnosti pohađaju nastavu po modelu A. Redovita nastava organizirana je u jednoj smjeni, a u drugoj smjeni održava se dio izborne nastave i izvannastavnih aktivnosti.

Nastavu u školi pohađa u školskoj godini 119 učenika. Ukupno je u Školi zaposlen 31 radnik.

Prostorni kapaciteti Osnovne škole Bijelo brdo su više nego dovoljni za odvijanje odgojno-obrazovnog procesa. Zbog negativnih demografskih procesa zadnjih godina značajnije je opao broj učenika, tako da je *popunjenoš kapaciteta oko 50%*.

III. Srednjoškolsko obrazovanje

Srednja škola Dalj

Srednja škola Dalj osnovana je 01. rujna 1993 godine, a proces rada izvodi u zgradiji nekadašnje Pučke škole iz 1906. godine. Okvirno škola raspolaže s oko 652 m² prostora koji čine: 6 učionica, praktikum informatike, knjižnica s čitaonicom i podrum. Srednja škola Dalj nema adekvatan prostor za odvijanje nastave tjelesne i zdravstvene kulture, već za tu svrhu koriste se javne površine i sportski tereni Osnovne škole Dalj.

Osim zgrade Škola koristi višenamjensku prostoriju za praktičnu nastavu i rasadnik i plastenik koji se nalaze u dvorišnom dijelu. Škola raspolaže i školskim dobrrom od 1,5 ha na kojem je pored voćnjaka u izgradnji i mini ribnjak.

U školsku godinu 2015/2016. u školu je upisano 68 učenika, u 8 razreda. Od ukupno 68 učenika 42 učenika su pripadnici nacionalnih manjina. Dok u školskoj godini 2016./2017. školu pohađa 81 učenik, od čega je 55 pripadnika nacionalnih manjina. Nastava u školi se, osim na hrvatskom jeziku, odvija i na srpskom jeziku i ciriličnom pismu za pripadnike srpske nacionalne manjine.

Optimalni kapacitet Škole je 15 učenika po razrednom odjelu ili ukupno 120 učenika. Pun kapacitet je 20 učenika po razrednom odjelu ili 160 učenika. Škola upošljava 30 radnika, od koji je 25 nastavnika, 3 administrativno – tehnička radnika i 2 pomoćna radnika.

Obrazovna područja za koja je Srednja škola Dalj registrirana su Poljoprivreda, prehrana i veterina i Ekonomija, trgovina i poslovna administracija, a zanimanja u trajanju od 4 godine su: poljoprivredni tehničar – opći, agroturistički tehničar i ekonomist.

IV. Visokoškolsko obrazovanje i cjeloživotno učenje

S obzirom na blizinu gradova Osijeka i Vukovara, može se konstatirati da stanovništvo općine Erdut svoje potrebe za visokom naobrazbom i programima cjeloživotnog učenja može zadovoljiti u središtu Osječko-baranjske županije – gradu Osijeku koji je sa Sveučilištem Josipa Jurja Strossmayera sveučilišno središte cijele Slavonije i Baranje. Određene obrazovne potrebe stanovništvo može zadovoljiti i u obližnjim gradovima – Vukovaru i Vinkovcima. Primjerice, u Vukovaru djeluje Veleučilište Lavoslav Ružička.

Poticajne mjere općine Erdut namijenjene odgoju i obrazovanju djece

A.Prijevoz učenika i studenata

Općina Erdut sufinancira prijevoz učenika i studenata sa svog područja, na osnovu sklopljenih ugovora s prijevoznicima, i to:

- „Gradski prijevoz putnika“ d.d. Osijek, za relaciju Bijelo Brdo – Osijek
- „Panturist“ d.d. Osijek za relacije Erdut – Osijek, Dalj – Osijek i Aljmaš - Osijek, te za relaciju Bijelo Brdo – Dalj
- „Čazmatrans Vukovar“ d.o.o Vukovar za relaciju Bijelo Brdo – Dalj – Vukovar.

Za sufinaciranje prijevoza učenika i studenata općina Erdut iz svog proračuna godišnje izdvaja oko 400.000,00 kuna.

B.Nagradivanje studenata

Od 2004. godine općina Erdut dodjeljuje jednokratne nagrade studentima sa svog područja na osnovu uspjeha u prethodnoj akademskoj godini. Na natječaj se prijavi svake godine cca 50 studenata, za što se iz proračuna Općine osigurava oko 50.000,00 kn

Općina Erdut, sukladno mogućnostima proračuna na nivou godine izdvaja sredstva za školske ekskurzije djece čiji roditelji nisu u mogućnosti platiti putovanja, kao i za nagrade i postignuća talentiranih učenika.

4.2.3. Zdravstvena i socijalna zaštita

I. Sustav zdravstvene zaštite i infrastrukture

Na području općine Erdut djeluju tri ordinacije opće medicine, u Dalju i Bijelom Brdu, dvije stomatološke ordinacije i dvije ljekarne. Može se reći da stanovništvo ima pristup odgovarajućim zdravstvenim uslugama, s naglaskom na primarnu zdravstvenu zaštitu. Blizina grada Osijeka sa zdravstvenim ustanovama više kategorije, čini pristup sustavu zdravstvenim uslugama cjelovitim.

Tablica 11. Mreža institucija primarne zdravstvene zaštite na području Općine Erdut

Zdravstvena zaštita - institucije
Ordinacija opće medicine dr. Borka Rnjak, Dalj
Ordinacija opće medicine dr. Višnja Kurevija, Dalj
Ordinacija opće medicine dr. Željko Vojvodić, Bijelo Brdo
Stomatološka ordinacija dr. Nada Blažević Gačeša
Stomatološka ordinacija dr. Adrijana Nađ Badovinac
Ljekarna Dalj
Ljekarna Bijelo Brdo

Izvor: Uvid i obrada područja općine Erdut Radne grupe za izradu Strategije.

II. Sustav socijalne zaštite i infrastrukture

U planiranju i razvoju socijalnih usluga treba se voditi principima individualiziranog pristupa i usmjerenosti na korisnika, te pružanju socijalnih usluga korisniku kroz međusektorsku suradnju svih pružatelja usluga, ustanova, udruga i privatnih pružatelja. Za uspješan pristup razvoju mreže socijalnih usluga potrebno je imati pravovremene, dostupne i kvalitetne usluge, učinkovitu suradnju i koordinaciju rada svih pružatelja, ali i kvalitetan stručni kadar i prostor za pružanje socijalnih usluga.

U sustavu socijalne skrbi prisutna je nejednaka prostorna distribucija ustanova, nedovoljna za ukupno područje općine Erdut, što znači da se stanovnicima unutar pojedinih dijelova ne mogu pružiti usluge na kvalitetan način .

Postoji manjak pojedinih usluga koje bi bile korisne u svakodnevno životu i koje bi smanjile probleme u lokalnoj zajednici, među kojima ističemo:

1. nedostatak dnevnih boravaka za starije osobe
2. nedostatak usluge pomoći u kući i socijalnih alarma za starije osobe
3. kvalitetan prostor za pružanje određenih socijalnih usluga
4. nedovoljna umreženost dionika u sustavu socijalne skrbi
5. nedostatak oblika dnevne skrbi (npr. dnevni i poludnevni boravci)
6. nedostatak stambenih prostora za organizirano stanovanje
7. podrška osobama u nepovoljnem položaju pri nalaženju i zadržavanju zaposlenja.

Zaključno, možemo konstatirati da je snažan depopulacijski trend doveo do dominacije starije populacije u strukturi stanovništva, koju karakteriziraju mala primanja, samačka domaćinstva, otežan pristup zdravstvenim uslugama, zbog finansijskih i fizičkih razloga i sl. S druge strane, već dugi niz godina prisutna je ekomska deprivacija zajednice u cjelini.

Je li naše društvo u cjelini i je li lokalna zajednica bila spreman na ovu situaciju?!

Kako riješiti ova pitanja, koja su karakteristična za siromašne zajednice?! Može li lokalna samouprava sa svojim ograničenim finansijskim kapacitetom rješavati ovo značajno pitanje sama ili je za to potrebna pomoć i kohezija cijelog društva i svih institucija, postojećih i onih koje još nisu osnovane?!

4.2.4. Kultura i kulturna baština

U okviru izrade Strategije razvoja Općine Erdut 2017. - 2027. važno je dati prikaz kulturnih dobara i zaštićenih dijelova prirode na području Općine Erdut. Naime, postoji potreba integriranog primanja kulturne i prirodne baštine u kontekstu šireg društvenogospodarskog okruženja i razvoja, uvažavajući koncept održivog razvoja. Kulturna dobra i zaštićeni dijelovi prirode prepoznati su kao temelj turističke resursne osnove i kao takvi obrađeni, analizirani i sistematizirani u dijelu ove Strategije razvoja koji se odnosi na razvoj turizma na području Općine Erdut do 2020. godine.

Isto tako kulturna dobra mogu se i trebaju koristiti u komuniciranju imidža i percepcija Općine Erdut, a mogu poslužiti i kao podloga ili motiv u procesu brendiranja proizvoda i usluga koji potječe s ovog područja.

Sa svojom kulturnom baštinom Općina Erdut posjeduje bogatu graditeljsku, arheološku, sakralnu i tradicijsku povijest.

Prema Zakonu o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99) i podacima Konzervatorskog odjela u Osijeku, na području Općine Erdut registrirani su i evidentirani spomenici kulture prikazani u narednoj tablici:

Tablica 12. Pregled zaštićenih kulturnih dobara na području općine Erdut prema lokaciji i vrsti

Oznaka dobra	Mjesto	Naziv	Vrsta kulturnog dobra
Z-3493	<u>Aljmaš</u>	<u>Arheološko nalazište Crkvina i Stepaničevac</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, arheološka baština</u>
Z-3494	<u>Aljmaš</u>	<u>Arheološko nalazište Podunavlje</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, arheološka baština</u>
Z-1617	<u>Aljmaš</u>	<u>Dvorac Adamovich, Trg braće Radić 8</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, profana graditeljska baština</u>
Z-3496	<u>Bijelo Brdo</u>	<u>Arheološko nalazište Bajer i Ulica Venecija</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, arheološka baština</u>
Z-1621	<u>Bijelo Brdo</u>	<u>Crkva sv. Nikolaja</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, sakralna graditeljska baština</u>
Z-2508	<u>Bijelo Brdo</u>	<u>Inventar parohijske crkve sv. Oca Nikolaja</u>	<u>Pokretno kulturno dobro - zbirka - zaštićeno - sakralni/religijski predmeti</u>
R-107	<u>Dalj</u>	<u>Arheološka zbirka Osnovne škole</u>	<u>Pokretno kulturno dobro - zbirka - zaštićeno, arheološka građa</u>
ROS-0490	<u>Dalj</u>	<u>Arheološko nalazište "Bajer"</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, profana graditeljska baština</u>
Z-3743	<u>Dalj</u>	<u>Arheološko nalazište "Bogaljevci"</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, profana graditeljska baština</u>
ROS-0577	<u>Dalj</u>	<u>Arheološko nalazište "Busija"</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, profana graditeljska baština</u>
ROS-0460	<u>Dalj</u>	<u>Arheološko nalazište "Kraljevo brdo"</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, profana graditeljska baština</u>
Z-3742	<u>Dalj</u>	<u>Arheološko nalazište "Livadice"</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, profana graditeljska baština</u>
Z-3644	<u>Dalj</u>	<u>Arheološko nalazište "Poloj - Lisova skela"</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, profana graditeljska baština</u>
Z-3643	<u>Dalj</u>	<u>Arheološko nalazište "Velika straža"</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, profana graditeljska baština</u>
Z-1244	<u>Dalj</u>	<u>Crkva sv. Dimitrija</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, sakralna graditeljska baština</u>
R-68	<u>Dalj</u>	<u>Inventar crkve sv. Dimitrija</u>	<u>Pokretno kulturno dobro - zbirka - zaštićeno, sakralni/religijski predmeti</u>
ROS-0333-1972.	<u>Dalj</u>	<u>Koš "dubećak"</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno: ostalo</u>
Z-1245	<u>Dalj</u>	<u>Patrijaršijski dvor</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, sakralno-profana graditeljska baština</u>
Z-4208	<u>Dalj</u>	<u>Zgrada Milanković, Ulica Z. Takača 13</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, profana graditeljska baština</u>
Z-4831	<u>Erdut</u>	<u>Arheološko nalazište "Stari Prkos i Kremenuša"</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, arheološka baština</u>

Z-4957	<u>Erdut</u>	<u>Arheološko nalazište "Veliki Varod, Mali Varod i Žarkovac"</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno - zaštićeno, arheološka baština</u>
Z-1694	<u>Erdut</u>	<u>Dvorac Adamović-Cseh</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – zaštićeno, profana graditeljska baština</u>
Z-1643	<u>Erdut</u>	<u>Srednjovjekovni grad Erdut</u>	<u>Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno – zaštićeno, profana graditeljska baština</u>

Izvor: Ministarstvo kulture RH: Kulturna baština, Registar kulturnih dobara, <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6212> (pristup: 11.02.2016.)

4.2.4.1.Narodna knjižnica Dalj

Više od 15 godina, u Dalju djeluje Narodna knjižnica Dalj, kao bitan čimbenik kulturnog rada i razvoja općine Erdut.

Povijest knjižnice

Najstariji podatak o knjižnici u Dalju pronađen je u „Zborniku o Srbima u Hrvatskoj“² , gdje se navodi da je u Dalju 1861. godine otvorena čitaonica. Fond čitaonice značajno je obogatio pisac Jakov Ignjatović, koji je u Dalju živio od 1863. do 1879. godine te čitaonici darovao veliki broj naslova. Čitaonica je radila u kontinuitetu, s kraćim ili dužim prekidima za vrijeme Prvog i Drugog svjetskog rata. Nakon Drugog svjetskog rata, knjižnica djeluje u sklopu Narodnog sveučilišta. Od osamdesetih godina 20. stoljeća uključena je u Centar za kulturu „Polet“, Čepin, a od 1992. do 1997. godine radi u sklopu Centra za kulturu „Dimitrije Isailović“, Dalj.

2000. godine, sredstvima Ministarstva kulture Republike Hrvatske i općine Erdut, obnovljen je dio prostora u Društvenom domu, gdje je smještena Narodna knjižnica Dalj (u daljem tekstu Knjižnica), koja je započela s radom 2001. godine. Poslovanje Knjižnice financira osnivač - općina Erdut.

Narodna knjižnica Dalj dio je mreže knjižnica Republike Hrvatske te uspješno surađuje s Gradskom i sveučilišnom knjižnicom Osijek i drugim narodnim knjižnicama Osječko-baranjske županije te s Nacionalnom i sveučilišnom knjižnicom u Zagrebu.

Djelatnost knjižnice

² SANU, Beograd, RS, 1999.

Prema UNESCO Manifestu za narodne knjižnice (1994.), narodna knjižnica je „mjesno obavijesno središte, koje svojim korisnicima omogućuje neposredan pristup svim vrstama znanja i obavijesti te osigurava osnovne uvjete za učenje kroz cijeli život, neovisno odlučivanje i kulturni razvitak pojedinca i društvenih skupina. Narodna je knjižnica namijenjena, bez ikakvih ograničenja, cjelokupnom stanovništvu određenoga područja, u svrhu podizanja razine opće izobrazbe, obaviještenosti i kulture, poticanja stručnog i znanstvenog rada te osobne kreativnosti, posebno kod djece“.

Sukladno međunarodnim propisima i odredbama za narodne knjižnice, definirana je djelatnost Narodne knjižnice Dalj:

- nabava knjižnične građe,
- stručna obrada, čuvanje i zaštita knjižne građe,
- izrada kataloga i biltena te davanja obavijesti o knjižnoj gradi,
- omogućavanje dostupnosti i korištenja knjižne građe te protoka informacija,
- vođenje dokumentacije o građi i korisnicima,
- provođenje kontinuirane edukacije korisnika svih uzrasta,
- među knjižnična suradnja;

Dugoročni plan razvoja knjižnice

Dugoročni plan knjižnice čine sljedeće razvojne odrednice:

- osigurati potpunu dostupnost svim izvorima informacija koje Knjižnica posjeduje i time omogućiti samostalni razvoj pojedinca ili grupe na svim stupnjevima obrazovanja, permanentno učenje i razvoj zajednice korisnika;
- nabavom raznolike građe, brzim davanjem informacija te organiziranjem raznovrsnih kulturno-animacijskih programa biti važan nositelj kulture u zajednici;
- postepeno provoditi informatizaciju knjižnice i oblikovati elektronički katalog Knjižnice;
- osigurati i njegovati kulturnu i jezičnu raznolikost te promicati svijest o kulturnom nasljeđu;
- stvarati mogućnost osobnog kreativnog razvoja: razvijati naviku čitanja kod djece od rane dobi te poticati maštu i kreativnost djece i mladih;
- stalno djelovati na poboljšanju vlastite sposobljenosti i pratiti suvremene tokove razvoja knjižničarstva;
- razvijati i unaprijeđivati suradnju sa knjižnicama u Republici Hrvatskoj i inozemstvu;
- razvijati suradnju s nositeljima kulturnih, obrazovnih i gospodarskih aktivnosti u lokalnoj zajednici;
- podupirati razvoj demokracije i civilnog društva, ekonomskog i društvenog napretka prostora na kojem Knjižnica djeluje.

Smještaj i prostor knjižnice

Smještaj Knjižnice u potpunosti zadovoljava zadane kriterije: Društveni dom nalazi se u samom centru Dalja pa je pristup Knjižnici jednostavan i otvoren, a ispred zgrade uređen je parkirni prostor. Budući da je Knjižnica smještena u prizemlju, dostupna je svim kategorijama korisnika: od male djece do starijih osoba i osoba s invaliditetom.

Za razliku od smještaja, prostor koji Knjižnica zauzima ne zadovoljava potrebe poslovanja. Prema Standardima za narodne knjižnice, Knjižnica Dalj bi, kao knjižnica VI tipa, trebala zapremati površinu od bar 350 m². Međutim, ukupna površina Knjižnice iznosi 104.22 m², dok je stvarni prostor kojim se mogu koristiti članovi tek 90 m². Knjižnica nema odvojen dječji odjel, nego su zbirke knjiga za odrasle i djecu smještene skupa. Nedostatak prostora je kroz vrijeme rezultirao i problemom smještaja građe, jer su postojeće police, kako u posudbenom odjelu, tako i u čitaonici, gotovo u potpunosti popunjene. Stoga bi što prije trebalo pronaći rješenje za prostorno proširenje ili preseljenje Knjižnice.

Knjižni fond

2001. godine je izvršena revizija zatečenog knjižnog fonda tadašnje knjižnice. Kako knjige inventara nisu sačuvane, a knjižna je građa čuvana u neprimjerenim uvjetima, izdvojeno je oko 2500 svezaka građe, koji su tvorili početni fond Knjižnice. Redovitim izdvajanjem sredstava za kupovinu nove knjižne građe od strane osnivača, općine Erdut, i sufinanciranjem od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske, knjižni fond se iz godine u godinu povećavao i trenutno broji blizu 19 000 svezaka literature za djecu i odrasle: beletristika (domaća i svjetska književnost), publicistika (stručna literatura iz svih područja znanosti, umjetnosti i djelatnosti), priručna literatura (enciklopedije, rječnici, leksikoni), slikovnice, knjige za djecu i mlade, stripovi.

Knjižnica posjeduje i dvije posebne zbirke: zbirku starih knjiga (1887-1947.) i zavičajnu zbirku. Zbog navedenog problema sa prostorom, zbarka starih knjiga trenutno je smještena u Kulturnom i znanstvenom centru „Milutin Milanković“ u Dalju, dok se materijali zavičajne zbirke nalaze u ormarima i nisu dostupni korisnicima.

Korisnici

Knjižnica svake godine bilježi porast broja korisnika, tako da trenutno broji više od 1200 članova, tj. oko 15% broja stanovnika općine Erdut. Većina korisnika je iz Dalja, dok mještani Bijelog Brda, Aljmaša, Dalj planine i Erduta manje koriste usluge Knjižnice. Korisnici plaćaju godišnju članarinu, a povremeno se provodi akcija besplatnog učlanjenja. Knjižnica kontinuirano provodi edukaciju korisnika svih uzrasta, vezano za knjižni fond, raspored građe te pravila čuvanja knjižne građe. Korisnici Knjižnice mogu posuđivati knjižnu građu, koristiti se priručnom zbirkom u čitaonici, kao i računalima za korisnike, uz mogućnost pretraživanja interneta.

Kulturne manifestacije i aktivnosti

Samostalno ili u suradnji s nositeljima kulturnih, obrazovnih i društvenih aktivnosti u lokalnoj zajednici, Knjižnica organizira različite aktivnosti i manifestacije: izložbe, književne i pjesničke večeri, predstavljanja knjiga i preporuke literature za čitanje, predavanja, okrugle stolove, projekcije filmova, radionice za djecu, posjete učenika osnovne i srednje škole i polaznika vrtića. U organiziranju i provođenju manifestacija aktivno sudjeluju korisnici - članovi Kluba čitatelja. Uključivanje korisnika u realiziranje programa rada Knjižnice rezultiralo je razvijanjem kulturnog dijaloga i razvijanjem boljeg odnosa između Knjižnice i zajednice korisnika.

Kvalitetnim uslugama koje pruža, osiguranom pristupu znanju i informacijama iz raznih izvora i organiziranjem raznovrsnih kulturnih aktivnosti i manifestacija, Knjižnica je danas važno informacijsko središte koje funkcioniра prema zahtjevima i standardima suvremenih knjižnica i jedan od nositelja kulture u lokalnoj zajednici.

4.2.4.2.Kulturni i znanstveni centar „Milutin Milanković“, Dalj

Kulturni i znanstveni centar (KZC) „Milutin Milanković“, Dalj osnovan je 2009. godine. Osnivač i financijer rada Centra je općina Erdut. Centar je smješten u rodnoj kući Milutina Milankovića u Dalju. Predmet poslovanja KZC je sljedeći :

- promicanje imena i djela Milutina Milankovića;
- organiziranje kulturno-umjetničkih manifestacija i izložbi;
- izdavanje tiskovina, audio-vizualnih i promotivnih materijala;
- poticanje i promicanje stvaralaštva u kulturi;
- organiziranje kulturnih i znanstvenih skupova, savjetovanja i tribina;
- edukacije i približavanjem informacijskih i komunikacijskih tehnologija korisnicima - stanovnicima općine Erdut;
- promicanje kulturnih vrijednosti i umjetničkih dosega općine Erdut putem međuopćinske i međunarodne suradnje;
- promicanje održivog razvoja i kulture življenja kao kulture u najširem smislu
- popularizacija znanosti;
- prezentiranje djela Milutina Milankovića preko dokumentarno – igranog filma „Putnik kroz vasionu i vekove“, softvera Kanon, osunčavanja za početnike, interaktivnog vodiča, stalne postavke izložbe o životu i djelu Milutina Milankovića, maketom Planetarija Milutina Milankovića promatranjem nebeskih tijela teleskopom.

Pored prezentacije djela Milutina Milankovića, KNC se bavi organizacijom svih vrsta društvenih a naročito kulturnih sadržaja od interesa za lokalnu zajednicu, regiju i okruženje. Organizira znanstvene skupove, književne večeri, muzičke večeri, likovne kolonije i izložbe, seminare, radionice, predavanja, igraonice.

KZC se bavi i izdavaštvom. Poslije objavljene knjige *Rodna kuća Milutina Milankovića u Dalju* (2010. g.) uslijedili su zbornici sa znanstvenih skupova skupova: *Sto pedeset godina od dolaska Jakova Ignjatovića u Dalj*, 2014.; *Povratak u Erdabovo* (o djelu Đorđa Ocića), 2015. i knjiga Srđana Orsića *Jašin osmejak: smeh u pripovetkama Jakova Ignjatovića*. U pripremi je zbornik *Književni opus znanstvenika Milutina Milankovića* s istoimenog znanstvenog skupa, održanog 4. i 5. 11. 2016. godine.

Problemi u radu KZC-a vezani su uz financiranje rada i opremanja Centra, što je uzrok sporog tempa kojim se popunjava stalna postavka izložbe o životu i djelu Milutina Milankovića, kao i realizacija ostalih planiranih projekata. KZC nije prepoznat kao ustanova od nacionalnog interesa za Republiku Hrvatsku iako je jedinstven po tome što prezentira svjetski priznate Milankovićeve cikluse koji su relevantni tumači uzroka promjene klime na Zemlji i nastanka i periodičnosti pojave ledenih doba. Problem je i isključivo volonterski rad na kojem se bazira rad KZC-a. Iz toga proizlazi da Centar nije stalno otvoren za posjetitelje, nego samo po najavi i dogовору.

U planu je da se u narednih par godina dovrši opremanje stalne postavke izložbe o životu i djelu Milutina Milankovića, te da se na tehnološki visokom nivou tumači znanstvenikov doprinos svjetskoj znanosti. Također je u planu izgradnja smještajnih kapaciteta u potkovlju rodne kuće Milutina Milankovića čime bi se stekli uvjeti za formiranje radionica za mlade znanstvenike. U planu je i izgradnja Milankovićeve fontane u dvorištu znanstvenikove rodne kuće koja bi igrom vode i svjetla dočaravala Milankovićeve cikluse. U toku je realizacija projekta „Planetarij Milutina Milankovića“ koji će biti izgrađen u promjeru od 1,5 km, u razmjeru 1: 20 000 000 000, oko znanstvenikove rodne kuće, pored stare škole i duž šetnice uz Dunav.

Namjera KZC-a je da postane stalna destinacija školskih i studentskih ekskurzija, s organiziranim edukativnim radionicama za učenike, znanstvenim punktom za mlade istraživače i mjestom susreta svih poštovatelja Milankovićevog djela iz zemlje i svijeta.

4.2.5. Sport i rekreacija

Postojeća infrastruktura za odvijanje sportskih aktivnosti

I. Igrališta

Na području općine Erdut postoji 5 velikih nogometnih igrališta i to: dva u Dalju, te po jedno u Erdutu, Bijelom Brdu i Aljmašu. U Dalju postoje i dva mala višenamjenska igrališta (mali nogomet, rukomet, odbojka) a jedno takvo igralište je u Aljmašu. U Bijelom Brdu postoji višenamjensko školsko igralište (mali nogomet, rukomet, odbojka, košarka), a slično se nalazi i u Erdutu.

U školama u Dalju i u Bijelom Brdu postoje školske sportske dvorane.

Općina Erdut planira izgraditi Multifunkcionalnu dvoranu za sport i turizam u naselju Dalj, izrađen je idejni projekt, međutim zbog povrata imovine oduzete za vrijeme komunističke vladavine ishođenje građevinske dozvole je zaustavljenio dok se ne riješi problem s dijelom spornog zemljišta potrebnog za izgradnju dvorane.

II. Sportske udruge i klubovi

Na području općine Erdut, djeluje 16 različitih klubova i sportskih udruga, od nogometnih, rukometnih, preko ribičkih do karate klubova. Može se reći da postojeća infrastruktura omogućava stanovništvu bavljenje sportom i sportskim aktivnostima. Sljedeća tablica daje detaljan pregled broja sportskih klubova i udruga i ostalih relevantnih podataka.

Tablica 13. Sportski klubovi na području Općine Erdut , listopad 2016.

Rb.	Naziv	Sjedište	Kontakt osoba	Telefon
1	NK «DUNAV» DALJ	DALJ, BANA J. JELAČIĆA BB	DARIO VULIĆ	099 5906180
2	NK «RADNIČKI» DALJ	DALJ, 30.SVIBNJA 68	JUGOSLAV VESIĆ	098/528-885;099/219-1291
3	NK «BSK» BIJELO BRDO	BIJELO BRDO, N. TESLE 69	VOJISLAV BOJANIĆ	095/ 903 - 70 - 17
4	NK ERDUT	ERDUT	JANDRO MIHALJEVIĆ	098/476-216
5	NK VETERANA DALJA	DALJ, BANA J. JELAČIĆA 17	ĐORĐE ĐOMLIJA	590-529
6	VETERANI BSK-A BIJELO BRDO	BIJELO BRDO, N. TESLE 69	ŽELJKO VRLJANOVIC	098/ 958 – 77 -80
7	«BŠK» BIJELO BRDO – ŠAH	BIJELO BRDO, N.TESLE 69	RADOSLAV BABIĆ	098/281451
8	SRD «SMUĐ»	DALJ, ŠETALIŠTE J.KEMENJIJA 1	ŽELJKO PENIĆ	098/963-24-07
9	ŠRD «DUNAV» ALJMAŠ	ALJMAŠ,M. PALINKAŠA 25	BEDE ZDRAVKO	595-072;095/90-77-32 3
10	ŠRD «KEČIGA» ERDUT	ERDUT,I. H.BEĆARA 9	JOSIP HUĐIK	098/922-04-09;596-41 2
11	SRD «KARAS» BIJELO BRDO	BIJELO BRDO, N. TESLE 69	SINIŠA BREKALO	098/427721
12	SRD DUNAV DALJ	DALJ, B. PARADŽIKA	ĐORĐE DRŽALJEVIĆ	099/741-71-49
13	KARATE KLUB BIJELO BRDO	BIJELO BRDO, KOLODVORSKA 24	DRAGOSLAV MIJAČEVIĆ;BRANE BOJANIĆ	597-503;098/186-75-5 5;098/968 74 74
14	KONJOGOJSKA UDRUGA „DRAVA“ BIJELO BRDO	BIJELO BRDO, N. TESLE 69	BRANISLAV ŠVABIĆ	098/1866421
15	STRELJAČKI KLUB BIJELO BRDO	BIJELO BRDO, ŠKOLSKI TRG 1	RAŠO BOJANIĆ	098/540304
16	KAJAK KANU KLUB ALJMAŠ	ALJMAŠ, M. GUPCA 27	DARIO POVAŽANJ	095/3984908

Izvor: Informacije prikupljene tijekom aktivnosti Radne skupine

4.2.6. Civilni sektor

Postojeće potrebe za unaprijeđenjem civilnog društva na području Općine Erdut su velike. Općina kontinuirano ulaže u razvoj civilnog društva izdvajajući sredstva iz proračuna za rad udruga. Međutim, nastale promjene u zakonodavnom okviru koji prati rad udruga na nivou

Republike Hrvatske doveo je do gašenja kao i smanjenja rada i aktivnosti udruga na području općine.

U zadnje dvije godine počeo se razvijati volonterizam mladih osoba, posebice u dijelu koji se odnosi na različite aktivnosti u zaštiti okoliša i prirode.

Tablica 14. Popis udruga, klubova, organizacija civilnog društva na području općine Erdut

Rb.	Naziv	Sjedište	Kontakt osoba	Telefon
1	UDRUGA ŽENA DALJ	DALJ, BANA J. JELAČIĆA 12	VELINKA TATOMIR	591-053
2	UDRUGA ŽENA «DORA»	ALJMAŠ, M. PALINKAŠA 25	LJILJANA BEDE	595-072;091/ 569-0521
3	UDRUGA «TEA» BIJELO BRDO	BIJELO BRDO;N. TESLE 69	GORAN VUČKOVIĆ	098/9046420
4	HRVATSKO DRUŠTVO LOGORAŠA	DALJ, HRV. REPUBLIKE 51	TOMISLAV HAJDUKOVIC	590-422
5	UDRUGA DRAGOVOLJACA I VETERANA DOMOVINSKOG RATA RH (UDVDR-RH) OPĆINE ERDUT (OGRANAK)	ERDUT, DRUŠTVENI DOM	ALEN DUVNJAK	099/ 7859- 268
6	UDRUGA HRVATSKIH BRANITELJA DALJ	DALJ, J. GLIBUŠIĆA 1	IVAN KOVČALIJA	098 772 281;590-677
7	Hrvatska udruga «Majpan»	Dalj, Z. Kovčalije 14 a	Slavko Ištuk;Vatroslav Džanko;Marko Stanić	098/734-967; 098/529-275
8	DRUŠTVO «NAŠA DJECA»	ALJMAŠ, TRG B.;RADIĆA 12	ALEKSANDRA VLADIĆ	595-173
9	UDRUGA ŽENA «VITA» ERDUT	ERDUT, DRUŠTVENI DOM	JASNA SVALINA	099/ 8052410
10	DIK (DALJSKA INFORMATIVNA KUĆA)	DALJ, BANA J. JELAČIĆA 12	RADOMIR KOLARIĆ	098 9210913
11	MATICA UMIROVLJENIKA	DALJ, BANA J. JELAČIĆA 12	NEVENKA STOJKOVIĆ	590-281
12	KLUB UMIROVLJENIKA BIJELO BRDO	BIJELO BRDO, DRAVSKA 2	LJUBOMIR SEKULIĆ	597-698
13	CENTAR ZA MLADE DALJ	DALJ, BANA J. JELAČIĆA 12, B. PARADŽIKA 16 A	OLJA BABIĆ	590-684;098 1866452
14	UDRUGA JASPRIČANKA ALJMAŠ	ALJMAŠ, M. PALINKAŠA 5	ĐURĐICA JELIĆ;G- ĐA GALIĆ	595-115;207- 157 LOK. 0
15	EKOLOŠKA UDRUGA „STARА DRAVA“	BIJELO BRDO, N. TESLE 69	GORDANA ČER KRNJAĆ	091 4051992
16	UDRUŽENJE PENZIONERA I OŠTEĆENIH PENZIONERA OPĆINE ERDUT	DALJ, BANA J. JELAČIĆA 12	JADRANKA PAVIĆ	591-053;098 691-705
17	UDRUGA VINARA I VINOGRADARA OPĆINE ERDUT	ERDUT, PODUNAVLJE	SNJEŽANA BRZICA	091/297-34-1 7
18	MAĐARSKA UDRUGA ŽENA OPĆINE ERDUT	ERDUT, I BAKIĆA 26	MARIJA KAJAN	098/635-310
19	UDRUGA PLANTAŽA ERDUT	ERDUT, A. ŠENOЕ 14	GORAN WALTER	udrugaplantaz a@gmail.com

4.3. Gospodarstvo

4.3.1. Opća gospodarska kretanja

Postupak ocjenjivanja indeksa razvijenosti i stupnja razvijenosti provodi se temeljem Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 147/14) koji je stupio na snagu 01. siječnja 2015. godine i Uredbe o indeksu razvijenosti („Narodne novine“ broj 63/10 i 158/13). Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (»Narodne novine«, br. 158/13.) ostaje na snazi pet godina od stupanja na snagu navedenog Zakona.

Indeks je osmišljen s ciljem ujednačavanja metodologije mjerenja stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Obuhvaća pet pokazatelja:

1. stopa nezaposlenosti,
2. dohodak po stanovniku,
3. proračunske prihod jedinica lokalne, odnosno područne (regionalne) samouprave po stanovniku,
4. opće kretanje stanovništva,
5. stopa obrazovanosti.

Prema Odluci o razvrstavanju, na županijskoj razini, jedinice područne (regionalne) samouprave razvrstavaju se prema indeksu razvijenosti i to prema prosjeku RH u: I. skupinu <75% prosjeka RH, II. skupinu od 75% do 100% prosjeka RH, III. skupinu od 100% do 125% prosjeka RH i IV. skupinu >125% prosjeka RH.

Na lokalnoj razini, jedinice lokalne samouprave razvrstavaju se prema indeksu razvijenosti prosjeka RH u: I. skupinu <50% prosjeka RH, II. skupinu od 50% do 75% prosjeka RH, III. skupinu od 75% do 100% prosjeka RH, IV. skupinu od 100% do 125% prosjeka RH i V. veća >125% prosjeka RH.

Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 147/14) i Odlukom o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti („Narodne novine“ broj 158/13) Osječko-baranjska županija je uvrštena u I. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave.

Općina Erdut je uvrštena u II. skupinu jedinica lokalne samouprave. Indeks razvijenosti Osječko-baranjske županije iznosi 46,07%, a indeks razvijenosti Općine Erdut iznosi 61,81%. Uspoređujući stupanj razvijenosti Općine Erdut s drugim JLS na području županije može se

uočiti da je stupanj razvijenosti relativno ujednačen, ali je ipak veći od prosjeka Osječko-baranjske županije.

U odnosu na visinu indeksa razvijenosti iz 2010. godine, on je za Osječko-baranjsku županiju pao za 6,81% sa 52,88% na, dok je za općinu Erdut u 2013. on iznosio 61,81 %, što je povećanje od samo 0,70 postotnih bodova (sa 61,11%).

Komparativni pregled indeksa razvijenosti za jedinice lokalne samouprave i Osječko-baranjsku županiju za 2010. i 2013. godinu dajemo tablicom u Prilogu 1. (*Prilog 1. Komparativni pregled indeksa razvijenosti za OBŽ*).

4.3.2. Gospodarska osnova

Gospodarsku osnovu Općine Erdut čine poljodjelstvo, vinogradarstvo, vinarstvo, voćarstvo, povrtlarstvo, stočarstvo, proizvodnja stočne hrane, tjestenine, PVC stolarije, građevinarstvo, trgovina i ugostiteljstvo, te kontinentalni turizam.

Dakle, gospodarske djelatnosti u najvećem dijelu na području Općine, vezane su uz prirodne resurse i njihovo iskorištanje kao što su prvenstveno poljoprivredno i šumsko zemljište te eventualno termalni izvori.

Prema podacima Hrvatske gospodarske komore i Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na dan 31.12.2015.godine na području Općine Erdut registrirano je 514 gospodarskih subjekata i to:

- 57 aktivnih poduzeća, društava s ograničenom odgovornošću;
- 26 aktivnih jednostavnih društava s ograničenom odgovornošću,
- 54 aktivna obrta i
- 377 obiteljska poljoprivredna gospodarstva. (OPG).

Tablica 15. Osnovni finansijski podaci poduzetnika u općini Erdut u 2015. i 2014. godini (u tisućama kuna)

Godina	Broj poduzetnika	Broj zaposlenih	Ukupni prihod	Dobit razdoblja	Gubitak razdoblja	Neto dobit
2014	57	298	105.786	2.459	8.665	-6.206
2015	60	341	117.662	3.088	11.993	-8.905

Izvor: Fin, Registar godišnjih finansijskih izvještaja, obrada GFI-a za 2014. i 2015.godinu

Broj poduzeća na području općine Erdut porastao je 5,26%, a broj zaposlenih za 14,42% u razdoblju 2015/2014. Poduzeća na području općine činila su 1,78%, a broj zaposlenih 1,24% u odnosu na iste s područja urbane aglomeracije grada Osijeka³.

³ Prema podacima FINE u 2015. godini, na području UA Osijek bilo je 3.366 poduzetnika i 27.604 zaposlene osobe. Broj stanovnika u UA Osijek (2011) je 195.235, a u općini Erdut 7.308, ili 3,74%.

Mogućnosti unaprjeđenja razvoja gospodarstva

Mogućnosti razvoja gospodarstva na području općine Erdut temeljene su na prostorno – prometnim pogodnostima područja, dobro razvijene prometne infrastrukture (autocesta i željeznica, rijeke) te blizine državne granice sa Republikom Srbijom. Analiza dosadašnjeg gospodarskog razvitka i učešća pojedinih djelatnosti unutar ukupnog gospodarstva ukazuje na *značajnu prisutnost poljoprivrede, ruralnog turizma te obrnštva i osobnih usluga u ukupnom segmentu proizvodnje i zaposlenosti.*

U današnjem, suvremenom, načinu života događaju se značajni pomaci prema poduzetničkom stvaralačkom duhu. Javljuju se privatni poduzetnici, osnivaju se obiteljska poljoprivredna gospodarstva koji međusobnom suradnjom oplemenjuju svoju ponudu, novi trendovi u poljoprivredi koji njeguju tradicionalne kulture poljoprivredne proizvodnje, ali se postepeno uključuju i u proizvodnju novih kultura, uzgoj domaćih životinja, sadnju voćnjaka svih vrsta, industrijskog bilja i drugih nasada osluškujući tržište, kako domaće tako i strano. Dostupni podaci upućuju da je strateški važno pružiti potporu malim poduzetnicima koji su se pokazali najvitalnijim dijelom gospodarstva, ali isto tako i pomoći mikro poduzećima da rastu i zapošljavaju više radnika. *Strateško opredjeljenje je povećanje zapošljavanja u malom gospodarstvu.*

Na području općine Erdut nema značajnijih industrijskih postrojenja. Ono što obilježava industriju je prerađivačka industrija, odnosno prerada grožđa i proizvodnja vina. Na području općine Erdut registrirano je 11 malih vinara i 1 velika vinarija čiji je kapacitet 6 mil. litara, Erdutski vinogradi⁴. Detaljnije informacije o vinarijama koje se nalaze na *Vinskoj cesti erdutskog vinogorja*, više detalja može se naći na istoimenoj web stranici.⁵

Što se tiče novih investicija, može se reći da su one vezane uz sirovinsku osnovu područja. U tijeku je projekt izgradnja Tvornice ulja BBOIL d.o.o. i to u području poduzetničke zone Bijelo Brdo, čija je vrijednost investicije oko 5.000.000,00 kuna. Ova tvornica je prepostavka za daljnji razvoj ovog investitora na području općine Erdut, a pravci razvoja dalje će biti usmjereni na kozmetičku i prehrambenu industriju.

Društveno poduzetništvo

Strategija razvoja društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2015. do 2020. godine, predstavlja krovni dokument koji ima za cilj uspostavu poticajnog okruženja za promicanje i razvoj društvenog poduzetništva u Republici Hrvatskoj kako bi se smanjile regionalne razlike i osiguralo povećanje razine zaposlenosti, te pravednija raspodjela i upravljanje društvenim bogatstvom.

Nastavno na Strategiju društvenog poduzetništva, donesen je još jedan strateški dokument (2014.) u kojem se spominje društveno poduzetništvo – Strategija borbe protiv siromaštva i

⁴ <http://www.erdutski-vinogradi.hr/index.php/vinogorje-erdut>; <http://vinarija.com/1352-erdutski-vinogradi>

⁵ <http://vinskacesta.opcina-erdut.hr/vinarije/>

socijalne isključenosti u Republici Hrvatskoj (2014.–2020.), prvo kao jedno od „načela koja je nužno poštivati u ostvarivanju ciljeva strategije i provedbi mjera i aktivnosti“, a zatim i kao jedna od glavnih strateških aktivnosti za strateška područja „Zapošljavanje i pristup zapošljavanju“ i „Uravnoteženi regionalni razvoj“.

Stanovnici općine Erdut, nisu ili su jako malo upoznati sa idejom društvenog poduzetništva i osnivanjem društvenog poduzeća kao temelja za osnaživanje cijele lokalne zajednice.

Na području općine Erdut, Poduzetničko-razvojni centar općine Erdut lokalna razvojna agencija će zajedno s udrugama nastaviti s *inicijativnom i programima potpore razvoju društvenog poduzetništva* kroz osiguravanje dostatne i sustavne potpore društvenim poduzećima koja imaju ideje/proizvode/usluge i kapacitete za opstanak na tržištu, kroz unaprjeđenje područje, poticaja i olakšica za aktere društvene ekonomije u skladu s primjerima dobre prakse u Europi, poticanjem integracija i implementacijom obrazovanja o društvenom poduzetništvu u obrazovni sustav te poticanjem aktivnosti/inicijativa za jačanje vidljivosti društvenog poduzetništva u javnosti i njegova valorizacija.

4.3.3. Poljoprivreda

Poljoprivreda predstavlja jedan od najznačajnijih gospodarskih sektora u Osječko-baranjskoj, a tako i na području njezinih administrativnih cjelina. Naime, istočna Hrvatska tradicionalno predstavlja nacionalnu žitnicu i stočarski kraj.

U gospodarstvu županije, poljoprivreda sudjeluje s 16,1% u BDV-u (2013.)⁶ i smatra se da je takav odnos zastupljen i na lokalnoj razini.

Broj poljoprivrednih obiteljskih gospodarstava, kao najvažnijih aktera u poljoprivrednoj proizvodnji, odnosno proizvodnji hrane, u padu je u zadnjih pet godina. U Osječko-baranjskoj županiji na kraju 2015. godine bilo je 14.558 PG-a, od čega 13.770 OPG-a. Broj PG-a u konstantnom je padu od 2010. godine i u razdoblju 2015/2010 smanjio se za 2.356 ili -13,9%⁷.

Na području općine Erdut 31.12.2015. bilo je registrirano 377 OPG-a, što je 3% u odnosu na broj na razini županije.

Tablica 16. Pregled obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava prema naselju i veličini posjeda/površina koje obrađuju na dan 31.12.2015.

Naselje	Manje od 3 ha	Višeod 3 ha i manje od 20 ha	Više ili jednako 20 ha i manje od 100 ha	Više ili jednako 100 ha a manje od 1000	Ukupno broj poljoprivrednih gospodarstava u naselju
---------	---------------	------------------------------	--	---	---

⁶ dzs.hr – Priopćenje BROJ/ 12.1.3. – 15/02/2016

⁷ Podaci APPRRR; obrada PORC, prosinac 2016.

Aljmaš	19	12	3	1	35
Bijelo Brdo	65	30	17	3	115
Dalj	80	59	19	5	163
Erdut	27	26	8	3	64
Ukupno	191	127	47	12	377

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

Tablica 17. Pregled poljoprivrednih gospodarstava u Osječko-baranjskoj županiji i RH prema tipu za razdoblje 2010-2015

Tip poljoprivrednog gospodarstva	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015/2010 Indeks
Obiteljsko gospodarstvo	15.979	15.369	14.887	14.754	14.692	13.770	86,2
Obrt	487	487	491	498	501	375	77,0
Trgovačko društvo	333	336	342	359	373	316	94,9
Zadruga	80	80	83	84	85	57	71,3
Ostali	35	36	37	42	43	40	114,3
Ukupno OBŽ	16.914	16.308	15.840	15.737	15.694	14.558	-13,9
Ukupno RH	198.029	194.899	192.385	192.595	191.102	181.623	91,7
<i>OBŽ/RH (%)</i>	<i>9%</i>	<i>8%</i>	<i>8%</i>	<i>8%</i>	<i>8%</i>	<i>8%</i>	<i>8%</i>

Izvor: APPRR; Obrada PORC, 2016

Najviše OPG-a na području općine Erdut bavi se proizvodnjom ratarskih kultura, međutim, sve je više onih koje se bave proizvodnjom voća i povrća. Na području općine ima 42 registrirana vinogradara.

Detaljne podatke o broju proizvođača prema najčešćim ratarskim kulturama, kulturama u povrtlarstvu, voćarstvu i uzgoju vinove loze dajemo u nastavku teksta.

Tablica 18. Broj proizvođača ratarskih kultura

Opis	Broj proizvođača
Kukuruz	175
Pšenica	112
Soja	75
Suncokret	81
Šećerna repa	20
Uljana repica	12

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju; stanje 31.12.2015.

Tablica 19. Broj proizvođača voća i vinove loze

Opis	Broj proizvođača
Breskve	15
Jabuke	11
Kruške	7

Lijeska	2
Marelica	16
Miješani voćni nasadi	35
Nektarine	1
Orah	6
Plemenita vinova loza	42
Šljive	16
Trešnje	2
Višnje	1
Aronija	1

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju; stanje 31.12.2015.

Tablica 20. Broj proizvođača voća i povrća

Opis	Broj proizvođača
Češnjak	3
Grah	8
Krumpir	8
Lubenice	7
Luk	4
Mrkva	2
Paprika	3
Rajčica	3

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju; stanje 31.12.2015.

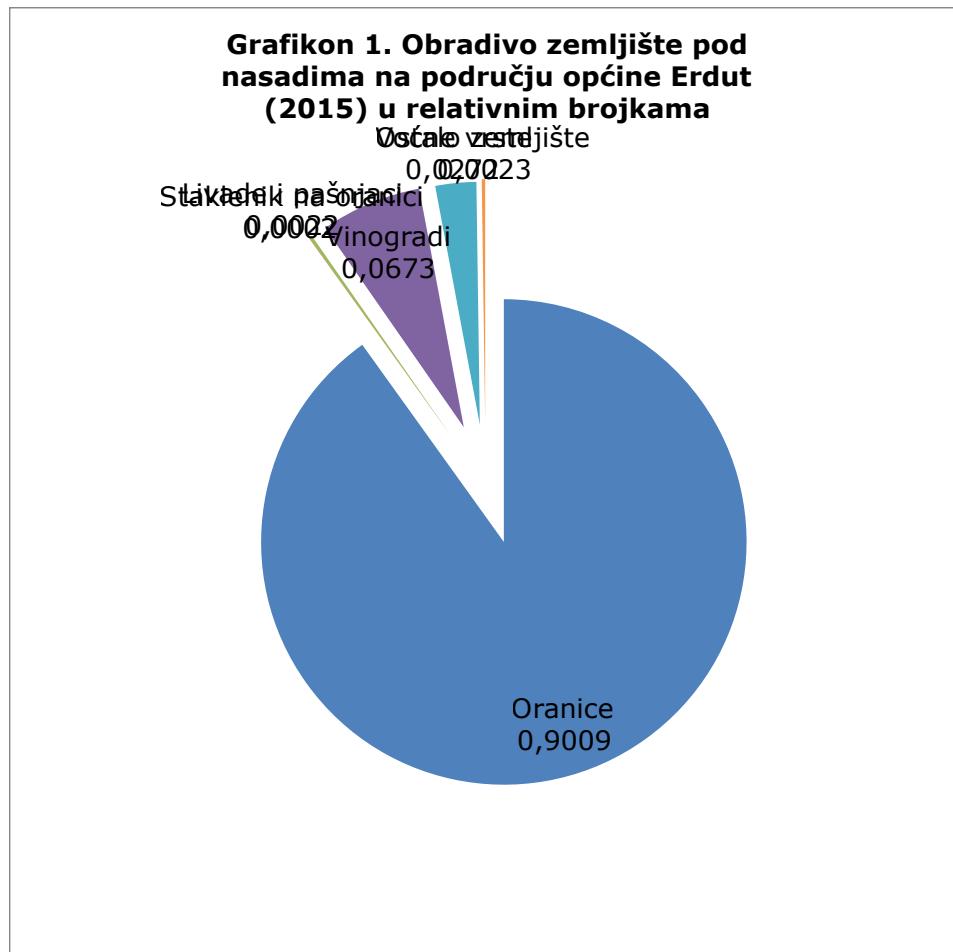
Pregled veličine obradivih površina prema vrsti nasada i prema naseljima općine Erdut dajemo donjom tablicom.

Tablica 21. Površine korištenoga poljoprivrednog i ostalog zemljišta

Naselje	Oranice	Staklenik na oranici	Livade i pašnjaci	Vinogradi	Voćne vrste	Ostalo zemljište	Ukupne površine Arkod parcela
Aljmaš	485,08	0,01	2,07	7,21	90,45	1,52	586,34
Bijelo brdo	2.085,71	0,53	0,83	0,73	14,58	0,13	2.102,51
Dalj	4.853,55	1,23	15,78	292,11	76,29	3,17	5.242,13

Erdut	480,88	0	0,25	290,47	57,36	14,94	843,90
Ukupno	7.905,22	1,77	18,93	590,52	238,68	19,76	8.774,88

Izvor: Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

Stočarstvo, nekad iznimno zastupljena grana poljoprivrede, u padu je već dulji niz godina, kada su u pitanju obiteljska gospodarstva, što je i nacionalni trend. Veći sustavi dominantni su proizvođači stoke, uglavnom svinja i goveda. Kozarstvo, ovčarstvo, peradarstvo, manje su zastupljeni.

Tablica 22. Pregled brojnog stanja stoke i uzgajivača na dan 31.08.2016.

Vrsta stoke	Broj	Broj posjednika
Krave	210	
Junad	1.145	
Telad	218	
Ukupno goveda:	1.573	62

Ovce	1.112	48
Koze	100	25
Ukupno ovce i koze:	1.212	73
Krmače	796	192; 2 farme i 190 individualnih posjednika
Svinje	6.6	2.002
Ukupno svinje:	7.396	2194

Izvor: Veterinarska stanica Osijek, PJ Dalj., 2016.

Zbog nepovoljnih uvjeta u proizvodnje stoke, jedan dio poljoprivrednih proizvođača-stočara, eliminiran je s tržišta te se tako otvorio prostor i potreba za diversifikacijom u poljoprivrednoj proizvodnji. Trend prema povrtlarstvu i ekološkoj proizvodnji hrane, zamjetan je zadnjih godina.

Ekološka poljoprivredna proizvodnja poseban je sustav održivoga gospodarenja u poljoprivredi koji obuhvaća uzgoj bilja i životinja, proizvodnju hrane, sirovina te preradu primarnih proizvoda, a uključuje sve ekološki, gospodarski i društveno opravdane proizvodno-tehnološke metode, najpovoljnije koristeći plodnost tla i raspoložive vode, prirodna svojstva biljaka, životinja i krajobraza, uz propisanu uporabu gnojiva, sredstava za zaštitu bilja i životinja, sukladno usvojenim normama i načelima. Na području općine Erdut prema podacima Hrvatske poljoprivredne savjetodavne službe na dan 30.09.2016. godine ekoloških je 17 poljoprivrednih proizvođača.

Navodnjavanje obradivih površina

Navodnjavanje na ovim područjima treba predstavljati vid dopunskog dodavanja vode u razdobljima kada se ukaže potreba. Dosadašnje klimatske karakteristike osiguravale su relativno visoku proizvodnju te se o navodnjavanju nije dovoljno vodilo računa. Tek posljednjih godina, s izraženijim ekstremima kiša i suša, pokreću se aktivnosti na realizaciji navodnjavanja kao nužnim dijelom agrara.

Osnovni resursi voda za planirano navodnjavanje na području općine Erdut su vodotoci Drava i Dunav te podzemne vode. Ukupna vodnost područja na godišnjoj razini je značajna i predstavlja dobru osnovu za razvoj navodnjavanja, rijeke Drava i Dunav pri čemu rijeka Drava najveće vodostaje ima upravo u vegetacijskom razdoblju kada su i najveće potrebe za vodom, a rijeka Dunav po svojoj vodnosti daleko nadilazi potrebe regije za vodom za navodnjavanje.

Za navodnjavanje vodom iz rijeka Drave i Dunava nema ograničenja u površinama jer se raspolaze s velikom količinom vode. Površine u užem pojasu uz rijeke Dravu i Dunav mogu se opskrbljivati vodom neposrednim zahvaćanjem na odgovarajućim lokacijama
Osnovna karakteristika današnjeg navodnjavanja površina je nedostatak projektne dokumentacije.

Na području općine Erdut ne postoje sustavi za navodnjavanje.

Organizacije proizvođača - zadrugarstvo

Na području općine Erdut djeluju dvije poljoprivredne zadruge, jedna u Dalju i jedna u Bijelom Brdu.

Poljoprivredna zadruga „Agro-Dunav“ iz Dalja osnovana je u veljači 2010. godine na inicijativu nekolicine poljoprivrednih proizvođača s područja Općine Erdut. Zadruga se pokazala kao jedini mogući način udruživanja poljoprivrednika s ciljem jačanja poduzetničkog načina razmišljanja, unapređenja poljoprivredne proizvodnje u svim njenim sektorima (ratarstvo, stočarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo i sl.), ali i kao mogućnost pružanja pomoći zadrugarima u pristupu informacijama i savjetima te pružanju podrške i ideje za uspješan razvoj poslovanja. Zadruga broji 25 zadrugara, multietničkog karaktera, prosječna starost je 43 godine. Zadrugari ukupno obrađuju 1.400 ha zemlje, imaju zasađeno 42 ha pod voćem, 5 ha pod vinogradima, a među njima ima i onih koji se bave proizvodnjom mlijeka, tovom junadi i svinja.

Za potrebe zadrugara na postojećoj parceli od 6 ha u vlasništvu zadruge „Agro-Dunav“ želi se izgraditi i potpuno opremiti sušara sa dovoznim i odvoznim skladištima, te silos. Za potrebe sušare bi se koristila biomasa koju proizvode sami članovi zadruge.

Poljoprivredna zadruga „Agro-Trnovec“ iz Bijelog Brda osnovana je 2013. godine i danas ima poteškoća s poslovanjem.

Poljoprivredne zadruge i zadrugarstvo uopće, kao oblik udruživanja poljoprivrednih proizvođača, ne samo u prodaji, nego i u nabavi repro-materijala za poljoprivrednu proizvodnju, jedan su od načina za jačanje njihove konkurentne pozicije na tržištu.

Plan raspolaganja državnim zemljištem u portfelju Općine Erdut

Općina Erdut je jedinica lokalne samouprave, koje je donijela Program raspolaganja poljoprivrednim zemljištem u vlasništvu države prema odredbama Zakona o poljoprivrednom zemljištu (»Narodne novine«, br. 66/01., 87/02., 48/05., 90/05.).

Na osnovu tog Programa provedeni su postupci prodaje, davanja u zakup i koncesiju poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu države.

Danas je struktura slijedeća (31.12.2016., Izvor: Stručne službe općine Erdut) :

- Ukupno je sklopljeno ugovora: 169,
- Ukupno korisnika: 89,
- Ukupno hektara obuhvaćenih ugovorima: 4.984,8366.

Kategorije ugovora sklopljenih za poljoprivredno zemljište po vrstama ugovora i količini zemljišta su :

- Zakup poljoprivrednog zemljišta: 859,0177 ha;
- Koncesija i dugogodišnji zakup: 2.649,7064 ha;
- Poljoprivredno zemljište dano na privremeno korištenje: 382,1966 ha;
- Prodano poljoprivredno zemljište: 1.093,9159 ha.

4.3.4. Turizam

Područje Općine Erdut dio je kontinentalnog turističkog područja Republike Hrvatske. Turistički razvitak temelji se na valorizaciji prirodnih resursa, kulturno - povijesnih sadržaja, geoprometnom položaju te dostignutoj razini turističko - ugostiteljskih kapaciteta.

Osnovnu pretpostavku za turistički razvitak predstavlja visoko vrijedan prostorni resurs. Turistički potencijal čine: kulturna i prirodna baština područja, vodotoci Drave i Dunava, šume s bogatstvom i raznolikošću flore i faune, poljoprivredna i vinorodna područja, a koji pružaju mogućnosti za razvitak različitih specifičnih oblika turizma: izletničkog, zdravstveno - rekreacijskog, ekološkog, vjerskog, seoskog, lovnog i ribolovnog i drugog.

Područja uz vodotoke Dravu i Dunav su prostori za koje se vezuje razvitak turističkih lokaliteta i sadržaja namijenjenih potrebama izletničkog i rekreacijskog turizma i sportskog ribolova (ušće Drave u Dunav, potez kod Aljmaša i dalje uz Dunav). Područje Aljmaško-Daljsko-Erdutske planine ima povoljne prirodne uvjete za razvitak vinogradarstva i voćarstva. Lovni turizam moguće je razvijati u okviru lovišta na području Općine. Aljmaš je središte vjerskog turizma vezano uz tradiciju te izgradnju kompleksa i nove crkve Gospe od utočišta.

Performanse turističkog sektora u općini Erdut

Iako je turizam jedna od brže rastućih ekonomskih aktivnosti u općini Erdut, puni potencijal prirodnog, kulturnog, povijesnog i arheološkog naslijeda općine nije iskorišten na održiv i odgovoran način. Kao rezultat toga, mnoge alternativnije vrste turizma nisu dovoljno razvijene ni integrirane u šire regionalne razvojne strategije. Poboljšanje kvalitete podrazumijeva i ciljanje na specifične skupine turista, kao što su: stariji, djeca, ljudi s poteškoćama...

Izuzev razvoja specifičnih vrsta turizma, mnoge djelatnosti kojima se također pridonosi raznolikosti ponude uključuju: razvoj održivih turističkih ruta, razvoj klastera, umrežavanje, njega kulturnog naslijeda regije i drugo.

Broj posjetitelja na području općine Erdut u značajnom je porastu zadnjih godina. U razdoblju 2014-2016, zabilježen je rast broja noćenja od 11,3 puta (1.127 %), odnosno sa 410 noćenja u 2014. na 2457 u 2016⁸.

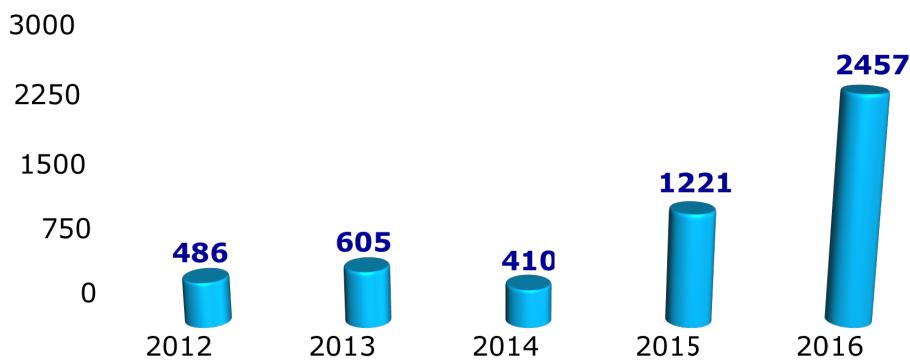
Na cijelom području Osječko-baranjske županije, broj noćenja se u istom razdoblju povećao za 11,43%, sa 174.531 u 2014. na 194.488 u 2016⁹.

⁸ TZ Osječko-baranjske županije - Naziv izvještaja: Turistički promet po turističkim zajednicama 2016; Podaci ; TZ Općine Erdut

⁹ TZ Osječko-baranjske županije; idem.

Ako se promatra broj noćenja u razdoblju 2014-2016, može se konstatirati da je došlo do snažnog rasta za 304,87% ili tri puta kroz nepune tri godine! Grafikon dolje daje zorni prikaz ovoga pokazatelja uspješnosti turističkog sektora.

Grafikon 2. Noćenja turista na području općine Erdut 2012-2016

Sedam gospodarskih subjekata s područja općine Erdut ostvarilo je 97,6% noćenja u prvih devet mjeseci 2016.godine.

Smještajni kapaciteti i ležajevi

Na području općine Erdut dominiraju manji smještajni kapaciteti s prosječnim brojem od 6 ležajeva/objekt, a raspon je 2 - 20 ležajeva po objektu. Ukupan broj ležajeva je 103 kod 17 gospodarskih subjekata.

Tablica 23. Smještajni kapaciteti na području općine Erdut, kolovoz 2016.

Rb.	Naziv objekta	Mjesto	Broj ležaja
1.	KRČMA STARI MLIN	DALJ	15
2.	BAKINA KUĆA	DALJ	11
3.	KUĆA ZA ODMOR „KOD ŠTEFA“	DALJ	5
4.	OPG STARI DUD	ERDUT	2
5.	RURALNA KUĆA ZA ODMOR ERK HEIM	ERDUT	8
6.	ERDUTSKI VINOGRADI d.o.o.	ERDUT	20
7.	STIPINI DVORI	DALJ PLANINA	4
8.	SOBE ZA ODMOR KATARINA	ALJMAŠ	6
9.	KUĆA ZA ODMOR POD DUDOM	ALJMAŠ	5

10.	SELJAČKO DOMAĆINSTVO SILVANA GOSTIĆ	ALJMAŠ	2
11.	SELJAČKO DOMAĆINSTVO ROZALIJA ĐURIŠIĆ	ALJMAŠ	2
12.	OPG SINIŠA PETRIJEVČANIN	ALJMAŠ	2
13.	SELJAČKO DOMAĆINSTVO LJILJANA BEDE	ALJMAŠ	2
14.	SEOSKI TURIZAM KOD JOZE TRSKANA	ALJMAŠ	11
15.	SELJAČKO DOMAĆINSTVO MARIJA KOLETAR	ALJMAŠ	2
16.	IZLETIŠTE KONOBA ZEKO	ALJMAŠ	4
17.	SELJAČKO DOMAĆINSTVO SAVIĆ	BIJELO BRDO	2
U K U P N O			103

Izvor: *Turistička zajednica općine Erdut.*

Više o performansama turističke djelatnosti na području općine Erdut u Prilogu 3. (*Prilog 3. Općina Erdut – turizam*).

Postojeća turistička ponuda i mogućnosti za daljnji razvoj

Razvoj turističke ponude općine Erdut ili kako kreirati dodanu vrijednost destinacije, osnovno je pitanje na koje je trebalo dati odgovor prilikom stvaranja prepostavki za razvoj turizma kao gospodarske grane.

Smatramo da je turističku ponudu najbolje kreirati na osnovu resursne osnove ruralnog prostora s naglaskom na atrakcijsku komponentu.

U želji za isticanjem svoje specifičnosti kao turističkog odredišta općina Erdut se okrenula ka stvaranju mreže tematskih staza zasnovanih na baštini i to:

1. Duhovne staze općine Erdut
2. Staze kulture i znanja
3. Eno-gastro staze općine Erdut
4. Zelene staze općine Erdut

Svako od ovih razvojnih mogućnosti potrebno je analizirati te utvrditi potrebu za izgradnjom prateće infrastrukture neophodne za pojedine specifične oblike turizma na kontinentu.

Realizirane i planirane staze međusobno se prepliću, potiču rješavanje problema nedostatnosti turističke ponude područja i njihova realizacija znatno doprinosi društveno-gospodarskom razvoju poduzetnika i obrtnika, turističkih radnika u obavljanju ove aktivnosti.

Turizam, ako se njime pametno upravlja, može predstavljati djelatnost koja će, uz postojeće ekonomске prilike, biti jedan od najodrživijih načina korištenja prirodnih resursa.

U nastavku teksta dajemo sažeti opis stanja i potencijala turističkih sektora i za njih vezani turističkih proizvoda u obliku staza, kao i kvalitativnu analizu, u obliku SWOT analize, odnosno analize internih snaga i slabosti određenog oblika turizma respektirajući prijetnje i prilike iz šireg okruženja, s ocjenom njihova potencijala za rast.

1. Duhovne staze općine Erdut

Bogato kulturno-povijesno nasljeđe, istaknuta multikulturalnost te skladan suživot većeg broja vjerskih zajednica koje djeluju na području općine Erdut predstavljaju polaznu osnovu za razvoj vjerskog turizma općine Erdut.

Vjerski (sakralni) objekti, kao predmet turističkog interesa, čine resursnu i atrakcijsku osnovu vjerskog turizma i pojavljuju se u dvojakoj funkciji:

- kao objekti u kojima turisti vjernici zadovoljavaju svoje religijske potrebe
- kao objekti veće ili manje kulturne, povijesne ili umjetničke vrijednosti

u kojima se turistima vjernicima i turistima koji nisu vjernici pruža mogućnost uživanja u umjetničkim vrijednostima sakralnih objekata.

Među istaknutim vjerskim objektima kao turističkim potencijalima općine Erdut izdvajaju se sedam crkava, manastir i patrijaršijski dvor i to:

1. crkva Gospe od Utočišta u Aljmašu
2. crkva sv. Nikolaja u Bijelom Brdu
3. katedralna crkva svetog Dimitrija u Dalju
4. katolička crkva svetog Josipa u Dalju
5. katolička crkva sv. Stjepana kralja u Dalj Planini
6. crkva Svih svetih u Erdutu
7. pravoslavna crkva svetog arhanđela Gavrila u Erdutu
8. patrijaršijski dvor - ljetna rezidencija srpskih patrijarha u Dalju
9. manastir Uspenja presvete Bogorodice u Dalj Planini.

Kako bi se odredio tržišni potencijal vjerskog turizma, nužno je poznavati broj posjetitelja koji u općinu Erdut dolaze potaknuti motivom vjere. Određivanje broja posjetitelja motiviranih vjerom obilježeno je dvama ključnim čimbenicima koje valja uzeti u obzir pri analizi ostvarenoga turističkog prometa:

- Statistički podaci ne ubrajaju posjete vjerskim sadržajima i objektima pri kojima nije ostvareno najmanje jedno noćenje u registriranim smještajnim objektima
- Isprepletost i međusobno prožimanje vjere i kulture onemogućuju jasno izdvajanje turističkih dolazaka motiviranih isključivo vjerom.

S obzirom na navedeno, odnosno na činjenicu da se zasad ne vode precizni statistički podaci o broju posjetitelja koji su došli u općinu Erdut i pritom posjetili neki od vjerskih objekata, moguće je jedino izvršiti procjene na temelju raspoloživih podataka.

Pri tom treba razlikovati dva tržišna segmenta: posjetitelje koji dolaze prilikom velikih vjerskih okupljanja organizirano preko katoličke crkve i turiste koji pri posjetu općini Erdut obilaze vjerske objekte. Na temelju osobnog ispitivanja, tj. intervjua provedenih s pripadnicima vjerskih zajednica, doznaje se da Svetište Gospe od Utočišta u Aljmašu godišnje

posjeti i do 150.000 hodočasnika. Najviše je posjetitelja na dan Velike Gospe (15. kolovoz) kada Aljmaš posjeti i do 80.000 posjetitelja.

Potencijal posjeta s motivom vjere nije dobro iskorišten i predstavlja velik izazov u pogledu produženja boravka u smještajnim objektima te povećanja turističke potrošnje i zadovoljstva posjetom općini Erdut koji je motiviran vjerom.

2. Staze kulture i znanja

Brojni su razlozi za razvoj kulturnog turizma, odnosno staza kulture i znanja. Kulturni turizam je složen proizvod koji nudi izuzetne mogućnosti za afirmaciju i promociju kulturne baštine kao i suvremene kulture.

Od posebnog je značaja oblikovati turističku ponudu koja omogućuje posjetiteljima razvoj kreativnih potencijala kroz sudjelovanje u raznim oblicima tečajeva i radionica. Stoga je u oblikovanju ponude kulturnog turizma i njegovu snažnjem prđoru na tržište važno uključiti inovaciju i kreativnost koja će omogućiti doživljaje temeljene na lokalnoj i autentičnoj kulturi područja, poznavanju znamenitih osoba područja, ali i neophodnoj infrastrukturi.

3. Eno-gastro staze općine Erdut

Eno -gastro turizam podrazumijeva posjetu destinaciji temeljenu na zadovoljenju osobnih interesa turista za lokalnu hranu i piće, a uključuje:

- konzumiranje hrane i pića;
- učenje o pripremanju tradicijskih jela područja;
- kupovinu proizvoda proizvedenih na području općine Erdut od lokalnih proizvođača.

Prostor vinskog muzeja Teutoburgium Dalj koji je izgrađen kroz IPA III C Regionalna konkurentnos, projekt WINWTOUR prepostavka je za razvoj specifičnih oblika turizma na kontinentu, posebice vinskog, gastro kao i aktivnog turizma – kao prostor za odmor cikloturista.

4. Zelene staze općine Erdut

Cijelo područje općine Erdut ima dijelove prirodne baštine i krajobraza koji zahvaljujući posebnosti i prepoznatljivosti izražava njen identitet .

Kako bi se ovo područje zaštitilo od dalnjih negativnih antropogenih utjecaja višestruko je zaštićeno na nivou Republike Hrvatske: Značajni krajobraz, te na međunarodnoj razini u sklopu ekološke mreže NATURE 2000 i UNESCO rezervata biosfere Mura-Drava-Dunav.

Prirodna baština kao razvojni potencijal temelj je za formiranje Zelenih staza. Zelenim stazama u ovom dijelu kontinentalne Hrvatske podiže se razina atraktivnosti područja. Osnovne ideje za formiranje mreže Zelenih staza svoju prepostavku imaju u bogatstvu okoliša općine, vodnom bogatstvu temeljenom na rijekama Dunavu i Dravi, Bjelobrdskom

ritu kao dijelu Kopačkog rita, brežuljkastim obroncima Daljsko-erdutske lesne zaravni i šumskom pokrovu.

Poučna staza značajnog krajobraza Erdut – potencijal za dalji razvoj edukativnih, pješačkih i drugih zelenih staza na području općine Erdut

Poučna staza značajnog krajobraza Erdut smještena je na potezu između Aljmaša do Erduta u sklopu nacionalne ekološke mreže (buduće Nature 2000) s velikom fluktuacijom ljudi što zbog svetišta što zbog vikend naselja. Riječ je o specifičnom području s oštrom urezanim lesnim padinama prema Dunavu visine 70 metara, te bogatim vinogradima koje se na ovom području uzgajaju već stoljećima. Područje Erduta obiluje izuzetnim prirodnim vrijednostima na regionalnom, nacionalnom i europskom nivou. Kako bi se ovo područje zaštitilo od dalnjih negativnih antropogenih utjecaja višestruko je zaštićeno na nivou Republike Hrvatske (Značajni krajobraz i Nacionalna ekološka mreža (buduća NATURA 2000) i međunarodnom nivou (predloženo je za uvrštanje u UNESCO rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav).

Poučna staza Erdut izrađena je u zaštićenom području značajnog krajobraza Erdut uz srednjevjekovni grad Erdut.

Dužina ove poučne staze je dva kilometra.

Nakon izgradnje ove prve staze, na području općine Erdut projektirane su i druge zelene staze, za neke je projektna dokumentacija u visokom stupnju gotovosti, dok su druge planirane staze još u procesu razrade projektne ideje.

Se kto r	Pro izv od/ mi x	Snage	Slabosti	Prilike	Prijetne

Du ho vn	*veliki broj vjerskih i kulturnih objekata na malom prostoru	* nekoordinirano djelovanje vjerskih institucija i turističkih radnika	*dugogodišnja vjerska tradicija i kultura hodočašća	*loša gospodarska situacija
Vj ers ki tur iza m	Du sta ze op čin e	*prepoznatljivost Aljmaša kao marijanskog svetišta *multikulturalnost *bogata povijest područja	* nedostatak informacija (infotable i drugi mediji)	* nedostatak povezanost i položaj općine Erdut
Er dut		* nedostatak smještajnih kapaciteta		* konkurenčija drugih specifičnih oblika turizma na kontinentu
		*bogata materijalna i nematerijalna kulturna baština u vlasništvu vjerkih zajednica		
		*Aljmaš - hodočasnička destinacija		

Ku ltu rni tur iza m	Sta ze kul tur e i zn anj a	* različiti kulturni sadržaji, manifestacije, povijesne priče	*nepostojanje kulturno-turističkog proizvoda	*razvoj suradnje i zajedničkih programa na regionalnoj razini	*odljev mladih i kvalitetnih kadrova
		* bogata kulturna i povijesna baština	* nedovoljno korištenje kulturne baštine u razvoju turizma	*razvoj tematskih turističkih ruta	*nedostatak finansijskih sredstava
		* multikulturalnost	*nepostojanje infrastrukture na kulturnoturističkim lokalitetima	*mogućnost ponude specifičnih programa za specifičnu publiku (fizičari, matematičari, klimatolozi, geografi, arheolozi...)	* gospodarska kriza
		*		* brownfield - industrijski objekti	
		multikonfesionalnost	*ne atraktivna promocija		

* poznata ličnost i
djelo Milutina
Milankovića

SWOT analiza turističkog sektora na području općine Erdut

Se kto r	Pro izv od/ mi x	Snage	Slabosti	Prilike	Prijetne
----------------	------------------------------	--------------	-----------------	----------------	-----------------

En	En	* tradicionalno područje dobre gastronomiske ponude	nedostatak poduzetničkog duha	* ojačati mikro i male poduzetnike putem projekata i finaciranje iz EU programa	* prodor jeftinih uvoznih vina na tržište Hrvatske
o-	o-	* bogata ponuda sortimenata vina	* nedostatak vještina u poznavanju i pripremi hrane		* gospodarska kriza i smanjen broj dolazaka turista
ga	ga	* formirana vinska cesta	* nedovoljno praćenje novih trendova u turizmu od strane pružatelja usluga	* umrežavanje lokalnih proizvođača hrane i vina i pružatelja usluga u turizmu	
str	str				
o	str				
tur	o				
iza	sta	* izgrađene kušaone i ugostiteljskih objekti	* mala i povremena ulaganja u promociju	* ulazak gastro ponude na gastro karte i u gourmet vodič	
m	ze				

Pri	Zel	*očuvanost i atraktivnost okoliša u općini Erdut	* nedostatno znanje	*ekološki kampovi	*negativni učinci turizma na prostor
ro	en	*bogatstvo vodnog i šumskog prostora	* manjak specifičnih usluga	* zeleni hoteli	* egativni demografski trendovi
dn	en				
a	e				
ba	e				
šti	sta	*Natura 2000 , Kopački rit, zaštićeni krajobraz, UNESCO rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav	* nedostatak zelene infrastrukture	*ekološka proizvodnja hrane	
na	ze				
			* slaba promidžba	*integracija turizma u lokalnu sredinu i stanovništvo	

* razvoj
novostvorenih
atrakcija

Kulturne i turističke manifestacija na području Općine Erdut

Na području općine Erdut ima preko 35 kulturno-turističkih manifestacija koje se održavaju tijekom cijele godine i koje reflektiraju sadrža i tipove turističke ponude na području općine. Kalendar manifestacija dajemo u Prilogu 4. (**Prilog 4. Kalendar kulturnih i turističkih manifestacija na području Općine Erdut**). U nastavku teksta, navodimo samo neke od njih.

Wine & Bike Tour

Manifestacija kulturno enološkog karaktera, kazališne predstave glumačke skupine „glumci iz Zagvozda“ te ponuda vina Erdutskog vinogorja, koja se održava u listopadu i traje nekoliko dana.

Praznik Velike Gospe

Svetkovina Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo, koji se obilježava u kolovozu.

Međunarodna regata TID

Najduža kanuistička regata na svijetu, koja plovi od izvora do ušća Dunava, pristaje u Aljmašu; cilj je promocija turističkih potencijala općine, koja se održava u srpnju.

Aljmaška ribarska noć

Manifestacija koja povezuje zeleno i plavo gdje gostuju ribari s mora. Aljmaš je poznat kao ribarsko naselje te njeguje specijalitete od ribe, koji privlače veliki broj gostiju, tijekom cijele godine, a obilježava se u lipnju.

Sajam cvijeća

Sajam cvijeća održava se prvog vikenda svibnja u Dalj Planini.

Đurđevdanski uranak i Božićno jahanje, tradicionalne su manifestacije vezane uz vjerske praznike, a koje privlače veliki broj posjetitelja.

Dani Milutina Milankovića

Niz kulturnih manifestacija vezanih u djelo Milutina Milankovića kao i znanstveni skupovi koji se bave Milankovićevim djelom, a održava se u svibnju.

Turizam, naime, koristi kao razvojnu mogućnost očuvanu prirodu i okoliš i upotrebljava je kao ekonomsku vrijednost. Na taj način ima izravni interes u stimuliranju aktivnosti koje idu u smjeru očuvanja i uvećavanja te vrijednosti. Na današnjem turističkom tržištu moguće je prodati promatranje ptica, ekskurzije posebno atraktivnim krajolicima i slično, a općina Erdut postaje vrlo atraktivna destinacija upravo zbog takvih područja, tako da se planskim uređenjem staza kroz projekte stvara dodana vrijednost regionalne zajednice na održiv način.

4.3.4.1. Turistička zajednica Općine Erdut

Turistička zajednica općine Erdut osnovana je 12.travnja 2000. godine, te je upisana u upisnik turističkih zajednica Ministarstva turizma. *Osnovna uloga* Turističke zajednice općine Erdut je promoviranje općine, upravljanje javnom turističkom infrastrukturom, poticanje i sudjelovanje u uređenju općine u cilju unaprjeđenja uvjeta boravka turista, redovno ažuriranje i prikupljanje podataka o turističkoj ponudi, smještajnim i ugostiteljskim kapacitetima, kulturnim, sportskim i drugim manifestacijama, poticanje i organiziranje kulturnih, zabavnih, umjetničkih, sportskih i drugih manifestacija koje doprinose obogaćivanju turističke ponude, poticanje, organiziranje i provođenje akcija u cilju očuvanja turističkog prostora, unaprjeđenje turističkog okružja i zaštite čovjekova okoliša, te prirodne i kulturne baštine, te obavljanje drugih poslova propisanih zakonom.

Na web portalu <http://tz.opcina-erdut.hr/> i društvenoj mreži *Facebook* može se naći više informacija o aktivnostima TZ općine Erdut

4.3.5. Poslovna infrastruktura

A. Poslovne i gospodarske zone

U Jedinstvenom registru poduzetničke infrastrukture (Zakon o unaprjeđenju poduzetničke infrastrukture) upisane su dvije poslovne zone s područja općine Erdut i to:

1. Poslovna zona Bijelo Brdo i
2. Poslovna zona Prkos.

Pored ove dvije zone koje su u funkciji, na području općine Erdut postoji još jedna zona koja je u pripremi – Zelena poduzetnička zona, površine od oko 8,6 ha.

U nastavku teksta, dajemo detaljnije podatke o svim poduzetničkim zonama općine Erdut.

I. Poduzetničke zone u realizaciji

Naziv zone	1. Poduzetnička zona Bijelo Brdo
Odluka o osnivanju zone	ODLUKA O OSNIVANJU POSLOVNE ZONE OPĆINE ERDUT , donijeta na 8 sjednici Općinskog Vijeća općine Erdut , 23.04.2002.
Podaci o smještaju zone	Vrlo razvijena cestovna infrastruktura, do državne ceste DC 213 udaljenost cca 300 metara, neposredna blizina zračne luke Klisa (10 km), luka Osijek (12 km), luka Vukovar (26 km), plovni put na Dunavu. Dostupnost željeznice, željeznička pruga udaljena 200 metara od zone, a do industrijskog kolosjeka udaljenost je 3 km.
Moguće djelatnosti u zoni	Proizvodne, poslovne djelatnosti kao što su trgovački i veletrgovački sadržaji, skladišta, zanatske, servisne i uslužne djelatnosti.
Opremljenost infrastrukturom	U tijeku završetak kompletne infrastrukture, ceste, oborinska odvodnja, javna rasvjeta, električna energija, vodovod
Površina zone (ha)	2,4068 ha; za poduzetnike 1,614 ha
Popunjenoz zone (ha)	1,0579 ha; 0,5561 ha
Slobodno za investiranje	Zona u potpunosti popunjena
Broj aktivnih poduzetnika u zoni	Dva (2)
broj zaposlenih	Dva; očekuju se daljnja zapošljavanja nakon izgradnje Tvornice ulja BB OIL d.o.o.
Stanje investicija (investicije u realizaciji i investicije u pripremi)	Zona kompletno opremljena infrastrukturno, u fazi ishođenje lokacijske dozvole za novu trafo stanicu (projektna dokumentacija izrađena).
Uložena sredstva u zonu do sada	5.312.324,06 kuna

Izvor: Poduzetničko-razvojni centar općine Erdut lokalna razvojna agencija d.o.o. Dalj

Naziv zone	2. PODUZETNIČKA ZONA PRKOS
Odluka o osnivanju zone (naziv i datum odluka)	Odluka o osnivanju poslovne zone općine Erdut , donijeta na 8 sjednici Općinskog Vijeća općine Erdut , 23.04.2002. , površina zone povećana na osnovu Kupoprodajnog ugovora s poduzećem IPK Ratarstvo-stočarstvo Antunovac od 23.09.2003. godine I to za 2 ha 21 a I 84 m2.
Podaci o smještaju zone	Vrlo razvijena cestovna infrastruktura, do državne ceste DC 213 udaljenost cca 100 metara, neposredna blizina zračne luke Klisa (17 km), luka Osijek (25 km), luka Vukovar (18km), plovni put na Dunavu. Dostupnost željeznice, željeznička pruga udaljena 100 metara od zone.
Moguće djelatnosti u zoni	Proizvodne, poslovne djelatnosti kao što su trgovачki i veletrgovачki sadržaji, skladišta, zanatske, servisne i uslužne djelatnosti.
Opremljenost infrastrukturom	NIJE OPREMLJENA
Površina zone (ha)	6,6111 ha
Popunjenoz zone (ha)	2,1744 ha
Slobodno za investiranje	4,4367 ha
Broj aktivnih poduzetnika u zoni	jedan
Broj zaposlenih	Tri (3)
Stanje investicija (investicije u realizaciji i investicije u pripremi)	U pripremi investicije poduzetnika u zoni vezane za dorado, skladištenje I sušenje poljoprivrednih proizvoda.
Uložena sredstva u zonu do sada	487.572,00 kuna za kupovinu zemljišta
Plan ulaganja 2016 -2020	Infrastrukturno uređenje nakon rješenja spornih dokumenata vezanih za pružni prijelaz.

Izvor: Poduzetničko-razvojni centar općine Erdut lokalna razvojna agencija d.o.o. Dalj

II. Poduzetničke zone u pripremi

Naziv zone	3. ZELENA PODUZETNIČKA ZONA
Odluka o osnivanju zone (naziv i datum odluka)	U pripremi
Podaci o smještaju zone	Rubni dio naselja Dalj.
Moguće djelatnosti u zoni	Zelena energija, poljoprivredna proizvodnja, zadruge.
Opremljenost infrastrukturom	Nije opremljena, samo su uređeni prilazi.
Površina zone (ha)	8.6681 ha
Popunjenoz zone (ha)	2.8599 ha
Slobodno za investiranje	6.8082 ha
Broj aktivnih poduzetnika u zoni	Jedan (1)
Broj zaposlenih	Tri, te dvadeset pet zadrugara koji posluju u okviru zadruge (bez kooperanata).
Stanje investicija (investicije u realizaciji i investicije u pripremi)	Investicija u realizaciji: izgradnja piste, vase, upravne zgrade zadruge. Investicija u pripremi: sušara.
Uložena sredstva u zonu do sada	1.000.000,00 kuna, zona nastala na očišćenom i uređenom nelegalnom odlagalištu otpada.

Izvor: *Poduzetničko-razvojni centar općine Erdut lokalna razvojna agencija d.o.o. Dalj*

Osnivanjem poduzetničkih zona na dugoročan se način pomaže poduzetnicima u rješavanju problema prostora, odnosno stvaranju uvjeta za nesmetani rad, korištenje zajedničke infrastrukture i povezivanje poduzetnika smještenih na istom prostoru.

Kako bi potakla buduće poduzetnike na ulaganje upravo na području općine Erdut, osim izdvajanja proračunskih sredstava za osnivanje i opremanje zona, Općina Erdut nizom drugih potpornih mjera nastoji omogućiti poduzetnicima povoljnije poslovanje u zonama:

Moguće je dobiti građevinsko zemljište bez naknade ili po subvencioniranim cijenama s mogućnošću odgode plaćanja, moguće je oslobođanje plaćanja komunalnog doprinosa ili smanjeni komunalni doprinos, smanjena komunalna naknada, olakšice za porez na tvrtku, te druge olakšice. Na taj način poduzetničke zone postat će još pristupačnije mjesto poslovanja, odnosno jezgre gospodarskog razvoja ne samo područja općine već i šire.

B. Poduzetničke potporne institucije

Poduzetničko-razvojni centar općine Erdut lokalna razvojna agencija d.o.o. Dalj

Poduzetničko-razvojni centar općine Erdut lokalna razvojna agencija d.o.o. (PORC) posluje na hrvatskom i europskom tržištu. Tvrtka je osnovana 10.07.2007.g., u Registar Trgovačkog suda u Osijeku upisana je 09.08.2007. godine ,a sa radom je počela 01.11.2007. godine.

Temeljni kapital Društva iznosi 30.000,00 kuna. Osnivač i vlasnik Društva je Općina Erdut.

Vizija PORC-a je osigurati platformu za povećan broj ideja, resursa i znanja između poduzetnika, jedinice lokalne samouprave i opće populacije područja kroz nove oblike suradnje, održivi razvoj i potencijale fondova Europske unije, s posebnim naglaskom na edukaciju, zaštitu postojećih radnih mesta i identifikaciju mogućnosti kreiranja novih radnih mjesta na području općine Erdut.

Njegova misija je da bude prepoznat kao učinkovita potporna institucija koja kontinuirano uči i prilagođava se promjenama u okruženju, ali i kao društveno odgovorna institucija.

Ciljevi rada i djelovanja PORC-a:

- unaprjeđenje i razvoj lokalnog, inovativnog poduzetništva s tendencijom jačanja poduzetničkih potencijala za dalji razvoj i privlačenje investicija na područje općine Erdut,
- razvoj ruralnog prostora, poljoprivrede i kontinentalnog turizma na održiv način,
- primjena znanja i osiguranje višeg nivoa kompetencija, vještina i sposobnosti zaposlenih,
- jačanje intenziteta suradnje na svim poljima, umrežavanje poduzetnika, udruga, institucija.

4.4. Stanje u prostoru i okolišu

4.4.1. Prometna infrastruktura, mobilnost i internetska povezanost

I.Stanje cestovnog prometa na području Općine Erdut

Ovo područje ima vrlo povoljan zemljopisno-prometni položaj u širem okruženju - smješten je u srcu Panonske nizine između rijeka Drave i Dunava, na granicama prema dvjema susjednim državama, Mađarskoj i Srbiji. To dokazuje i cestovni prometni sustav na ovom području, čija mreža državnih i županijskih cesta povezuje sva naselja, te gospodarske i druge sadržaje od važnosti za Državu i općinu Erdut, a ostale sadržaje povezuje mreža lokalnih i nerazvrstanih cesta.

Općina Erdut nema Prometnu strategiju, koja predstavlja značajan strateški dokument iz područja prometne infrastrukture.

Cestovni promet odvija se sukladno važećem Zakonu o cestama, a cestovna mreža se temelji na rješenjima definiranih Prostornim planom.

Državne ceste kojima se odvija promet usmjeren na općinu Erdut jesu:

- *Javna prometna mreža cestovnog prometa* sastoji se od razvrstanih prometnica kojima upravljaju i vode brigu o njima Hrvatska ceste d.o.o. Zagreb (državnim) i Uprava za ceste Osječko-baranjske županije (županijskim i lokalnim cestama)
- *Nerazvrstane prometnice* kojima upravlja i brine se za njih Općina Erdut.

Tablica 24. Pregled državnih, županijskih i lokalnih cesta na području Općine Erdut

Državne ceste:	
DC 213	Osijek - Erdut
DC 519	Dalj - Borovo
Županijske ceste:	
ŽC 4092	Aljmaš
ŽC 4093	Aljmaš - Planina
ŽC 44084	Željeznička ulica u Bijelom Brdu
ŽC 44085	Dalj - Vera (kod farme Lovas)
ŽC 44086	Dalj – Vera (kod farme Marinovci)

Izvor: Stručne službe općine Erdut, 2016.

Nerazvrstane ceste

Nerazvrstane ceste Općine Erdut se mogu po važnosti i funkciji u cestovnoj mreži podijeliti u dvije skupine:

- na nerazvrstane ceste koje su od značaja za funkcioniranje cestovne mreže općine u cijelosti i
- na ostale nerazvrstane ceste.

U prvu skupinu spadaju ceste koje su bile kod posljednje kategorizacije, iz određenih razloga ispale iz kategorije lokalnih cesta, kao i one koje na cestovnu mrežu razvrstanih cesta povezuju naselja i naseljene zone.

Tablica 25. Pregled nerazvrstanih cesta općine Erdut

Naselje	Površina nerazvrstanih cesta (m2)	Dužina nerazvrstanih cesta (m)
Aljmaš	228.109	48.917,58
Bijelo Brdo	569.286	80.135,89
Dalj	1.199.559	176.360,63
Erdut	413.550	62.854,18
Ukupno	2.410.504	368.268,28

Izvor: Stručne službe općine Erdut, 2016.

Postojeće stanje ulica je nezadovoljavajuće, pa je potrebno pristupiti njihovoj rekonstrukciji, odnosno izgradnji. Izgradnjom ceste omogućilo bi se stanovništvu lakše snabdijevanje osnovnim životnim namirnicama i povećala bi se kvaliteta života, bolje koristilo poljoprivredno zemljište, te dao značajan doprinos razvoju seoskog turizma.

Javni prijevoz na području Općine Erdut

Javni prijevoz putnika u Općini Erdut organiziraju sljedeće prijevozničke tvrtke i:

- "GPP" OSIJEK, na liniji Osijek-Nemetin-Sarvaš-Bijelo Brdo sa 17 polazaka i povratak dnevno,
- "PANTURIST" OSIJEK, na liniji Osijek-Nemetin-Sarvaš-Bijelo Brdo-Aljmaš-Dalj-BogaljevciErdut s 10 polazaka i povratak dnevno i
- "ČAZMATRANS" na liniji Vukovar-Dalj-Bogaljevci-Erdut-Aljmaš-Bijelo Brdo-Sarvaš s 2 polaska i povratak dnevno i na linijama Vukovar-Dalj-Erdut-državna granica-Sombor ili Odžaci s 3 polaska i povratak dnevno.

Ovakav raspored i gustoća voznih redova zadovoljava potrebe putovanja stanovništva Općine prema većim gravitacijskim centrima Osijeku i Vukovaru.

Biciklističke staze

Biciklistička ruta Dunav na istoku Hrvatske označena još 2006. godine i ucrtana na kartama kao dio međunarodne rute EuroVelo 6 – mreže europskih biciklističkih staza koju čini 12 ruta diljem Europe koje se protežu od Atlantskog oceana do Crnog mora i osnovna je pretpostavka razvoja specifičnog oblika turizma – cikloturizma. Ruta polazi iz Nantesa na ušću Loire, duž rijeke na istok kroz Francusku. Nastavlja se do jezera Constance u Švicarskoj i onda cijelim putem niz Dunav kroz Njemačku, Austriju, Slovačku, Mađarsku, Srbiju, Bugarsku, Rumunjsku, sve do delte Dunava, a završava se u Constanti na Crnom moru.

U Hrvatskoj je to tzv. Dunavska ruta koja ide od granice sa Mađarskom preko Batine, Osijeka, Vukovara, Iloka i dalje prema Srbiji. Kroz općinu Erdut ruta prolazi duž državne ceste D213 Osijek-Bijelo Brdo-Dalj i nastavlja se županijskom cestom D519 kroz naselje Dalj u pravcu Vukovarsko-srijemske županije.

Kapilarno, biciklističke staze po općini Erdut nisu izgrađene. Izgradnja biciklističkih staza kao i odmorišta za bicikliste dio su projektnih prijedloga čija izgradnja ovisi o brzini odobravanja projekata i priljevu finansijskih sredstava.

II. Stanje željezničkog prometa na području Općine Erdut

Hrvatske željeznice imaju u Općini Erdut dvije pruge:

- MP.14. Vinkovci - Erdut - Državna granica i
- I.100 Dalj - Osijek - Varaždin.

Izgradnja, modernizacija i održavanje željezničke infrastrukture je u nadležnosti J.P. HŽ - Hrvatske željeznice i to pomoćna magistralna pruga MP.14. Sekcije za održavanje pruga Vinkovci, a pruga prvog reda I.100 Dalj - Osijek Sekcije za održavanje pruga Osijek. MP.14. položena je na teritoriju Općine Erdut u dužini od 18,356 km od stacionaže km 22 + 720 do stacionaže km 41 + 076.

Službena mjesta u Općini Erdut su:

- kolodvori: Dalj i Erdut
- stajališta: Novi Dalj i
- tovarišta: Dalj i Erdut.

Na MP.14. je smješten i željeznički granični prijelaz prema Republici Srbiji, privremena kontrolna točka Erdut.

Putnički željeznički promet bilježi izrazit pad broja putnika. Najčešća slika jest prazni vagoni s jednim ili niti jednim putnikom. Upravo zbog te činjenice putničko prometovanje je smanjeno na najmanju moguću razinu.

III.Stanje zračnog prometa na području Općine Erdut

Na području Općine Erdut nema ni europskih zračnih koridora ni zračnih luka. Eventualne potrebe mogu biti pokriveni uzletištima u Borovu i Osijeku, a međunarodni zračni promet rješava aerodrom "Osijek - Klisa" /aerodrom II. kategorije (LCN 70) odnosno 4E (ICAO Anex 14)/.

Udaljenost naselja općine Erdut do aerodroma je cca 16,0 km. Na području Općine Erdut nalaze se i lokacije poletno-sletnih staza poljoprivrednih aerodroma kod ekonomija Marinovci i Klisa.

Blizina aerodroma u Klisi - ZRAČNE LUKE OSIJEK – doprinosi povezanosti općine Erdut s dalekim i bližim područjima s kojima postoje veze i vrše se zračna prometovanja s navedenog aerodroma.

IV.Stanje riječnog prometa

Općina Erdut obuhvaća 34,825 km plovног puta na rijeci Dunavu i 5,600 km plovног puta na rijeci Dravi. Europskim ugovorom o glavnim kontinentalnim plovним putevima od međunarodnog značaja (AGN) plovni put na Dunavu s oznakom E-80 i plovni put na Dravi s oznakom E-80-08 su uvršteni u međunarodne plovne puteve. Plovni put na Dunavu je VI. klase, te omogućava plovidbu plovila i standardnih sastava tokom cijele godine. Plovni put na Dravi je IV. klase međutim potpuna je plovnost osigurana u razdoblju od samo 4 mjeseca godišnje, a druga 4 mjeseca se baržama mora smanjivati teret djelomično .

Nadzor riječnog prometa na Dunavu je u nadležnosti Kapetanije Vukovar, a na Dravi u nadležnosti Kapetanije Osijek.

U okviru Općine Erdut na toku Dunava izgrađeno je pristanište u Aljmašu koje je od izuzetne važnosti kod prihvata riječnih brodova koji prevoze turiste Dunavom.

S obzirom na trendove u razvoju turističke ponude kao i činjenicama da sva naselja općine Erdut imaju izlaz na rijeke Dravu ili Dunav, potrebno je razviti riječnu infrastrukturu i upotpuniti mogućnost korištenja rijeka u gospodarske svrhe izgradnjom mini lučica – priveziša tzv. Home port luka u Erdutu i Dalju.

V.Širokopojasni pristup internetu (širokopojasnom mrežom)

U dokumentu Digitalna Agenda za Europu (engl. Digital Agenda for Europe – DAE), koji predstavlja jednu od sedam strateških inicijativa u sklopu krovne europske strategije Europa 2020, iskazana je važnost širokopojasnog pristupa internetu i odgovarajuće infrastrukture.

Stanje raspoloživosti podataka o dostupnosti i korištenju širokopojasne infrastrukture na području općine Erdut ukazuje na potrebu sustavnog pristupa prikupljanju i analizi odgovarajućih podataka sa svrhom potpore u postupcima donošenja strategijskih i planskih dokumenata u razvoju ove sve važnije infrastrukture. Unatoč velikoj dostupnosti veliki dio kućanstava još ne koristi Internet. Najviše problema u pristupu internetskoj mreži imaju stanovnici naselja Erdut (posebno loša pokrivenost u dijelu općine koji obuhvaća Dalj planinu).

Ovdje je potrebno napomenuti velike probleme koje stvaraju signali roaminga u neposrednoj blizini državne granice s Republikom Srbijom.

Potrebno je izraditi Program razvoja širokopojasne infrastrukture za općinu Erdut posebno ako postoji mogućnost korištenja sredstava EU fondova.

Uravnotežen razvoj širokopojasne infrastrukture na području cijele države pa tako i na području općine Erdut omogućava široku uporabu ICT tehnologija među stanovništvom te olakšava poslovanje gospodarstvenika na ovom području.

4.4.2. Primarna infrastruktura – komunalna i energetska

Tablica 26. Pregled komunalne i društvene infrastrukture na području općine Erdut

Naselja	Vodovod	Kanalizacija	Plin	Nogostupi	Dom zdravlja	Ljekarna	Dom kulture	Javna rasvjeta	Kuća oproštaja
Aljmaš			Ne	Ne			Ne		
Bijelo Brdo			Ne	Ne					
Dalj			Ne	Ne					
Erdut			Ne	Ne			Ne		

Izvor: Poduzetničko-razvojni centar općine Erdut lokalna razvojna agencija d.o.o.; PORC

Analiza vodoopskrbne infrastrukture Općine Erdut

Na području Općine Erdut sva naselja imaju na raspolaganju pitku vodu koja je pod stalnim nadzorom Zavoda za javno zdravstvo Osječko-baranjske županije. Naselja Dalj, Aljmaš i Erdut priključena su na sustav crpilišta Lekići, dok je naselje Bijelo Brdo priključeno na sustav grada Osijeka.

Ovlašteni distributer vode za područje Općine Erdut je poduzeće „Čvorkovac – vodne usluge d.o.o. Dalj“.

Tablica 27. Priključenosti stanovništva područja na postojeću vodoopskrbnu mrežu

Ime naselja	Broj stanovnika 2011 g.	Broj priključenih stanovnika	Broj stanovnika s mogućnošću priključenja	% priključenih stanovnika	% stanovnika s mogućnošću priključenja	Isporučitelj vodne usluge	Vodoopskrbna zona
Aljmaš	605	597	605	98,68	100		
Bijelo Brdo	1,961	1,972	1,961	100,56	100		
Dalj	3,937	3,921	3,937	99,59	100		
Erdut	805	748	805	92,92	100		
UKUPNO	7,308	7,238	7,308	99,04	100	Čvorkovac-vodne usluge d.o.o.	OSIJEK

Izvor: Hrvatske vode, Vodnogospodarski odjel za Dunav i Gornju Dravu za Strategiju urbane aglomeracije grada Osijeka

Na području općine Erdut ne postoji alternativni izvor pitke vode osim individualnih bunara u vlasništvu stanovnika općine Erdut. U tijeku je izrada glavnog spojnog cjevovoda Bijelo Brdo – Dalj koji će omogućiti alternativni izvor pitke vode iz sustava grada Osijeka.

Stanje vodoopskrbe na području općine Erdut može se okarakterizirati na sljedeći način:

- postojeći sustavi vodoopskrbe općine uglavnom osiguravaju vodu za sva četiri naselja. Unutar područja pokrivenosti javnim sustavima vodoopskrbe ne postoji znatne razlike u priključenosti, tako da ona iznosi od 96% i do 99%.
- u ukupnoj potrošnji vode, potrošnja stanovništva čini 80-90% dok je potrošnja gospodarstva 10-20%.

- ukupna sadašnja srednja dnevna potrošnja vode iz javnih vodoopskrbnih sustava na području općine iznosi cca 25 l/s.
- postotak opskrbljenosti stanovništva pitkom vodom iznosi 96 %.

Investicije u unaprjeđenje sustava vodoopskrbe¹⁰

Projekti u provedbi:

1. Glavni opskrbni cjevovod Dalj – Bijelo Brdo
2. Glavni cjevovod Aljmaš – Mišino Brdo
3. Zamjenski zdenac na crpilištu u Dalju
4. Stanica za podizanje tlaka u Dalj planini
5. Proširenje kapaciteta crpilišta u Dalju
6. Rekonstrukcija vodotornja u Erdutu
7. Rekonstrukcija mjesne mreže u Erdutu

Projekti u pripremi:

1. Sekundarna mreža naselja Dalj – rekonstrukcija

Planirani projekti:

1. Sekundarna mreža Bijelo Brdo - rekonstrukcija
2. Sekundarna mreža Aljmaš - rekonstrukcija
3. Proširenje mreže naselja Dalj
4. NUS

Analiza infrastrukture sustava odvodnje Općine Erdut

Otpadne vode iz kućanstava i gospodarskih djelatnosti prikupljaju se sustavima sabirnih jama za svako domaćinstvo ili gospodarstvo.

Porastom životnog standarda, intenzivnom stambenom i industrijskom izgradnjom na području općine Erdut, unazad dvadeset godina došlo je do znatnog povećanja potrošnje vode.

Iskorištenu i upotrijebljenu vodu potrebno je u okviru propisane kvalitete što prije i što sigurnije odvesti te upustiti u recipijente (rijeke, vodotoke, melioracijske kanale) kako one svojim procjeđivanjem u podzemlje i površinske tokove ne bi ugrožavale kvalitetu podzemnih i površinskih voda koje se upotrebljavaju za vodoopskrbu ili pak kao tehnološka voda, čije su količine i zalihe ograničene i svakim danom ih je sve manje.

U prethodnom razdoblju intenzivne izgradnje vodoopskrbnih sustava nije se vodilo računa o nužnosti istovremene izgradnje odgovarajućih sustava odvodnje. Izrađena projektna dokumentacija odvodnih sustava i uređaja za pročišćavanje realizirala se samo u dijelu do

¹⁰ Informacija o organiziranosti i stanju komunalnog gospodarstva na području općine Erdut – KP Čvorkovac i KP Čvorkovac-vodne usluge u 2016.

lokacijske dozvole. Zbog aktualnog stanja i nedostataka sredstava, radovi na daljnjoj potrebnoj dokumentaciji i njihovoj izgradnji znatno su usporeni ili zaustavljeni.

Plan integralnog sustava pročišćavanja otpadnih voda za općinu Erdut:

1. Dalj i Erdut na jedan sustav pročišćavanja smješten u zoni prema Borovu, van zaštitnih zona crpilišta
2. Aljmaš – poseban sustav
3. Bijelo Brdo – na sustav grada Osijeka.

Analiza telekomunikacijskog prometa na području Općine Erdut

Na području Općine Erdut smještena su 4 (četiri) poštanska ureda (Aljmaš, Bijelo Brdo, Dalj i Erdut) koji svojom lokacijom i sadržajem usluga zadovoljavaju potrebe stanovnika. Ocjena postojećeg stanja telekomunikacijske mreže na području Osječko-baranjske županije pa tako i na području Općine Erdut, pokazuje na visoki i ujednačeni stupanj razvijenosti telekomunikacijskog sustava uz visoku tehnološku opremljenost i infrastrukturnu povezanost na nivou Hrvatske.

Analiza mogućnosti razvoja telekomunikacija pokazuje da samo ugradnjom suvremene tehnologije postoje veće mogućnosti komunikacija, kako u opsegu i kvaliteti, tako i u assortimanu i brzini pružanja usluga. Intenziviran je razvoj i izgradnja mreže baznih postaja mobilne telefonije, tako da je područje Općine Erdut pokriveno signalom GSM. Izgrađena mreža odašiljača i veza na području Općine Erdut dobro funkcioniра i omogućava kvalitetan prijam emitiranih signala HRT-e i lokalnih radio i TV postaja na najvećem dijelu područja Općine.

Analiza sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih i oborinskih voda na području Općine Erdut

Na području Općine Erdut ne postoji kanalizacijska mreža.

U naseljenim mjestima Općine Erdut postoji separatni sistem odvodnje oborinskih voda otvorenim kanalima trasiranim duž cestovnih prometnica. Kao recipijenti služe melioracijski kanali u ataru ili ovisno o lokaciji inundacije uz Dravu i Dunav. Zbog manjkavog održavanja, funkcionalnost sistema je upitna. Bez obzira na činjenicu da su naselja obuhvaćena sistemom javne vodoopskrbe, te da je snabdjevenost stanovništva visokih 91 % ne postoji sistem odvodnje sanitarnih voda. Njihovo zbrinjavanje se vrši individualnim rješenjima propusnim "crnim" jamama ili višekomornim septičkim jamama (u najboljem slučaju) čiji se efluent infiltrira u podzemlje.

Posredni dokaz tvrdnje je činjenica da ni "Čvorkovac" d.o.o. – Dalj, a ni druga fizička ili pravna osoba ne posjeduje opremu niti je registrirala djelatnost pražnjenja, koje bi kod propisanih nepropusnih sabirnih jama bilo neophodno.

Trenutna situacija sa sustavom odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na području općine Erdut, sa sektorom odvodnje koji značajno zaostaje za sektorom vodoopskrbe, ne zadovoljava. Temeljni problem predstavlja činjenica da ne postoje izgrađeni sustavi odvodnje niti uredaji za pročišćavanje otpadnih voda. Sustavom kanalizacije ukupni prostor općine Erdut nije pokriven.

Analiza energetske infrastrukture Općine Erdut

Elektroenergetska infrastruktura na području Općine Erdut obuhvaća distribuciju električne energije. Na području općine Erdut ne postoji proizvodnja električne energije.

Prijenosna i distributivna mreža električne energije je razgranata, visokonaponska i omogućuje opskrbu cijelog prostora potrebnim količinama. Osnove za razvoj elektroenergetske mreže temelje se na planovima HEP-a, koji obuhvaćaju: potrebe za električnom energijom, mogućnosti već izgrađenog sustava, energetske potencijale, međudržavne dogovore, finansijske mogućnosti i dinamiku izgradnje vezanu uz prioritete

Distribuciju električne energije na području Županije obavlja DP «Elektroslavonija» Osijek preko svoje distribucijske elektroenergetske mreže. Distribucijska mreža na 35 kV naponskoj razini služi za dopremu električne energije u neposrednu blizinu većih potrošača, a sadrži trafostanice 35/10 kV te podzemne kabelske i nadzemne 35 kV dalekovode.

Od infrastrukturnih elektroenergetskih objekata, na nivou plana PPU Općine Erdut postoje sljedeći objekti:

- Trafostanica TS 35/10 kV Dalj,
- Dalekovod DV 35 kV Osijek-Dalj,
- Dalekovod DV 35 kV Dalj-Borovo Naselje,
- Dalekovod DV 35 kV Dalj-Erdut(Republika Srbija, Odžaci).

Stanje izgradenosti plinovodne mreže

Na području općine Erdut projektirana je i većim dijelom izgrađena plinovodna mreža, koja je u potpunosti ucrtana na katastarskim podlogama (dugačka 112 kilometara, izgrađena do 2006. i tu je sve stalo) .

Sukladno Zakonu o komunalnom gospodarstvu ("Narodne novine" broj 70/97., 128/99., 57/00., 129/00. i 59/01.), Općina Erdut u 2002. godini dodijelila je koncesiju za obavljanje komunalne djelatnosti opskrbu plinom koja je uključivala izgradnju i održavanje distribucijske mreže, tvrtki "Emanita" d.o.o. iz Vinkovaca. Opskrba plinom uređivala se Zakonom o komunalnom gospodarstvu, sve do donošenja izmjena i dopuna Zakona o komunalnom gospodarstvu od 4. lipnja 2004. godine ("Narodne novine" broj 82/04.), u kojem su odredbe kojima se uređivala opskrbba plinom izbrisane, te se davanje koncesije za distribuciju plina i izgradnju distribucijskog sustava uredilo Zakonom o tržištu plina ("Narodne novine" broj 68/01. i 87/05.). S obzirom na specifična događanja nakon postupka

davanja koncesije odabranom koncesionaru, Općina Erdut izvijestila je Osječko-baranjsku županiju o slijedu događaja. Naime, na osnovu dodijeljene koncesije Općina Erdut s koncesionarom zaključila je 16.02.2002. godine Ugovor o dodjeli koncesije za obavljanje komunalnih djelatnosti opskrbe zemnim plinom te gradnju i održavanje plinskog sustava na području Općine Erdut. S obzirom da su u 2005. godini nastupile okolnosti za koje koncesionar nije bio odgovoran te da su rokovi izgradnje prekoračeni dana 14. studenoga 2005. godine između Općine Erdut i Koncesionara zaključen je Anex osnovnom Ugovoru.

Unatoč činjenici produženja rokova, koncesionar nije bio u mogućnosti ispuniti ugovorne obveze, te je Općina Erdut s danom 14. ožujka 2008. godine raskinula Ugovor zaključen s koncesionarom. Radi nesposobnosti plaćanja dospjelih obveza i prezaduženosti, nad tvrtkom "Emanita" d.o.o., u 2008. godini otvoren je stečajni postupak.

Godine 2010. plinovodna mreža je prodana trgovačkom društvu Crodux plin d.o.o. Zagreb. Trgovačko društvo Crodux plin d.o.o vlasnik je mreže i registrirano je za opskrbu plinom (6. 4. 2010. godine).

U Općini Erdut, upravo zbog navedenih problema, prirodni plin nije doveden do svih postojećih i mogućih potrošača.

Analiza sustava gospodarenja otpadom

Odredbama ugovora o pristupanju Europskoj uniji, Republika Hrvatska se obvezala osigurati postupno smanjivanje otpada odloženog na postojeća neusklađena odlagališta. Navedeno je propisano i odredbama Zakona o održivom gospodarenju otpadom, prema kojima je odlaganje otpada na neusklađenom odlagalištu u Republici Hrvatskoj zabranjeno nakon 31. prosinca 2017. te bi sva postojeća odlagališta trebala biti sanirana do konca 2018.

Uređeno je gospodarenje otpadom od mjesta nastanka do konačnog odlaganja, s osnovnim ciljem ostvarivanja i održavanja cjelovitog sustava gospodarenja otpadom, a sa svrhom da se maksimalno izbjegne, odnosno smanji nastajanje otpada, izbjegne nepovoljni utjecaj otpada na ljudsko zdravlje, okoliš i klimu i da se cjelokupno gospodarenje otpadom uskladi s načelima održivog razvoja. Sakupljanje i zbrinjavanje komunalnog otpada u Općini Erdut vrši komunalno poduzeće Čvorkovac d.o.o. Dalj.

Na području Općine Erdut, od ukupno 4 naselja, organiziranim skupljanjem i tjednim odvozom komunalnog otpada obuhvaćena su sva naselja.

Tradicija izdvajanja iskoristivih komponenti iz komunalnog otpada na području djelovanja Komunalnog poduzeća Čvorkovac d.o.o. Dalj postoji nekoliko godina i stalno se razvija. Od 2009. godine nizom različitih aktivnosti i postavljanjem određenog broj novih spremnika za posebne vrste otpada nastoji se razviti sustav odvojenog prikupljanja otpada na cijelom području općine Erdut.

Kroz 35 postavljenih zelenih otoka izvršava se obvezu odvojenog prikupljanja problematičnog otpada, otpadnog papira, metala, stakla, plastike i tekstila te krupnog (glomaznog) komunalnog otpada – postavljeno 24 kontejera za građevinski otpad.

Cilj je da se učešćem općine Erdut i Fonda za zaštitu okoliša organizira funkcioniranje reciklažnog dvorišta.

Otpad se na našem području skuplja u plastičnim posudama, najčešće volumena od 120 litara i kontejnerima i odlaže bez prethodne obrade na odlagalište u vlasništvu Komunalac Vukovar. Otpad koji nastaje u domaćinstvima (miješani komunalni otpad) evidentira na propisanim obrascima svakodnevno.

U svim domaćinstvima postoje tri plastične posude:

- zelena posuda za mješoviti komunalni otpad,

- plava posuda za papir,
- komposter.

Cilj poduzeća je iznova, svake godine, povećanje kg/t izdvojenog i iskoristivog otpada te u suradnji sa korisnicima sve veće izdvajanje na mjestu nastanka otpada.

TABLICA POSTAVLJENIH ZELENIH OTOKA

MJESTO	VRSTA EKO OTOKA	KOLIČINA EKO OTOKA komada	Količina kanti/ kontejnera po eko otoku	VELIČINA kante/kontejnera
DALJ	KONT.PEHD 1100 L.	6	4	1100
	CROCONTAINER SIVI	5	4	150
	SELEKTIVNI KONTEJNER	3	3	120
B.BRDO	KONT.PEHD 1100 L.	6	4	1100
	CROCONTAINER SIVI	2	4	150
	SELEKTIVNI KONTEJNER	1	3	120
ERDUT	KONT.PEHD 1100 L.	2	4	1100
	CROCONTAINER SIVI	3	4	150
	SELEKTIVNI KONTEJNER	1	3	120
ALJMAŠ	KONT.PEHD 1100 L.	1	4	1100
	CROCONTAINER SIVI	2	4	150
	SELEKTIVNI KONTEJNER	1	3	120
PLANINA	CROCONTAINER SIVI	2	4	150
	U K U P N O	35	48	

DALJ,B.BRDO,ERDUT I ALJMAŠ IMAJU PO 1 KONTEJNER ZA TEKSTIL
4x1.5m³

Izvor: Komunalno poduzeće Čvorkovac.

U 2014. kućanstvima podijeljene posude za odvojeno prikupljanje papira na kućnom pragu i komposteri za biootpad . Pripremljen je glavni projekt i ishođena građevinska dozvola, kao i situacijski nacrt za izgradnju reciklažnog dvorišta.

Reciklažno dvorište je nadzirano i posebno opremljeno mjesto za razvrstavanje i privremeno skladištenje posebnih vrsta otpada koje nastaju u domaćinstvima (papir, karton, ambalažno staklo, limenke od pića i napitaka, crni i obojeni metali, plastična ambalaža, zeleni (biorazgradivi) otpad, baterije, akumulatori, lijekovi i drugi otpad).

Izazovi u sektoru gospodarenja otpadom:

- Prisutnost i broj divljih deponija otpada;
- Poduzimanje aktivnosti vezanih za sanaciju divljih odlagališta smeća;
- Edukacije.

Jedan od strateških ciljeva gospodarenja otpadom je smanjivanje rizika od otpada putem sanacije i zatvaranja odlagališta. Postoji više divljih odlagališta otpada, odnosno manjih neuređenih prostora koji nisu predviđeni za odlaganje otpada, a formirali su ih najčešće građani gdje odlažu građevinski i komunalni otpad. Dio divljih odlagališta je saniran ili je u fazi sanacije, na pojedinim divljim odlagalištima, iako su bila sanirana, otpad je ponovno nekontrolirano odlagan. Na području općine Erdut sanirano je 15 divljih odlagališta sredstvima Fonda za zaštitu okoliša.

Strateški cilj edukacije upravnih struktura, stručnjaka i javnosti o gospodarenju otpadom je planirano ostvariti putem razvoja sustava odgoja i obrazovanja, informiranja i komunikacije o otpadu prikladnim programima u školskom i izvanškolskom području, medijima i stručnim radionicama, razradi programa i metoda za edukaciju. Planirano je kontinuirano provođenje i ukazivanje na probleme vezane uz otpad i promicanje pravilnog postupanja s otpadom, pozitivnog pristupa i pronalaženje sporazuma za rješavanje problema otpada.

U suradnji s dječjim vrtićima i osnovnim školama su organizirana predavanja i edukacije s ciljem podizanja svijesti o odgovornom odlaganju i recikliranju otpada. Međutim, unatoč tome provedene aktivnosti na educiranju stanovništva nisu potpune i cjelovite i ne provode se kontinuirano.

Može se reći da su postignuti značajni rezultati, ali i da je mnogo toga što još treba napraviti,

4.4.3. Zaštita okoliša

U Hrvatskoj je Ekološka mreža propisana i proglašena Uredbom o proglašenju ekološke mreže (N.N. 124/13 i N.N. 105/2015.), te predstavlja sustav međusobno povezanih ili prostorno bliskih ekološki značajnih područja važnih za ugrožene vrste i staništa, a značajno pridonose očuvanju prirodne ravnoteže i biološke raznolikosti, odnosno predstavlja područja ekološke mreže Europske unije Natura 2000 u Republici Hrvatskoj.

Uredbom o proglašenju ekološke mreže propisane su i smjernice za mjere zaštite čija provedba osigurava postizanje i održavanje povoljnog stanja ciljeva očuvanja svakog područja ekološke mreže.

Područja ekološke mreže sukladno EU ekološkoj mreži NATURA 2000 podijeljena su na područja važna za divlje svoje i stanišne tipove (potencijalna "SAC" područja – Special Areas of Conservation) te međunarodno važna područja za ptice (potencijalna "SPA" područja – Special Protection Areas). Unutar ekološke mreže njezini dijelovi povezuju se prirodnim ili umjetnim koridorima.

Tablica 28. Popis zaštićenih područja na području općine Erdut (osnovni podaci)

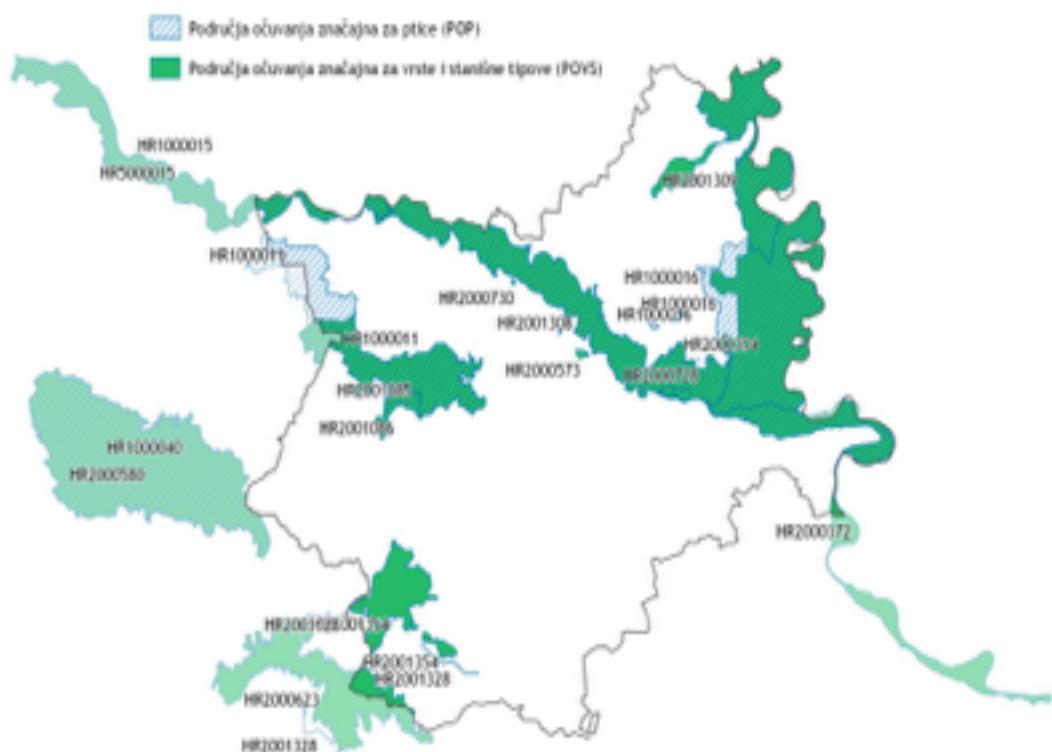
Zaštitna kategorija	Naziv	Grad / Općina	Površina (ha)	Godina zaštite
Regionalni park	Mura – Drava	Grad Belišće Općina Bilje Općina Darda Općina Erdut Grad Osijek Općina Petrijevci Grad Valpovo	87.680,52 ha	2011.
Značajni krajobraz	Erdut	Općina Erdut	160,00	1974.
Spomenik parkovne arhitekture	Park uz patrijaršiju	Općina Erdut	1,21	1973.

Izvor: Javna ustanova agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije

Značajni krajobraz Erdut zaštićen je 1974.godine zbog svojih izuzetnih vrijednosti, krajobraz sa lesnim padinama prema Dunavu visine 70 metara s bogatim vinogradima koje se na ovom području uzbajaju već stoljećima. Zauzima površinu od 160,00 ha. Od zaštite nije detaljnije studijski analizirano stanje tog područja. Kontaktno područje nalazi se na potezu između Aljmaša do Erduta s velikom fluktuacijom ljudi što zbog svetišta što zbog vikend naselja. Europska nastojanja u zaštiti ovakvih značajnih krajolika su njihovo uključivanje u ekološku mrežu. Mjere zaštite šireg područja Erdut ugrađene su u Prostorni plan uređenja Općine Erdut ("Službeni glasnik" Općine Erdut broj 32/06.). Na području značajnog krajobraza Erdut postoji problem nekontroliranog bacanja biljnog otpada pri čemu dolazi do povlačenja drveća i grmlja, te erozije tla. Nadalje, rub lesne zaravni ugrožen je oranicama i vinogradima koji se nalaze neposredno uz zaštićeni krajobraz, a upotreba poljoprivredne mehanizacije narušava njegov integritet. Za sada je napravljeno nekoliko aktivnosti - obnova

srednjovjekovnog grada povjerena je konzervatorima iz Muzeja Slavonije, a Općina Erdut postavila je sredju signalizaciju i informativne turističke ploče

Slika 2. NATURA 2000 na području Osječko-baranjske županije

Izvor: Javna ustanova agencija za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Osječko-baranjske županije

Podaci no zaštićenim područjima, ekološkoj mreži i staništima dostupni su na web portalu Informacijskog sustava zaštite prirode, <http://www.bioportal.hr/>, gdje je javnosti omogućen pristup ažurnim i verificiranim prostornim podacima, odnosno interaktivna web karta na kojoj se mogu pregledavati, analizirati i pretraživati sve prostorne podloge ISZP-a (staništa, vrste, zaštićena područja, ekološka mreža i drugo).

4.4. Kapaciteti za upravljanje razvojem

Općina Erdut , kao jedinica lokalne samouprave, predstavlja jedan od najznačajnijih dionika za koordinaciju razvoja lokalne zajednica na području općine.

Organizacioni kapaciteti

Organigram općinske uprave Općine Erdut prikazuje shema dolje.

Slika 3. Organigram jedinice lokalne samouprave – Općina Erdut

Financijski kapaciteti

Proračun jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave akt je kojim se procjenjuju prihodi i primici te utvrđuju rashodi i izdaci za jednu godinu, a omogućava financiranje poslova i programa koje obavljaju upravna tijela jedinice lokalne samouprave radi ostvarivanja javnih potreba i prava građana koja se temeljem zakonskih propisa financiraju iz javnih prihoda.

Visina planiranog godišnjeg proračuna Općine Erdut za 2017. godinu iznosi 19,946 mil. kuna. Planirana visina proračuna za 2018. iznosi 19,5 mil kuna, a za 2019. 19,546 mil kuna. Više informacija o proračunu za 2017. , odnosno projekcijama za 2018. i 2019. godinu, može se naći na web portalu Općine Erdut, odnosno putem linka

http://opcina-erdut.hr/download/proracun/proracun_2017._godine/proracun-2017-kompletan.pdf.

Provedbeni kapaciteti

Općina Erdut je do sada bila nositelj velikog broja razvojnih projekta od strateškog značenja za razvoj lokalne zajednice, u gotovo svim razvojnim područjima. Projekti su sufinancirani iz različitih izvora: IPA fondovi (finansijska perspektiva 2007-2013), EIB, sredstva resornih ministarstava RH, međunarodne donacije, Fond za zaštitu okoliša, Europski strukturni i investicijski (ESI) fondovi (finansijska perspektiva 2014-2020), programi Unije.

Među njima ističemo sljedeće projekte.

1. Rekonstrukcija i opremanje zgrade za potrebe dječjeg vrtića u Dalju;
2. Sanacija i modernizacija nerazvrstanih cesta u naselju Bijelo Brdo;
3. Razvoj infrastrukture u poduzetničkoj zoni Bijelo Brdo;
4. Tradicijska kuća u Bijelom Brdu;
5. Rekonstrukcija i opremanje rodne kuće Milutina Milankovića u Dalju i njen prenamjena u kulturni i znanstveni centar;
6. Uređenje središnjeg trga u Aljmašu;
7. Sanacija divljih odlagališta.

Provedbeni kapacitet Općine Erdut ojačan je i poduzećima koja se nalaze u njezinom vlasništvu, a čiji pregled dajemo tablicom dolje.

Tablica 29.Pregled poduzeća u kojima Općina Erdut ima vlasnički udio (31.10.2016.)

Rb.	Naziv poduzeća	Vlasnički udio Općine (%)
1	UNIKOM d.o.o. za komunalno gospodarstvo, Osijek	6,17
2	GRADSKI PRIJEVOZ PUTNIKA društvo s ograničenom odgovornošću, Osijek	0,2
3	TRŽNICA društvo s ograničenom odgovornošću, Osijek	4,92
4	UKOP d.o.o. za pogrebne usluge Osijek	6,1
5	VODOVOD-OSIJEK d.o.o. za vodoopskrbu i odvodnju, Osijek	6,17
6	ČVORKOVAC društvo s ograničenom odgovornošću za komunalne djelatnosti, Dalj	100
7	ŠPORTSKI OBJEKTI društvo s ograničenom odgovornošću, Osijek	6,17
8	NARODNA KNJIŽNICA DALJ	100

9	<i>PODUZETNIČKO-RAZVOJNI CENTAR OPĆINE ERDUT LOKALNA RAZVOJNA AGENCIJA d.o.o. za pružanje usluga, Dalj</i>	100
10	Kulturni i znanstveni centar Milutin Milanković, Dalj	100
11	ČVORKOVAC-VODNE USLUGE društvo s ograničenom odgovornošću, Dalj	100

Izvor: Općina Erdut, listopad 2016.

Ljudski potencijali

U Općini Erdut je na dan 31.12.2015. godine bilo zaposlena 10 službenika i namještenika (u koji broj nisu uključeni dužnosnici), od toga: 10 službenika i namještenika na neodređeno vrijeme. Također, bilo je zaposleno 3 osobe na stručnom osposobljavanju bez zasnivanja radnog odnosa.

U pogledu obrazovne strukture, može se reći da Općina ima 40% zaposlenika visoke stručne spreme (4 osobe9 i 60% žena (6 osoba). Općinski finansijski kapacitet omogućava i podugovaranje vanjskih usluga, koje su kompatibilne s potencijalima stalno zaposlenih osoba u direktnom i indirektnom sustavu javne uprave lokalne razine.

Posebno ističemo *PODUZETNIČKO-RAZVOJNI CENTAR OPĆINE ERDUT LOKALNA RAZVOJNA AGENCIJA d.o.o. za pružanje usluga, Dalj*, koja je osnovana s posebnom svrhom i koja je koordinator lokalnoga razvoja na području lokalne zajednice, poduzetnička-potporna institucija i partner u različitim razvojnim programima i projektima, u regionalnom i prekograničnom kontekstu.

Posebno je važna njezina uloga u pripremi i provedbi projekata koji su financirani sredstvima EU tijekom finansijske perspektive 2007-2013, odnosno iz sredstava IPA Programa. IPA (eng. Instrument of Pre-accession Assistance) - *Instrument prepristupne pomoći* s ciljem pomoći državama kandidatkinjama u procesu sklađivanja i provedbi pravne stečevine EU te pripremi za korištenje Strukturnih fondova.

Od ukupno pet komponenti IPA Programa, PORC je aktivno sudjelovao u procesu pripreme, prijave i provedbe projekata za dionike s područja općine Erdut iz četiri IPA komponente¹¹

- IPA II - Prekogranična suradnja,
- IPA III - Regionalni razvoj,
- IPA IV - Razvoj ljudskih resursa i
- IPA V Ruralni razvoj- IPARD.

Finansijska perspektiva 2014-2020

PORC aktivno prati i sudjeluje u svim natječajima vezanima za realizaciju projektnih aktivnosti u sektorima relevantnima za razvoj općine Erdut, koje se financiraju iz ESI fondova.

Europski strukturni i investicijski fondovi (ESI fondovi) obuhvaćaju Europski fond za regionalni razvoj (EFRR), Kohezijski fond (KF), Europski socijalni fond (ESF), Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR) i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR).

¹¹ IPA I Komponenta - Program je namijenjen financiranju projekata jačanja i izgradnje institucija i s njima povezanog ulaganja u Republiku Hrvatsku.. Korisnici programa su tijela državne i javne uprave te organizacije civilnog društva..Kao prioritetni sektori intervencije identificirani su pravosuđe, unutarnji poslovi i temeljna prava i reforma javne uprave.

Sredstva iz ESI fondova koja su Hrvatskoj na raspolaganju u finansijskom razdoblju 2014.-2020. iznose **10,676 milijardi eura**. Od toga, **8,397 milijardi eura** predviđeno je za ciljeve kohezijske politike, **2,026 milijarde eura** za poljoprivredu i ruralni razvoj te **253 milijuna eura** za razvoj ribarstva.

Razvojni projekti financiraju se temeljem ciljeva, prioriteta i mjera definiranim nacionalnim strateško-planskim dokumentima - Operativni programi za razdoblje 2014. - 2020.: OP konkurentnost i kohezija, OP Učinkoviti ljudski potencijali, OP za pomorstvo i ribarstvo te Program ruralnog razvoja.

5. SWOT analiza – kvalitativna ocjena stanja

5.1. Analiza sektora – Gospodarstvo

Razvojni problemi i potrebe uočeni prilikom analize gospodarstva područja općine Erdut:

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none">· Slaba iskorištenost razvojnih mogućnosti unutar pojedinih sektora gospodarstva zbog lošeg stanja ljudskih resursa, ne praćenja trendova,· Odljev stručnih kadrova· Neorganiziranost tržista poljoprivrednim proizvodima· Udio malih gospodarstava visok· Nepovoljna starosna struktura vlasnika gospodarstava· Mali broj ekoloških poljoprivrednih proizvođača· Prevladava ekstenzivan pristup poljoprivrednoj proizvodnji· Neusklađenost ponude i potražnje na tržištu rada· Nepostojanje bližih prehrambenih prerađivačkih kapaciteta· Nepostojanje hladnjaka za smještaj uroda· Uništena stočarska proizvodnja· Nepostojanje poljoprivrednog inkubatora· Nedovoljna iskorištenost svih turističkih potencijala, posebno prirodne i kulturne baštine· Neizgrađenost turističke infrastrukture· Neizgrađene biciklističke staze· Slaba orijentiranost poljoprivrednih domaćinstava za turizam· Manjak smještajnih kapaciteta te nedostatna opremljenost postojećih· Mali broj proizvodnih obrta· Nezaposlenost kao kočnica gospodarskog razvoja	<ul style="list-style-type: none">· Jačanje gospodarskih potencijala· Dostupnost poduzetničkih potpornih institucija· Osmišljavanje radionica za poticanje mlađih poduzetnika· Savjetovanje i informiranje poduzetnika· Poboljšati korištenje finansijskih sredstava iz fondova EU· Poticati kreiranje lokalnog brenda u poljoprivredi i turizmu· Poticati iskorištenost poljoprivrednog zemljišta· Poticati ekološku poljoprivrednu proizvodnju· Poticati udruživanje poljoprivrednika u udruge i zadruge· Intenzivirati razvoj povrtlarstva, voćarstva· Poticati razvoj stočarstva i povećanje stočnog fonda· Izgraditi poljoprivredni inkubator· Jačati uključivanje izvornih proizvoda i eno-gastronomskog naslijeda· Promovirati poljoprivredne proizvode kao važan dio atrakcijske osnove destinacije kroz tematske rute· Izgraditi biciklističke i pješačke staze· Stvaranje poticajnog socijalnog okruženja za turističkih razvoj· Uređenje destinacije za život i posjet· Stvaranje inovativnih turističkih proizvoda· Poticanje programa vezanih uz tradiciju i lokalne legende kao važnog elementa turističke ponude· Stvaranje prepoznatljivosti općine Erdut kao turističke destinacije

5.2. Analiza sektora –Okoliš i prostor

Razvojni problemi i potrebe uočeni prilikom analize okoliša i prostora područja općine Erdut:

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none">· Zapuštenost cestovne, riječne i željezničke prometne infrastrukture čime je onemogućeno iskorištavanje povoljnog geostrateškog položaja· Nerazvijenost javnog prometa· Slabo razvijena telekomunikacija· Slaba primjena novih tehnologija u općini· Skupa isporuka toplinske energije· Nezadovoljavajuća pokrivenost općine Erdut kanalizacijskom mrežom· Nema izgrađenog cjelovitog kanalizacijskog sustava s pripadajućim uređajima za pročišćavanje otpadnih voda· Nezadovoljavajući sustavi javne odvodnje – kanali i drugo· Ne postoji pročišćavanje otpadnih voda koje se skupljaju u septičke spremnike· Septički talog se ne zbrinjava redovito· Ne postoji reciklažno gospodarstvo· Nepostojanje infrastrukture za primarnu selekciju otpada· Nedostatna educiranost građana o razvrstavanju otpada	<ul style="list-style-type: none">· Sanirati, modernizirati i rekonstruirati cestovnu i željezničku mrežu· Sanirati, modernizirati i rekonstruirati željezničke postaje· Potaći gradnju malih luka privezišta· Poboljšati javni promet· Povećati pokrivenost područja općine Erdut bežičnom Internet mrežom· Unaprijediti postojeću brzinu mreže· Promicati novi pristup u komunikaciji s građanima koristeći nove tehnologije· Plinifikacija i provođenje mjera sukladno Zakonu o tržištu plina· Jačanje svijesti o važnosti obnovljivih izvora energije· Povećati pokrivenost općine Erdut kanalizacijskom mrežom· Izgraditi sustave za pročišćavanje otpadnih voda· Smanjiti rizik od poplava dodatnim ulaganjima u izgradnju riječnih nasipa na Dravi i obaloutrvda na Dunavu· Ulaganja u modernizaciju sustava odvodnje· Sustavno podizati ekološku svijest građana širenjem kulture odgovornog postupanja s otpadom

5.3. Analiza sektora – Ljudski potencijali i društveno-socijalni aspekti

Razvojni problemi i potrebe uočeni prilikom analize ljudskih potencijala područja općine Erdut:

RAZVOJNI PROBLEMI	RAZVOJNE POTREBE
<ul style="list-style-type: none">· Propadanje područnih škola u manje naseljenim mjestima· Rastući broj korisnika socijalne skrbi· Visok udio radno sposobnog stanovništva među korisnicima socijalne skrbi· Sve veći udio starog stanovništva zahtijeva širenje izvaninstitucionalne socijalne skrbi· Nedovoljan broj sportskih objekata te neodgovarajuća opremljenost postojećih· Nepostojanje dugoročnog programa zaštite kulturne baštine i nedostatak finansijskih sredstava· Odumiranje stare arhitekture· Nedostatni kapaciteti Narodne knjižnice· Slaba vidljivost velikog broja registriranih udruga· Nepostojanje sustavnog izvora financiranja za redovite programe i aktivnosti malih udruga· Nemogućnost stalnog zapošljavanja radnika u udrugama	<ul style="list-style-type: none">· Modernizirati, dograditi i povećati opremljenost škola· Povećati opremljenost postojećih vrtića· Poticati osnivanje novih učeničkih domova kao najboljeg načina sprječavanja odlaska mlađih ljudi· Unaprijediti zdravstveni standard jačanjem preventivne zdravstvene zaštite· Širiti mrežu izvaninstitucionalne socijalne skrbi, osobito pružanje njege u kući stariim i nemoćnim osobama· Potaći organizaciju dnevnih domova za stare· Izgraditi dom za stare i nemoćne· Izgraditi sportske dvorane i obnoviti postojeće sportske objekte· Sanacija i adaptacija domova kulture· Proširenje kapaciteta Narodne knjižnice Dalj· Informatizacija Narodne knjižnice Dalj· Osnivanje muzeja· Poticati rad udruga koje svojim programima i radom djeluju s ciljem povećanja kvalitete života na području općine Erdut te pridonose većoj socijalnoj pravednosti· Sustavno jačati suradnju općine Erdut i udruga· Stalan rad na edukaciji udruga o mogućnostima financiranja iz raznih fondova· Jačati povezanost i umreženost udruga

5.4. Ocjena stanja i strateške odrednice razvoja

Sinteza strateških odrednica za svaki sektor –kao polazna osnova za definiranje ciljeva, prioriteta i mjera:

Nakon detaljne kvantitativne i kvalitativne analize provedene na stanju u sektoru gospodarstva, zaštite okoliša, stanja u prostoru i energetici te demografskim i socijalno-sociološkim prilikama na području općine Erdut, zaključna je ocjena da razvoj zajednice treba ići u tri strateška pravca koje karakteriziraju tri strateška razvojna cilja:

Razvojni ciljevi Strategije razvoja općine Erdut za razdoblje 2017-2022:

1. Održivi i konkurentni gospodarski razvoj;
2. Zaštita okoliša, unaprjeđenje prostora i visoka razina energetske učinkovitosti i
3. Razvoj ljudskih potencijala, društveni standard i socijalna kohezija.

Sukladno nalazima kvantitativne analize (kvantitativni pokazatelji, trend analiza), zaključcima kvalitativne analize (SWOT), gdje su identificirane snage i slabosti razvojnih dionika/ subjekata na području općine promatrane u kontekst percipiranih prilika i/ili prijetnji iz okruženja, odnosno njezinog razvojnog konteksta, zaključeno je da svaki strateški pravac ima određene razvojne prioritete, koji trebaju biti u fokusu vremenske perspektive strategije.

I. Strateški cilj 1. Održivi razvoj i konkurentni gospodarski razvoj

Prioriteti:

- 1.1. *Održivi razvoj poljoprivrede*
- 1.2. *Razvoj kontinentalnog turizma*
- 1.3. *Jačanje malog i srednjeg poduzetništva te obrtništva*

II. Strateški cilj 2. Zaštita okoliša, unaprjeđenje prostora i visoka razina energetske učinkovitosti

Prioriteti:

- 2.1. *Infrastruktura u funkciji zaštite okoliša*
- 2.2. *Gospodarenje otpadom*
- 2.3. *Zelena energija i energetska učinkovitost*

III. Strateški cilj 3. Razvoj ljudskih resursa, društvenog standarda i socijalna kohezija

Prioriteti:

- 3.1. *Jačanje društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti*
- 3.2. *Unaprjeđenje odgojno-obrazovne infrastrukture*
- 3.3. *Poboljšanje kvalitete društvene infrastrukture i sadržaja*

6. Strateški okvir za razvoj

Strateški okvir za razvoj lokalne zajednice na području općine Erdut čine vizija razvoja, razvojni ciljevi strateškog karaktera, prioriteti i mjere.

Vizija razvoja Općine temelji se na tri glavna razvojna pravca:

1. *Ekonomski rast* – investicije privatnog sektora i otvaranje novih radnih mesta u različitim gospodarskim sektorima (napredna poljoprivreda, prerađivačka industrija, turizam);
2. *Komunalna infrastruktura i okoliš* – ulaganja u modernizaciju komunalne infrastrukture, zaštitu okoliša, uređenje pejzaža i sl.
3. *Razvoj ljudskih potencijala, socijalni i kulturni razvoj* – unapređenje uvjeta života kroz ulaganja u socijalnu (obrazovanje, stanovanje) i kulturnu infrastrukturu.

Strategijom razvoja lokalne zajednice općine Erdut predviđa se ostvarenje *harmoničnog* odnosa gospodarskog i infrastrukturnog razvoja spojenog s tradicijom, kulturnom i povijesnom baštinom, održivim razvojem i očuvanom ljepotom krajobraza, a sve u cilju *stvaranja preduvjeta* za život sadašnjih i budućih stanovnika općine Erdut

Općinska uprava Općine Erdut, obavljanjem poslova iz samoupravnog djelokruga, na prepoznatljiv, inovativan, odgovoran, otvoren, dinamičan i perspektivan način unaprjeđuje kvalitetu života i rada građana općine Erdut pružanjem usluga efikasnim radom administracije, što se može smatrati njezinom *misijom*.

6.1. Vizija

Vizija razvoja općine Erdut :

„Ostvarenje *harmoničnog* odnosa gospodarskog i infrastrukturnog razvoja spojenog s tradicijom, kulturnom i povijesnom baštinom, održivim razvojem i očuvanom ljepotom krajobraza, a sve u cilju *stvaranja preduvjeta* za život sadašnjih i budućih stanovnika općine Erdut .“

6.2. Strateški ciljevi

U procesu planiranja razvoja lokalne zajednice na području općine Erdut do 2020. godine, definirana su tri strateška razvojna cilja, kako slijedi:

4. Održivi i konkurentni gospodarski razvoj;
5. Zaštita okoliša, unaprjeđenje prostora i visoka razina energetske učinkovitosti i
6. Razvoj ljudskih potencijala, društveni standard i socijalna kohezija.

6.3. Razvojni prioriteti

U promišljanju budućih razvojnih pravaca, u kontekstu vizije razvoja i strateških ciljeva, definiraju se sljedeći razvojni prioriteti:

I. Strateški cilj 1. Održivi razvoj i konkurentni gospodarski razvoj

Prioriteti:

- 1.1.Održivi razvoj poljoprivrede
- 1.2.Razvoj kontinentalnog turizma
- 1.3.Jačanje malog i srednjeg poduzetništva te obrtništva

II. Strateški cilj 2. Zaštita okoliša, unaprjeđenje prostora i visoka razina energetske učinkovitosti

Prioriteti:

- 2.1.Infrastruktura u funkciji zaštite okoliša
- 2.2 Gospodarenje otpadom
- 2.3. Zelena energija i energetska učinkovitost

III. Strateški cilj 3. Razvoj ljudskih resursa, društvenog standarda i socijalna kohezija

Prioriteti:

- 3.1.Jačanje društvene odgovornosti i socijalne osjetljivosti
- 3.2.Unaprjeđenje odgojno-obrazovne infrastrukture
- 3.3. Poboljšanje kvalitete društvene infrastrukture i sadržaja

Akcijski plan Strategije donosi detaljan opis i razradu svih prioriteta, mjera i projektnih aktivnosti koje su u planu provedbe na području općine Erdut. Akcijski plan predstavlja operativni alat za praćenje provedbe, reflektira aktualni kontekst u kojem se definiraju projektne aktivnosti. Strategija, s druge strane, determinira strateški pogled, odnosno daje smjernice razvoja na dulji period.

7. Provedba Strategije lokalnog razvoja

Akcijski plan sredstvo je operacionalizacije i provedbe Strategije razvoja općine Erdut te omogućuje strukturiran pregled aktivnosti potrebnih za provedbu Strategije u određenom razdoblju.

7.1. Okvir za provedbu - financijski

Akcijski plan sadrži sljedeće glavne sastavnice:

- ciljevi
- prioriteti;
- predviđene mjere
- predviđene aktivnosti/projekti,
- razdoblje provedbe plana i pojedinih aktivnosti, –
- izvršitelje aktivnosti;
- plan troškova provedbe pojedinih aktivnosti;
- pokazatelji učinka.

Struktura Akcijskog plana - pojašnjjenja

- Razina - Akcijski plan radi se na razini mjera. Temeljem toga, na razini aktivnosti/projekta za svaku mjeru, nositelj (odgovorna institucija) izrađuje detaljni plan provedbe aktivnosti, po istoj metodologiji;
- Razdoblje - Akcijski plan se donosi za razdoblje od 2017. do 2022. godine;
- Mjere - Redoslijed prioriteta mjera predlaže Radna skupina, a uz sugestije Partnerskog vijeća za tržište rada;

Praćenje provedbe i rezultati - Praćenje provedbe se provodi preko dvije skupine pokazatelja: *planirani/очекivani i ostvareni rezultati/učinci*. Pokazatelji se koriste iz opisa prioriteta/mjera u Akcijskom planu i utvrđivanjem onog što je postignuto u realizaciji pojedine mjerne - *pokazatelji ishoda za prioritet*.

Proces prikupljanja projektnih ideja u procesu izrade, ključan je element za izradu Akcijskog plana. Projekte ideje prikupljane su na slijedeći način: - Svim članovima Partnerskog vijeća poslan je dopis za prikupljanje projektnih ideja te obrazac za razradu projektne ideje - Svim članovima Tematskih radnih skupina objašnen je proces formiranja projektnih ideja te su se i tim putem prikupile ideje. Ovim putem prikupljeno je ukupno 63 projektnih ideja.

Revizijom projektnih ideja odlučeno je da će se pristigle ideje u visokom stupnju gotovosti uključiti u Akcijski plan. Sukladno odluci, svim prijaviteljima poslani su komentari za dodatno poboljšanje predloženih ideja uz obrazac projektnog sažetka putem kojeg će jasnije i

detaljnije definirati projektne prijedloge. Određene ideje nastojat će se provesti u okviru trajanja strategije, a njihovo uspješno provođenje ovisit će i o kapacitetima potencijalnih prijavitelja. Ideje koje se iz objektivnih razloga ne provedu u okviru ove strategije biti će podloga u izradi nove, u narednom periodu.

7.2. Okvir za provedbu - institucionalni

Institucije koje će sudjelovati u provedbi Strategije su:

1. Zaposlenici Općine Erdut;
2. Radna skupina;
3. Općina Erdut – načelnik;
4. Vijeće Općine Erdut i
5. Poduzetničko-razvojni centar općine Erdut lokalna razvojna agencija d.o.o.

Radna skupina je tijelo formirano isključivo za potrebe izrade Strategije i aktivno će sudjelovati u fazi njezine provedbe i praćenja provedbe.

7.3. Horizontalna načela

Horizontalna načela predstavljaju principe od ključne važnosti za sve sektore, koja će se respektirati u definiranju strateških odrednica razvoja lokalne zajednice.

Naglasak je stavljen na sljedeća horizontalna načela

- nediskriminacija i
- održivi razvoj.

Načelo nediskriminacije podrazumijeva izbjegavanje svakog oblika socijalne isključenosti i nejednakog postupanja.

Načelo održivog razvoja podrazumijeva zaštitu okoliša, učinkovitu uporabu resursa, ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama, bioraznolikost, otpornost na krizne situacije i sprječavanje rizika te istovremeno izbjegavanje ugrožavanja okoliša i nepovratnog gubitka neobnovljivih prirodnih potencijala.

Tim za izradu strategije uzeo je u obzir navedena horizontalna načela te ih uvrstio u Strategiju u različitim fazama izrade:

- izrade analize stanje društveno-ekonomске i okolišne pozicije
- određivanje pokazatelja za praćenje provedbe strategije;
- definiranje razvojnih prioriteta i mjera;
- integracija problema nejednakosti/održivog razvoja u sve razvojne prioritete i mjere Strategije.

8. Praćenje provedbe

Provđba Strategije važna je faza u cijelokupnom procesu praćenja realizacije projektnih aktivnosti, koje za cilj imaju ostvarenje razvojnih prioriteta i mjera, definiranih strateškim okvirom.

Akcijski plan predstavlja alat za praćenje provedbe skupine mjera za svako razvojno područje definirano Strategijom.

Poduzetničko-razvojni centar Općine Erdut, kao lokalna razvojna agencija, na godišnjoj osnovi će pratiti provedbu Strategije i izrađivati izvještaj o provedbi, koji će podnositi Vijeću Općine Erdut na usvajanje, tijekom cijelog razdoblja provedbe.

9. Vrednovanje strategije lokalnog razvoja

9.1. Prethodno vrednovanje

Tijekom izrade Strategije lokalnog razvoja za područje općine Erdut, izvršeno je prethodno ili ex-ante vrednovanje procesa izrade te samoga, u smislu strukture i sadržaja.

Sažetak ex-ante vrednovanja/evaluacije:

Rezime, zaključna ocjena i preporuke

Tijekom procesa izrade razvojno-planskog dokumenta pod nazivom *Strategija razvoja općine Erdut za razdoblje 2017-2022.*, koji predstavlja razvojni plan lokalne zajednice na administrativnom području Općine Erdut, paralelno se odvijao i proces procesa prethodnog vrednovanja, odnosno ex-ante

evaluacija koja je rezultirala izradom izvještaja, koji je predočen naručitelju, Općini Erdut, odnosno Radnoj skupini koja je izravno sudjelovala u izradi dokumenta lokalne strategije.

Autor ex-ante evaluacije, nezavisni je ekspert za razvojno planiranje na lokalnoj i regionalnoj razini te poznavatelj gospodarskih sektora koji čine okosnicu gospodarskog razvoja istočne Hrvatske, kao što je ekonomika primarne poljoprivredne proizvodnje, prehrambeno-preradivačke industrije, ruralnog turizma, tržišne konfiguracije i strukture tih sektora kao i makro-ekonomskih kretanja u zemlji, regiji i šire. U fokusu ekspertize evaluadora je politika regionalnog razvoja, njezin zakonodavni i institucionalni okvir, odnosno politika ruralnog razvoja, te njihove posljedice na društveno-ekonomski razvoj ruralnih zajednica na promatranom području.

Cjeloviti *Izvještaj o prethodnom vrednovanju/ex-ante evaluacija* dokumenta *Strategije razvoja općine Erdut za razdoblje 2017-2022.* bit će njegov dodatak. *Sažetak Izvještaja o prethodnom vrednovanju/ex-ante evaluacija* biti sastavni dio istog dokumenta (Poglavlje 9.1. Prethodno vrednovanje).

Cjeloviti Izvještaj o prethodnom vrednovanju/ex-ante evaluacija dostupan je arhivi naručitelja, Općine Erdut. Svojim sadržajem i preporukama, izvještaj ima za cilj da članovima Radne skupine, koji su izravno angažirani u procesu izrade dokumenta, pruži dodatne relevantne informacije, stavove, promišljanja, predviđanje budućih promjena koje bi mogle utjecati na razvoj lokalne/ih zajednice/a, posebice kod definiranja strateških odrednica razvoja, definiranja indikatora (relevantnost, realističnost, ostvarljivost, dostupnost) i slično.

Cijeli proces planiranja razvoja lokalne zajednice u planskom razdoblju 2014-2022. rezultirao je izradom nacrtu *Strategije razvoja općine Erdut za razdoblje 2017-2022.*, koji će biti upućen na javnu raspravu preko web portala Općine Erdut. Nakon okončanja ove faze, pristupit će se njezinu usvajanju.

Najvažniji zaključci/nalazi i preporuke Izvještaja o prethodnom vrednovanju/ex-ante evaluacija, sadržani u Sažetku (Poglavlje 9.1.), javno će biti dostupni, što će povećati transparentnost cijelog procesa izrade strategije lokalne zajednice, stimulirati javnu debatu, koja bi mogla rezultirati relevantnim, originalnim i konstruktivnim prijedlozima te posljedično podići opću razinu kvalitete razvojnoga plana i procesa planiranja.

Najvažniji zaključci Izvještaja o prethodnom vrednovanju/ex-ante evaluacije:

A.NALAZI

Sažetak rezultata prethodnog vrednovanja/ex-ante evaluacije donosimo kroz pregled pozitivne prakse, odnosno utvrđenih činjenica, procedura i metoda u formatu nalaza (N) prema predmetu analize, kako slijedi:

A.Koncept, sadržaj i objektivnost analize stanja sektora relevantnih za lokalnu zajednicu

A1.Opće značajke strateškog planiranja razvoja lokalne zajednice

N1. Formiranje Radne skupine - u procesu planiranja i izrade

Formiranje Radne skupine za potrebe izrade strategije razvoja lokalne zajednice, na principu timskog rada, može se smatrati originalnim rješenjem jer se pokazao u praksi kao izuzetno efikasan pristup za izvršenje ovakve vrste zadatka nasuprot vanjskoj ekspertizi.

N2. Inicijativa i proaktivno djelovanje na lokalnoj razini

Efikasnost sustava decentralizacije koji daje legitimitet lokalnim snagama u procesima odlučivanja o razvojnim pravcima, procesima te prioritetima.

N3. Efikasna i efektivna komunikacija – temelja za donošenje odluka

Radna skupina može svojim djelovanjem uspostaviti efikasnu i efektivnu komunikaciju (kanali, dinamika, sadržaj) na području lokalne zajednice i na taj način materijalizirati njezine razvojne ciljeve;

N4. Definiranje i formalizacija pravila komunikacije – osnova kvalitetne komunikacije

Komunikacijski plan – efektivna platforma za horizontalnu i vertikalnu komunikaciju u procesu realizacije projektnih aktivnosti i praćenja učinaka. Povećava mogućnosti za diseminaciju informacija.

N5. Originalnost i inicijativa u pristupu planiranja - kvaliteta prije svega

Korištenje Smjernica za izradu strateško-planskih dokumenata može biti koristan alat, kao i drugih metodologija, ali struktura i sadržaj razvojno-planskog dokumenta treba reflektirati najvažnije elemente za razvoj lokalne zajednice.

A2.Ocjena analize stanja

N6. Dodana vrijednost – percepcija lokalnih ljudskih potencijala

Respektiranje općih i specifičnih razvojnih značajki lokalne zajednice te objektivnost u njihovom sagledavanju, predstavlja dodanu vrijednost u promišljanju njezina razvoja, artikulirano kroz strateško-planske dokumente.

A3.SWOT analiza (zaključci i razvojne smjernice)

N7. SWOT analiza u kombinaciji s kvantitativnim pokazateljima

Prikazuje stanje svih sektora, identificira probleme i definiran razvojne smjernice.

B. Komponente prethodnog vrednovanja

B1.Ocjena strategije (strateški okvir)- strateški ciljeva, prioriteta i mjera

N8 Konzistentnost i koherentnost ciljeva

Analizom dosljednosti (konzistentnosti) ciljeva, utvrdili smo da je osigurana međusobna povezanost, dosljednost i jasnoća ciljeva i prioriteta u odnosu na viziju razvoja lokalne zajednica. Analizom unutarnje i vanjske usklađenosti/koherentnosti Strategije, zaključujemo da postoji *unutarna koherentnost, koja je vezana za odnos između sastavnih dijelova Strategije te vanjska usklađenost, odnosno sinergija između ciljeva lokalne strategije razvoja s ciljevima strategija više razine, ali i sektorskih.*

N9. Intervencijska logika – jasna, racionalna i utemeljena (analiza stanja)

Rezultati i učinci kvantificirani su kroz pokazatelje/indikatore, koji su primjereno odabrani i realno postavljeni, s obzirom na sadašnji kontekst. Praćenjem provedbe, vršit će se ocjena dostizanja rezultata i učinaka i sukladno tomu, redefinirati vrsta i dinamika provedbenih mjera.

N10. Horizontalna načela – prožimaju sva područja strategije

Poštivanje horizontalnih načela u provedbi strategije osigurano je kroz memorandum Općine Erdut, povjelju o jednakosti spolova i drugih skupina.

Indikatori, monitoring i evaluacija

B2.Indikatori, monitoring i evaluacija

N11. Relevantnost i jasnoća

Jasna distinkcija između indikatora rezultata i učinaka. Izvori indikatora učinka su javno dostupni, transparentni i usporedivi, što je u uvjetima u kojima se provodi nacionalna kohezijska politika,

najbolji mogući izbor, što upućuje na profesionalnost tima koji radi na izradi dokumenta i koji planira pratiti učinke plana.

N12. Polazne i ciljane vrijednosti

Korištenje polaznih vrijednosti tamo gdje su dostupne i nemogućnost kvantifikacije očekivanih tj. ciljanih vrijednosti u ovome trenutku, profesionalan je pristup u procesu planiranja. Korištenje kvalitativnih pokazatelja/ocjena/kvalifikacija određenih učinaka, također se smatra originalnim pristupom, koji koriste samo dobri poznavatelji prilika i oprezni planeri.

N13. Očekivani rezultati

Opreznost u kvantifikaciji očekivanih rezultata, ukazuje na vrlo dobro poznavanje stanja u ekonomiji i društvu te kontinuirano praćenje, ne samo u ovom dijelu zemlje, već i šire.

N14. Kapaciteti – dinamična kategorija

Sadašnja situacija upućuje na zadovoljavajuće kapacitete za provedbu, što nužno ne znači da će se takva situacija održati ubuduće.

B3.Konzistentnost financijskog aspekta

N15. Operativna uloga Akcijskog plana u provedbi Strategije

Financijski aspekt Strategije analiziran je kroz Akcijski plan. Na vrlo eksplicitan način u njemu su definirane provedbene mjere/skupine mjera, s određenim karakteristikama: naziv i visina ulaganja, terminski plan provedbe. Izvori financiranja mjera/skupine mjera također će biti navedeni: ESI fondovi, proračunska sredstava, vlastita sredstava nositelja projektnih aktivnosti, kreditna sredstava i sl.

B4.Doprinos strateškim dokumentima više razine

N16. Kongruencija sa svim dokumentima više razine u RH i EU 2020

B5.Strateška procjena utjecaja na okoliš /SPUO

N17. Poduzeti potrebni koraci, aktivnosti i procedure sukladno zakonskim propisima

B.PREPORUKE

Također, autor ex-analize donosi i određene preporuke Radnoj skupini, koje zapravo predstavljaju sugestije, savjete i mišljenje temeljene na iskustvu autora. Svrha im je učinkovita provedba Strategije razvoja općine Erdut za razdoblje 2017-2022.:

P1. Jačanje kapaciteta Radne skupine – u provedbi i praćenju

Radna skupina s originalnim članstvom treba aktivno raditi u procesu praćenja provedbe (monitoring) i u procesu evaluacije. Jačanje kapaciteta Radne skupine moguće je kroz proširenje vanjskim ekspertima, kroz edukaciju, pridruživanjem eksperata različitih provenijencija.

P2. Jačanje liderske uloge lokalnog vodstva/grupe progresivnih snaga

Liderstvo je važan moment u mobiliziranju progresivnih snaga na razvoju zajednice, motiviranju i kataliziranju razvojnih procesa.

P3. Primjena suvremenih znanstvenih metoda u svrhu razvoja zajednice

U upravljanju razvojem primijeniti progresivne metode/znanstvene pristupe koje su našle efikasnu primjenu u praksi, kao npr. PDCA . primjena dokazanih principa na upravljanje projektnim/programskim ciklusom u lokalnoj zajednici.

P4. Dodana vrijednost – percepcija lokalnih ljudskih potencijala

Predlažemo dominantno sudjelovanje lokalnih stručnjaka u analizi i ocjeni stanja sektora te definiranju razvojnih pravaca te suradnja s vanjskim stručnjacima (poznavatelji ekonomike sektora i razvojnih trendova)

P5. Dodatak analizi stanja u poljoprivredi – navesti činjenično stanje

Predlažem pojasniti utjecaj ranijih operativnih programa (neuspjeh provedbenih ciljeva i učinaka) na razvoj poljoprivrede (stočarstva; voćarstva) i obrazložiti eksterne makroekonomske faktore koji su doveli do eliminacije OPG-a; Predlažem navesti pravce razvoja u poljoprivredi s višim stupnjem dodane vrijednosti te ga povezati s razvojnim potencijalom u lokalnoj zajednici;

P6. Odabir ključnih indikatora – lako dostupni i transparentni

Predlažemo korištenje javnih, transparentnih i relevantnih podataka i informacija u kvantitativnoj analizi;

P7. SWOT analiza i kvantitativni pokazatelji – monitoring promjena u okruženju u kontinuitetu i dinamici

Stalno praćenje promjena u okruženju, daje objektivnu sliku stanja relevantnih sektora, identificira probleme i definiran razvojne smjernice. Introspekcija, analiza slabosti i snaga, također u kontinuitetu.

P8 Korištenje specifičnih indikatora

Moguće je tijekom vremena, ako su karakteristični za područje i kao postoji cijelokupna znanstvena podloga za njihovo praćenje.

P9. Kapaciteti – potreba za kontinuiranom jačanju kapaciteta u dinamici

Nositelji razvoja trebaju konstantno promišljati kapacitiranost u svakom pogledu i raditi na njegovu jačanju – ljudi, sredstva, pomoć centralne države, udruživanje i sl.

P10. Operativna uloga Akcijskog plana u provedbi Strategije

Predlažemo u Akcijski plan unositi samo projekte/mjere/skupine mjera čija je provedba izvjesna. Budući da će već sljedeće godine započeti proces konsultacija sa zemljama članicama za izradu EU proračuna za perspektivu 2020-2027, sugestija je da se u formira poseban dio Akcijskog plana u koji će se unositi podaci o projektima potrebnima za razvoj općine, revitalizaciju područja i druge inicijative koje će možda doći s neke više razine, i kako bi se oni povezali s proračunom Općine, ako to bude potrebno. U svakom slučaju, pred nama je novo razdoblje, a ni staro još nismo započeli realizirati. Postavlja se pitanje možemo li uistinu računati na ESI fondove u budućnosti ili ćemo se samo moći osloniti na vlastite snage?!

P11. Uključivanje vanjskih evaluadora, kao nezavisnog eksperta pozitivan je odabir zbog kvalitativnog doprinosa procesu planiranja u svim fazama (ex-ante, interim i ex-post)

U ukupnom procesu planiranja razvoja lokalne zajednice, uključenjem nezavisnog evaluadora (funkcionalno potpuno nezavisan od bilo kojeg dionika/organizacije dionika koji je sudjelovao u procesu), osigurana je objektivnost u pristupu.

Funkcionalni plansko-razvojni dokumenti po svojoj prirodi trebaju imati učinak na sveukupni razvoj, bilo da se radi o lokalnoj zajednici, regiji/području, gospodarskom sektoru i sl. Učinci se mjere pomoću kvantitativnih (indikatora) i/ili kvalitativnih pokazatelja u društveno-gospodarskim kretanjima. Dobro poznавanje društveno-ekonomske prilike i sektora na regionalnoj i nacionalnoj razini, a moguće i šire te trendova/planova, relevantno je za planiranje razvoja u specifičnoj manjoj lokalnoj zajednici/regiji/području. Stoga, stajalište evaluadora-eksperta, koji ima specifična znanja i iskustva, u odnosu na rješavanje razvojnih problema, može postati vrijedan resurs, koji može imati sinergijski efekt uz aktivnosti lokalnog razvojnoga tima/partnerstva.

P12. Financijski padobran za buduće rizične situacije i jačanje ljudskih kapaciteta

Zbog dinamičnih i signifikantnih promjena u zemlji te širem okruženju (EU, globalna kretanja) potrebno ih je kontinuirano pratiti zbog njihova utjecaja na razvojni plan lokalne zajednice općine Erdut, sagledavati potencijalne rizike te izraditi plan za njihovo prevenciju/izbjegavanje i/ili ublažavanje i/ili eliminaciju. U slučaju nepostojanja in-house stručnjaka, moguće je podugovoriti eksterne stručnjake za ovaj dio procesa praćenja provedbe. U svakom slučaju anticipiranje rizičnih faktora može imati izvanredne financijske konsekvene, što treba uzeti u obzir kod planiranja.

Financijsko planiranje lokalnog proračuna treba uzeti u obzir latentne troškove koji bi se mogli povezati s eliminacijom rizičnih situacija, angažmanom vanjskih eksperata i sl.

P13. Anticipiranje rizika/rizičnih situacija i mjere prevencije

Analiza okruženja relevantnog za razvoj lokalne zajednice, anticipiranje rizika/rizičnih pojava/faktora i definiranje planova za izbjegavanje, ublažavanje i/ili eliminaciju, treba biti kontinuirana aktivnost odgovornih tijela za provedbu Strategije razvoja općine Erdut za razdoblje 2017-2022, kako bi se sačuvalo integritet zajednice, jer su vrlo često manje zajednice ranjivije na promjene u okruženju. Planovi za prevazilaženje rizičnih faktora/utjecaja zahtijevaju visoku razinu socijalne kohezije svih interesnih strana/snaga na području lokalne zajednice, čije je jačanje uloga svih, a posebice lokalnih vlasti;

Zbog dinamičnih i signifikantnih promjena u zemlji te širem okruženju (EU, globalna kretanja) potrebno ih je kontinuirano pratiti zbog njihova utjecaja na razvojni plan lokalne zajednice općine Erdut, sagledavati potencijalne rizike te izraditi plan za njihovo izbjegavanje i/ili ublažavanje i/ili eliminaciju. U slučaju nepostojanja *in-house* stručnjaka, moguće je podugovoriti eksterne stručnjake za ovaj dio procesa praćenja provedbe. U svakom slučaju anticipiranje rizičnih faktora može imati izvanredne finansijske konsekvene, što treba uzeti u obzir kod planiranja.

P14. Kontinuitet u praćenju implementacije razvojnoga plana

Učinci razvojnoga plana, Strategije razvoja općine Erdut za razdoblje 2017-2022, odnosno njegova intervencijska logika (ciljevi-projekti-dinamika-ulaganja-učinci), dinamička su kategorija i trebaju biti predmet konstantnog monitoringa i evaluacije tijekom razdoblja provedbe.

P15. Primjena principa interakcije i iteracija

Princip interakcije i iterativnog pristupa rješavanju problema treba primjenjivati i tijekom cijelog razdoblja provedbe, što podrazumijeva participativni pristup svih dionika kao i vanjskih eksperata, ako se za to ukaže potreba, budući da se okruženje mijenja vrlo brzo i može imati signifikantan utjecaj na lokalnu zajednicu;

P16. Portfolio projekata – kombinacija u smislu njihove efikasnosti u dinamici

Realizacija razvojnih ciljeva Strategije razvoja općine Erdut za razdoblje 2017-2022 , kvantificiranih kroz indikatore ekonomskih i socijalnih učinaka, moguće je kroz provedbu planiranog portfolija projektnih aktivnosti, gdje je prioritizacija projektnih ulaganja vezana uz analizu isplativosti ulaganja spram planiranih rezultata, primjenom analitičkih metoda. Iterativni pristup u analizi portfolia projekata tijekom vremena, ovisno o analizi okruženja i identifikaciji najvažnijih faktora utjecaja na ishod – dinamični pristup.

P17. Financijska konstrukcija financiranja razvojnih projekata – primjena principa proporcionalnosti izvora sredstava

Akcijski plan sadrži popis projekata koje razvojni dionici na području lokalne zajednice općine Erdut planiraju realizirati do kraja planskog razdoblja tj. do 2022.godine kao i planiranu finansijsku konstrukciju/shemu za svaki od njih. Financijska konstrukcija za svaki projekt treba se temeljiti na principu proporcionalnosti izvora sredstava, odnosno inkorporirati sredstva ESI fondova, vlastita sredstva nositelja/partnera (proračunska, sredstva javnopravnih tijela i sl.), kreditna sredstava i sl.

P18. Akcijski plan – ažuran, aktualan i dinamična kategorija

Akcijski plan sadrži popis projekata koje razvojni dionici na području lokalne zajednice općine Erdut planiraju realizirati do kraja planskog razdoblja tj. do 2022.godine kao i planiranu finansijsku konstrukciju/shemu za svaki od njih. Financijska konstrukcija za svaki projekt temelji se na principu proporcionalnosti izvora sredstava, odnosno inkorporira sredstva ESI fondova, vlastita sredstva nositelja/partnera (proračunska, sredstva javnopravnih tijela i sl.), kreditna sredstava i sl. Projekti se dodaju s vremenom, sukladno razvojnim potrebama, anticipiraju investicijskih mogućnosti, anticipiraju promjena iz okruženja, prioritet financiranja, odnosno provedbe podložan promjenama u smislu efikasnosti.

P19. Lokalno partnerstvo – kontinuitet u jačanju kapaciteta i socijalne kohezije

Postojanje lokalnoga razvojnog partnerstva, njegova uloga, struktura (ekonomski i socijalni partneri te tijela koja predstavljaju civilno društvo koje u svom fokusu ima zaštitu okoliša, promociju jednakih prava i sl.); intenzitet i opseg angažmana pojedinih članova partnerstva u određenim fazama/područjima izrade dokumenta, prema procjeni evaluatora, pretpostavka su uspješne implementacije strategije i realizacije zacrtanih razvojnih ciljeva.

Cjeloviti dokument ex-ante vrednovanja/evaluacije dostupan je u arhivi Općine Erdut, kao nositelja izrade Strategije i naručitelja usluge za prethodno vrednovanje.

9.2. Vrednovanje tijekom provedbe

Tijekom provedbe, Općina Erdut će izvršiti vrednovanje/evaluaciju provedbe strateškoga okvira na polovici razdoblja provedbe, s ciljem ocjene adekvatnosti definiranog strateškoga okvira razvojnim potrebama dionika na području općine. Plan je da evaluaciju vrši nezavisni vanjski ekspert/institucija, kako bi se dobila objektivna ocjena provedbe i preporuke za daljnje djelovanje.

Općina Erdut, kao nositelj i koordinator razvoja na svom području, determinirana je u ostvarenju postavljene vizije razvoja, što uključuje poduzimanje svih radnji kako bi se dostigli razvojni ciljevi.

9.3. Vrednovanje nakon provedbe

Nakon provedbe, Općina Erdut će izvršiti vrednovanje/evaluaciju provedbe strateškoga okvira na kraju razdoblja provedbe, s ciljem ocjene učinaka i rezultata provedbe Strategije i njezinog Akcijskog plana. Evaluaciju će raditi nezavisni vanjski ekspert/institucija, kako bi se dobila objektivna ocjena provedbe i preporuke za naredno plansko razdoblje.

Općina Erdut, kao nositelj i koordinator razvoja na svom području, determinirana je u ostvarenju postavljene vizije razvoja na dugi period.

10. Strateška procjena utjecaja na okoliš

IZVOD IZ MIŠLJENJA MINISTARSTVA ZAŠTITE OKOLIŠA I ENERGETIKE, KLASA:
612-07/17-58/57 I URBROJ: 517-07-2-2-17-7, od 16. ožujka 2017.:

REPUBLIKA HRVATSKA
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
OPĆINA ERDUT

Primljeno:	22.03.2017.
Klasifikacijska oznaka:	Org. jedinic:
302-01/16-01/5	01/01
Unutrišnji broj:	Pridoziv. Vrij.
117-17-11	- -

REPUBLICA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA
I ENERGETIKE
10000 Zagreb, Radnička cesta 80
tel: +385 1 3717 111, faks: +385 1 4866 100
KLASA: 612-07/17-58/57
URBROJ: 517-07-2-2-17-7
Zagreb, 16. ožujka 2017.

OSJEČKO - BARANJSKA ŽUPANIJA
OPĆINA ERDUT
Bana J. Jelačića 4
31226 Dalj

PREDMET: Zahtjev za Ocjenu o potrebi strateške procjene utjecaja na okoliš i
Prethodnu ocjenu prihvatljivosti za ekološku mrežu
Nacrt Strategije razvoja Općine Erdut od 2017. do 2022. godine
- mišljenje, daje se

Veza vaša KLASA: 302-01/16-01/5, URBROJ: 2158/03-17-5 od 25.1.2017.

Ministarstvo zaštite okoliša i energetike zaprimilo je vaš zahtjev pod gore navedenom klasom kojim u postupku ocjene o potrebi strateške procjene utjecaja na okoliš Nacrtu Strategije razvoja Općine Erdut od 2017. do 2022. godine, u okviru kojeg se provodi i ocjena prihvatljivosti za ekološku mrežu, tražite mišljenje ovog Ministarstva. Uz zahtjev su dostavljene Odluka o započinjanju postupka ocjene o potrebi strateške procjene utjecaja na okoliš Nacrtu Strategije razvoja Općine Erdut od 2017. do 2022. godine (KLASA: 302-01/16-01/5, URBROJ: 2158/03-17-4 od 24.1.2017.), a dopunom dokumentacije putem elektroničke pošte 20. veljače 2017. godine dostavljeno je Mišljenje Upravnog odjela za prostorno planiranje, zaštitu okoliša i prirode Osječko - baranjske županije o potrebi provedbe postupka ocjene o potrebi strateške procjene (KLASA: 351-01/16-02/192, URBROJ: 2158/1-01-14/04-16-2 od 14. studenog 2016.), ispunjeni Obrazac o ocjeni o potrebi strateške procjene na okoliš od 17.2.2017. te Nacrt Strategije razvoja Općine Erdut za razdoblje 2017. - 2022 (radna verzija) izrađen u veljadi 2017. godine.

Nakon uvida u dostavljenu dokumentaciju, sukladno odredbama članka 47. st. 1. vezano uz članak 26. st. 1. i članak 46. Zakona o zaštiti prirode (Narodne novine, broj 80/2013), članka 64. st. 5. te članka 70. st. 2. Zakona o zaštiti okoliša (Narodne novine, broj 80/213, 78/2015), Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Uprava za zaštitu prirode daje

mišljenje

- I. da je Nacrt Strategije razvoja Općine Erdut od 2017. do 2022. godine prihvatljiv za ekološku mrežu i
- II. da za Nacrt Strategije razvoja Općine Erdut od 2017. do 2022. godine ne treba provesti postupak strateške procjene utjecaja na okoliš vezano uz područje zaštite i očuvanja prirode (bioraznolikost, zaštićena područja).

11. Prilozi

11.1. Indeks razvijenosti općina i gradova u Osječko-baranjskoj županiji za 2010. i 2013.

Jedinica lokalne samouprave	Indeks razvijenosti 2013. (%)	Skupina	Indeks razvijenosti 2010. (%)	Skupina
Beli Manastir				
Bilje	73,79	II.	78,08	III.
Čeminac	71,39	II.	72,49	II.
Darda	62,16	II.	63,21	II.
Draž	60,59	II.	54,71	II.
Jagodnjak	43,87	I.	41,63	I.
Kneževi Vinogradi	60,55	II.	59,71	II.
Petlovac	59,32	II.	61,09	II.
Popovac	54,57	II.	59,21	II.
PROSJEK	60,78		61,27	
Donji Miholjac				
Magadenovac	68,52	II.	66,84	II.
Marijanci	60,00	II.	59,04	II.
Moslavina Podravska	49,45	I.	49,08	I.
Viljevo	50,14	II.	52,32	II.
PROSJEK	53,20		56,82	
Đakovo				
Drenje	44,55	I.	47,33	I.
Gorjani	54,94	II.	59,58	II.
Levanjska Varoš	40,06	I.	41,26	I.
Punitovci	58,80	II.	56,15	II.
Satnica Đakovačka	56,60	II.	59,94	II.
Semeljci	60,82	II.	61,44	II.
Strizivojna	56,79	II.	61,97	II.
Trnava	46,25	I.	48,74	I.
Viškovci	56,43	II.	63,10	II.
PROSJEK	52,80		55,50	

Našice				
Donja Motičina	54,09	II.	58,48	II.
Đurđenovac	55,13	II.	59,14	II.
Feričanci	63,18	II.	67,03	II.
Podgorač	46,25	I.	45,55	I.
PROSJEK	54,85		57,55	

Jedinica lokalne samouprave	Indeks razvijenosti 2013. (%)	Skupina	Indeks razvijenosti 2010. (%)	Skupina
Ostrijek				
Antunovac	70,12	II.	79,06	III.
Čepin	77,36	III.	77,85	III.
Erdut	61,81	II.	61,11	II.
Ernestinovo	69,78	II.	75,90	III.
Šodolovci	48,64	I.	49,06	I.
Vladislavci	57,68	II.	56,66	II.
Vuka	70,71	II.	63,36	II.
PROSJEK	65,16		66,14	
Valpovo				
Belišće				
Bizovac	72,08	II.	74,68	II.
Koška	58,94	II.	59,74	II.
Petrijevci	73,46	II.	77,61	III.
PROSJEK	68,16		70,68	

Gradovi	Indeks razvijenosti 2013. (%)	Skupina	Indeks razvijenosti 2010. (%)	Skupina
Beli Manastir	74,29	II.	76,44	III.
Belišće	71,28	II.	74,72	II.
Donji Miholjac	76,12	III.	76,67	III.
Đakovo	72,76	II.	77,00	III.
Našice	79,92	III.	83,27	III.

Osijek	101,53	IV.	102,65	IV.
Valpovo	79,68	III.	82,72	III.
PROSJEK:	79,37		82	

Izvor: MRRFEU; obrada PORC, 2016.

11.2. Tvrtke i obrti na području općine Erdut - odabrani podaci

Rb.	Naziv poduzeća	Adresa	Odgovorna osoba
1	Glog d.o.o.	Bijelo Brdo, Save Šumanovića 2	Maja Vuković
2	Mandić d.o.o.	Bijelo Brdo, Željeznička 54	Ranko Mandić
3	Muller mont d.o.o.	Dalj, K.A.Stepinca 25	Vera Ilinčić
4	Nešković d.o.o.	Bijelo Brdo, V.Nazora 26	Anđelko Nešković
5	Ovis trade d.o.o.	Erdut, Augusta Šenoe 10	Branko Tišma
6	Pango d.o.o.	Dalj, Josipa Astaloša 33	Aleksandar Ilinčić
7	Ćošak d.o.o.	Dalj, B.J.Jelačića 23	Đorđe Klajić
8	Poduzetničko-razvojni centar općine Erdut lokalna razvojna agencija d.o.o.	Dalj, B.J.Jelačića 1	Bojana Orsić
9	Čvorkovac – vodne usluge d.o.o.	Dalj, B.J.Jelačića 12	Anđelka Tomašević
10	Čvorkovac – komunalne djelatnosti d.o.o.	Dalj, B.J.Jelačića 12	Anđelka Tomašević
11	Ancora j.d.o.o.	Bijelo Brdo, Arsenija III Čarnojevića 40	Tanaka Mudrinić
12	Maša j.d.o.o.	Dalj, Hrvatske Republike 77	Sladana Savadinović
13	Veco in spe j.d.o.o.	Dalj, J.Astaloša 2	Vedran Perić
14	Dvorac Aljmaš d.o.o.	Aljmaš, Trg braće Radića 8	Vladimir Iličić
15	Hrastovina Dalj j.d.o.o.	Dalj, Josipa Bana Jelačića 38	Danijela Aščić
16	Erdutski vinogradi d.o.o.	Erdut, Trg Branka Hercega 1	Pero Grgić, Dunja Vukmirović

Izvor: PORC d.o.o., Dalj, 10/2016

Rb.	Naziv obrta	Adresa	Odgovorna osoba
1	Infra modus	Aljmaš, Podunavlje 7	Goran Grozdanić
2	Lovac	Aljmaš, Trg braće Radića 22	Drago Dumančić
3	Marelica	Aljmaš, Rudina Bulićev dol 99	Lidija Pap
4	Agro B.B.	Bijelo Brdo, Nikole Tesle 127	Milenko i Miroslav Ranković
5	Agroklas	Bijelo Brdo, Nikole Tesle 88	Jovo Bojančić

6	Agro-partner	Bijelo Brdo, Ratarska 4	Bojan Tomašević
7	Agroteka	Bijelo Brdo, Nikole Tesle 2f	Dupljak Senad
8	Aqua-mont	Bijelo Brdo, Nikole Tesle 104 a	Branislav Leskovac
9	Auto M	Bijelo Brdo, Nikole Tesle 4c	Miroslav Kuruc
10	Autoservis Jagodić	Bijelo Brdo, Kolodvorska 18	Dražen Jagodić
11	Bojanić	Bijelo Brdo, Nikole Tesle 60	Jelica Bojanić
12	Boki maks	Bijelo Brdo, Branka Radičevića 37	Boro Maksimović
13	Čakalić	Bijelo Brdo, Kolodvorka 7a	Andrija Čakalić
14	Dado	Bijelo Brdo, Ratarska 3	Željko Živković
15	Daky	Bijelo Brdo, Zeleno polje 34	Davor Popović
16	Đurđević	Bijelo Brdo, Dobro polje 58	Slobodan Đurđević
17	Electro	Bijelo Brdo, Ratarska 21	Emir Fahham
18	Frizerski salon Maja	Bijelo Brdo, Nikole Tesle 69	Maja Vuković
19	Klajić	Bijelo Brdo, Nikole Tesle 14	Daliborka Klajić
20	Klasije	Bijelo Brdo, Nikole Tesle 2	Želimir Bogdanović
21	Lulić	Bijelo Brdo, Nikole Tesle 2	Nebojša Bogdanović
22	NBB	Bijelo Brdo, Nikole Tesle 65a	Bojka Nešić
23	Riba	Bijelo Brdo, Nikole Tesle 113	Slobodan Bojanić
24	Slavonska polja	Bijelo Brdo, Nikole Tesle 6	Strahinja Krnjaić
25	Stanić	Bijelo Brdo, Nikole Tesle 48	Dragan Stanić
26	TNT Marić	Bijelo Brdo, Nikole Tesle 69	Dragan Marić
27	Tri D	Bijelo Brdo, Kardinala Alojzija Stepinca 56	Mile Baždar
28	Vidaković	Bijelo Brdo, Željeznička 11a	Željko Vidaković
29	Alfa hrast	Dalj, Gorana Mihaljevića 17	Dražen Dedijer
30	Aurely	Dalj, Kardinala A.Stepinca 24	Martina Borić
31	Auto brko	Dalj, Josipa Astaloša 93	Slaven Brčić
32	Automobili Simić	Dalj, Jovice Matina 15a	Darko Simić
33	Babić	Dalj, Boška Paradžika 16a	Olja Mrkšić

34	Božić	Dalj, Vladimira Nazora 30	Dobrislav Božić
35	Dea	Dalj, Bana Josipa Jelačića 19	Dragana Kelava
36	Dragan	Dalj, Željka Svaline 31a	Veljko Samardžija
37	Drvomil	Dalj, Željeznička 34a	Svetlana Marciuš-Pap
38	Enderić	Dalj, Josipa Astaloša 27	Slavica Enderić
39	Erdeg prijevoz	Dalj, J.Kozarca 5	Tomislav Erdeg
40	Gurman grill	Dalj, Kardinala A.Stepinca bb	Vesna Važić
41	Hršak	Dalj, Šetalište Josipa Kemenji Joce21	Igor Hršak
42	Jakovac	Dalj, Busija bb	Ognjen Jakovac
43	Korespondent	Dalj, Braće Radića 10	Katica Vulić
44	Marićak	Dalj, Hrvatske Republike 59	Elizabeta Marićak
45	Nenad Barunac	Dalj, Ivana Mažuranića 22	Nenad Barunac
46	Pavić	Dalj, Josipa Glibušića 77	Dušan Pavić
47	Profil art	Dalj, Darija Dujmovića 34	Josip Penić
48	Saki 24	Dalj, Kardinala A.Stepinca 14	Saša Rajaković
49	Samardžija	Dalj, Josipa Glibušića 150	Branko Samardžija
50	Savić	Dalj, Bana Josipa Jelačića 21	Ljubica Savić
51	Stari mlin	Dalj, Braće Radića 23	Marko Đurkov
52	Šandro	Dalj, Josipa Astaloša 106	Dragan Šandro
53	Šuler	Dalj, Boška Paradžika 47	Branko Šuler
54	Taktronik	Dalj, Hrvatskih gardista 1,	Miroslav Popović
55	Termin trans	Dalj, Hrvatskih gardista 26 c	Predrag Bura
56	Wookiee	Dalj, Matije Gupca 33	Damir Brođanac
57	Čakvari	Erdut, Josipa Krašteka 2e	Stjepan Čakvari
58	Miha	Erdut, Ivana H.Bećara 8	Jandro Mihaljević
59	Zorić	Erdut, Bana Josipa Jelačića 18	Josipa Zorić

11.3. Sektor turizma na području općine Erdut – odabrani podaci

Tablica 1. Turisti i turisti iz SAD u 2015. godini

Rb.	Naziv OPGa (seljačko domaćinstvo)	Dolasci (tura) posjetitelja iz SAD	Dolasci turista
1.	ZLATICA BLAGOJEVIĆ - ERDUT	11	100
2.	RADOŠ NADA I VLADO	11	88
3.	BARBARA NIKOLAŠEVIĆ	11	105
4.	IVANA SEKE	10	90
5.	GOSTIĆ SILVIJA	46	460
6.	HAŠČEK ZLATKO	46	465
7.	ĐURIŠIĆ ROZALIJA	46	466
8.	BRANKA ĐURKOV	46	466
9.	SINIŠA PETRIJEVČANIN	46	460
10.	NOVAK BOŽICA	11	99
11.	LJILJANA BEDE	11	99
12.	LOVRETIĆ SNJEŽANA	46	466
13.	KOLETAR MARIJA	46	460
14.	TORDINAC DALIBOR	11	99
15.	JASNA ZEC	10	90
UKUPNO:		408	4013

Izvor: Turistička zajednica općine Erdut.

Tablica 2. Noćenja turista na području općine Erdut prema gospodarskim subjektima u 2015.g.

Gospodarski subjekt	Noćenja 01.01.-31.12.2015.
O.P.G. Branka Đurkov	491
O.P.G.Jasna Zec	53
Marko Đurkov, Stari Mlin	523
O.P.G. Ljiljana Bede	2
O.P.G. Zlatica Blagojević	30
Vladimir Černohorski kod Štefa	19
Domagoj Škobić, Katarina	103
UKUPNO	1.221

Izvor: Turistička zajednica općine Erdut.

Tablica 3. Uporedni prikaz ostvarenih noćenja na području općine Erdut za 2014,2015, i I-IX 2016.

Promatrani period	Broj noćenja
01.01.- 31.12.2014.	410
1. - 31.12.2015.	1.221
1. - 06.09.2016.	1.250

Izvor: Turistička zajednica općine Erdut i e-visitor.

11.4. Kalendar kulturno-turističkih manifestacija

Naziv manifestacije	Datum/mjesec održavanja	Nositelj	Kratak opis
VERTEP	06.01.	SPCO DALJ SPCO BIJELO BRDO	„Vertep“ je scenski prikaz Isusovog rođenja, koji izvode djeca koja idu od kuće do kuće, obućena u posebne kostime
BOŽIĆNO JAHANJE	08.01.	KONJOGOJSKA UDRUGA „DRAVA“ BIJELO BRDO	Drugog dana Božića organizira se božićna trka konja i obilazak kuća čije su kapije otvorene
VINCEKOVO	22.01.	VINARIJA ERDUT VINARIJA „ANTUNOVIĆ“ DALJ	O blagdanu sv. Vinka okupljaju se vinogradari da bi se zazvao božji blagoslov na lozi
SVETI TRIFUN	14.02.	VINARI I VINOGRADARI IZ DALJA, ERDUTA I BIJELOG BRDA	Sveti Trifun-zaštitnik vinograda i vinogradara; slavi se zalaskom u vinograde koje svećenik blagoslovi
MAČKARE	2-3. MJESEC	PODODBOR SKD „PROSVJETE“ IZ DALJA I BIJELOG BRDA	Mačkare, maškare, maskembal, drevni paganski običaj, u kršćanstvu vezan uz početak uskršnjeg posta
SVETI JOSIP	19.03.	RKT URED DALJ DALJ	Crkveni god
SVJETSKI DAN VODA	22.03.	„ČVORKOVAC – vodne usluge“ DALJ	Natjecanje učenika osnovne i srednje škole u izradi likovnih i literarnih radova na temu vode, kao i izradi projekata
USKRS	3,4,5 MJESEC	ŽUPNI UREDI, CRKVENE OPĆINE ALJMAŠ DALJ, BIJELO BRDO, ERDUT	Najradosniji kršćanski praznik, slavljenje uskrsnuća Isusa Krista
KRALJICE	50 DANA POSLJE USKRSA	PODODBOR SKD „PROSVJETE“ IZ DALJA	Kraljice-duhovni običaj koji ima paganske korijene; obilježava se pedeset dana poslje Uskrsa
DURĐEVGDANSKI URANAK	06.05.	PODODBORI SKD „PROSVJETE“ IZ DALJA I BIJELOG BRDA	Običaj kićenja zelenilom u prirodi i vožnja kroz selo uz pjesmu i veselje
SAJAM CVIJEĆA	PRVI VIKEND U 5. MJESECU	TZ OPĆINE ERDUT MO DALJ PLANINA KUD „PETEFI ŠANDOR“	Sajam cvijeća održava se prvog vikenda svibnja u Dalju Planini
ZAPREGA	POČETAK 5. MJESECA	KONJIČKI KLUB „SUŠAC“ DALJ KONJOGOJKA UDRUGA „DRAVA“ BIJELO BRDO	Zaprega-smotra konja, kola, karuca i kočija koja se održava početkom svibnja u Dalju i Bijelom brdu
SVETI NIKOLA LJETNI	22.05.	SPCO BIJELO BRDO	Kirbaj

DANI MILUTINA MILANKOVIĆA	POSLJEDNI VIKEND U 5. MJESECU	KZC „MILUTIN MILANKOVIĆ“ DALJ	Niz kulturnih manifestacija vezanih u djelo Milutina Milankovića. Znanstveni skupovi koji se bave Milankovićevim djelom
TREŠNJIJADA	POČETAK 6. MJESECA	HKUD „BRANKO HERCEG“ ERDUT	Manifestacija vezana uz prve trešnje
ALJMAŠKA RIBARSKA NOĆ	21.06.	ŠRKD „DUNAV“ ALJMAŠ UDRUGA „DORA“ ALJMAŠ TZ OPĆINE ERDUT	Manifestacija koja povezuje zeleno i plavo gdje gostuju ribari sa mora, Aljmaš je poznat kao ribarsko naselje te njeguje specijalitete od ribe, koji privlače veliki broj gostiju, tijekom cijele godine.
DANI DUNAVA	29.06.	PORC OPĆINE ERDUT KZC „MILUTIN MILANKOVIĆ“ DALJ	Predavanja i kulturne manifestacije vezane uz Dunav i projekt Dunavske strategije
IVANJSKE VATRE	06.07.	SKD „PROSVJETA“ PODODBOR DALJ	Preskakanje ivanjskih vatri
MEĐUNARODNA REGATA TID	7. MJESEC	OPĆINA ERDUT, TZ OPĆINE ERDUT	Najduža kanuistička regata na svijetu, koja plovi od izvora do ušća Dunava, pristaje u Aljmašu; cilj je promocija turističkih potencijala općine
REGATA“ MIRA „BATINA-ALJMAŠ-ERDUT-DALJ	26.07.	TZ OPĆINE ERDUT	Regata koja plovi Dunavom od Batine zaustavlja se u Aljmašu gdje se sudionicima regate priređuje doček, večera, kulturno zabavni i sportski program.
SVETI ARHANGEL GAVRILO	26.07.	SPCO ERDUT ERDUT	Kirbaj
VELIKA GOSPA	15.08.	RKT URED ALJMAŠ TZ OPĆINE ERDUT	Svetkovina Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo
PREOBRAŽENJE	19.08.	MANASTIR USPENIJE PRESVETE BOGORODICE DALJ PLANINA	Liturgija na otvorenom; hodočašće
SVETI STJEPAN KRALJ	20.08.	RKT URED ALJMAŠ DALJ PLANINA	Crkveni god
USJEKOVANJE GLAVE SV. JOVANA KRSTITELJA	11.09.	SPCO BIJELO BRDO	Kirbaj
PUDARINA	9. MJESEC	SKUD „J.J. ZMAJ“ BIJELO BRDO	Akademija u čast J.J. Zmaja; bjelobrdska pudarina-manifestacija vezana uz čuvanje vinograda

KONJSKE ZAPREGE	9. MJESEC	SKUD „J,J, ZMAJ“ BIJELO BRDO I KONJOGOJSKA UDRUGA „DRAVA“ BIJELO BRDO	Njegovanje tradicije i običaja žitelja ovog kraja
SAJAM STARIH ZANATA I OBIČAJAI GUŽVARIJADA	10. MJESEC	TZ OPĆINE ERDUT I SKUD „BRANKO RADIČEVIĆ“ DALJ	Oživljavanje starih zanata i običaja kao dio turističke ponude, kao i natjecanje u pravljenju gužvare, uz bogat kulturno-umjetnički program
KESTENIJADA	10. MJESEC	UDRUGA „VITA“ ERDUT	Izložba dječjih radova na jesenje teme
FIŠIJADA	10/11. MJESEC	TZ OPĆINE ERDUT	Natjecanje u kuhanju fiša po naseljima i općinsko natjecanje s kojeg pobjednik nastupa na republičkom
SVI SVETI	1.11.	RKT URED DALJ, ERDUT	Crkveni god
SVETI DIMITRIJE	8.11.	SPCO DALJ	Kirbaj
MARTINJE	11.11.	VINARIJA ERDUT VINARIJA „ANTUNOVIĆ“ DALJ	Kušanje mladog vina
DAN OPĆINE ERDUT	12.11.	OPĆINA ERDUT	Svečana sjednica Općinskog vijeća
DJECA ZAJEDNO	OKO 20.12.	ANKH OSIJEK KZC „MILUTIN MILANKOVIĆ“ DALJ	Natjecanje učenika osnovnih i srednjih škola OBŽ I VSŽ na likovne i literarne teme
ADVENT	11/12. MJESEC	UDRUGA ŽENA „DORA“ ALJMAŠ	Paljenje četiri svijeće na adventskom vijencu
BOŽIĆNI SAJAM	12. MJESEC	UDRUGA ŽENA „DORA“ ALJMAŠ	Sajam vezan uz božićne ukrase
WINE-BIKE TOUR	10. Mjesec Erdut	TZ OPĆINE ERDUT Udruga Vinara općine Erdut	Manifestacija kulturno enološkog karaktera, kazališne predstave glumačke skupine „glumci iz Zagvozda“ te ponuda vina Erdutskog vinogorja.

Izvor: Turistička zajednica općine Erdut; obrada PORC 2016..

12. Provedbeni dokumenti

Provedbeni dokumenti Strategije razvoja općine Erdut za razdoblje 2017-2022 su Akcijski i Komunikacijski plan. Izrađeni su kao posebni dokumenti i predstavljaju sastavni dio Strategije.

12.1. Akcijski plan

Akcijski plan predstavlja provedbeni dokument koji služi za operacionalizaciju i provedbu Strategije razvoja lokalne zajednice na području općine Erdut (Strategija), a omogućuje cjeloviti pregled, strukturu te razradu svih prioriteta, mjera i aktivnosti/ projekata potrebnih za provedbu Strategije u određenom razdoblju, počevši od prve godine provedbe.

12.2. Komunikacijski plan

Komunikacijski plana ima za cilj podizanje svijesti i informiranje javnosti o ulozi i značaju Strategije za razvoj lokalne zajednice na području lokalne samouprave te će se radi ostvarivanja tih ciljeva obraćati sljedećim ciljanim skupinama:

- partnerima u izradi, provedbi i praćenju provedbe Strategije;
- dionicima u razvoju (iz svih sektora: javnog, poslovnog, civilnog i akademskog) koji sudjeluju u izradi i provedbi Strategije;
- medijima;
- široj javnosti, odnosno svim građanima na području općine Erdute, ali i šire zajednice – Urbana aglomeracija grada Osijeka i Osječko-baranjska županija, kojima Općina Erdut pripada u i u administrativnom smislu.

Ulaskom u Europsku Uniju te sukladno navedenoj regulativi Europske komisije, Republika Hrvatska mora osigurati da su mjere informiranja i komunikacije u okviru komunikacijske strategije provedene u cilju najšire moguće medijske pokrivenosti te korištenjem raznih oblika i metoda komunikacije, na svim razinama.

13. Radna skupina i proces izrade Strategije

U svrhu izrade Strategije formirana je Radna skupina (RS), u sastavu:

1. Bojana Orsić, voditelj

2. Jugoslav Vesić, član;
3. Dario Vulić, član;
4. Đorđe Nešić, član;
5. Boro Maksimović, član;
6. Dragan Dokić, član;
7. Marijana Kovačević, član;
8. Anđelka Tomašević, član;
9. Vukica Milakić, član;
10. Marko Stanić, član;
11. Rajko Lukić, član;
12. Dušan Rađenović, član;
13. Stjepko Zorić, član.

Radna skupina formirana je 20.04.2016. godine.

U nastavku teksta dajemo detaljan pregled održanih radionica prema danu održavanja, temi, lokaciji i skupini razvojnih dionika.

Pregled održavanja tematskih radionica u fazi izrade Strategije:

Mjesto održavanja radionica / razvojni dionici i interesne skupine	TEME RADIONICA	
DALJ – odgojno obrazovne institucije, kulturne ustanove	„Strategija razvoja općine Erdut – osnovne odrednice“	„Razvojni problemi i prijedlozi projekata za njihovo rješavanje“
ALJMAŠ – Mjesni odbor i predstavnici organizacija civilnog društva	12.05.2016.	27.10.2016.
BIJELO BRDO - Mjesni odbor i predstavnici organizacija civilnog društva	28.09.2016.	
DALJ - Mjesni odbor i predstavnici organizacija civilnog društva	27.09.2016.	26.10.2016.
DALJ – predstavnici poduzetnika i predstavnici Turističkog vijeća OPĆINE Erdut	05.10.2016.	
DALJ PLANINA - Mjesni odbor i predstavnici organizacija civilnog društva	05.10.2016.	
ERDUT - Mjesni odbor i predstavnici organizacija civilnog društva	10.10.2016.	
	04.10.2016.	25.10.2016.

Prednosti rada timskog rada - Radna skupina i vanjski suradnici

Formiranje Radne skupine, koja predstavlja interdisciplinarni tim osoba koja žive na lokalnom području i koje poznaju sve prednosti i nedostatke svih aspekata života i rada na području općine Erdut, pokazalo se vrlo efikasnim načinom pristupa problematici izrade plana razvoja lokalne zajednice. Planski dokumenti srodnoga tipa, koji su prethodili ovoj Strategiji (npr. PUR), izrađeni su u suradnji s predstavnicima javnog sektora, a autori su bili vanjski konzultanti.

Dakle, interdisciplinarnost, inter-sektoralnost, poznavanje lokalnih prilika i motiv za jačanjem i razvijanjem lokalne zajednice, znanje i iskustvo članova, predstavljaju prednosti u procesu izrade Strategije i dodanu vrijednost samom procesu. U tom smislu, i sam provedba ima veće šanse za uspjeh.

Uključivanje vanjskih stručnjaka u proces izrade i kroz ex-ante analizu, koji dodaju faktor objektivnosti cijelom procesu, također predstavlja dodanu vrijednost procesu izrade i povećava šanse za kvalitetnu provedbu Strategije.